

ZARZĄDZENIE MIEJSKIE
w Białymstoku
Urząd Miasta - Polityki
Buchalteria Główna

SAMORZĄD MIEJSKI

ORGAN ZWIĄZKU MIAST POLSKICH

WYCHODZI DWA RAZY NA MIESIĄC

WYDAWCA: ZWIĄZEK MIAST POLSKICH

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
WARSZAWA, AL. UJAZDOWSKIE 47. TEL. 8-81-73.
KONTO P. K. O. № 873.

Prenumerata		Ceny ogłoszeń:	
kwartalna	Zł. 9	1 strona za tekstem	Zł. 150
półroczna	" 18	½ strony " "	" 80
roczna	" 36	Zewnętrzna strona okładki	" 300
Pojedynczy zeszyt	" 2	Wewnętrzna " "	" 250
		Miasta korzystają ze zniżki 15 ⁰ / ₀ .	

Wszelkie należności z tytułu prenumeraty i ogłoszeń należy wpłacać bezpośrednio w Administracji lub też na konto czekowe P. K. O. Nr. 873 (Związku Miast Polskich), gdyż Administracja do inkasa nikogo nie upoważniła.

Treść zeszytu 9-go z 1. V. 1934 r.

	<i>Str.</i>
1. St. Malessa. Podstawy finansowe budowy portowego m. Gdyni . . .	485
2. Lek. wet. S. Hausen. Rzeźnie publiczne a dowóz mięsa	498
3. Organizacja finansów komunalnych w Austrii	501
4. Sprawozdanie z działalności Biura Planu Regionalnego Warszawy za czas od dn. 1. IV. 1933 do dn. 1. III. 1934 r.	510
5. Z zagadnień ustrojowych	519
5. Ze Związku Miast Polskich.	
6. Przegląd ustaw, rozporządzeń i zamierzeń ustawodawczych — zarządzeń, okólników i wyjaśnień władz.	
7. Orzecznictwo Najw. Tryb. Admin. i Sądu Najwyższego.	
8. Kronika: I Ogólna, II Z życia miast, III Różne, IV Zagraniczna.	
9. Poradnik.	
10. Głosy prasy.	
11. Biblijografia.	

St. Malessa.

Podstawy finansowe budowy portowego m. Gdyni.

W dniu 23 września 1923 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustala w formie ustawy akt woli Państwa Polskiego, o budowie portu morskiego w Gdyni na Pomorzu, jako „portu użyteczności publicznej“. W celu wykonania zamierzenia art. 1 powołanej ustawy¹⁾ upoważnia rząd „do poczynienia wszelkich niezbędnych zarządzeń“. W przeciągu pierwszych trzech lat budowy portu to ogólne sformułowanie, upoważniające rząd do wydawania w sprawie budowy portu w Gdyni niezbędnych zarządzeń, było wystarczającą normą dla władzy wykonawczej, ponieważ budowa nie tylko miasta ale i portu — w pierwszych latach posuwała się dość powolnie.

Z chwilą zdecydowanego ruszenia budowy portu przez ministra Kwiatkowskiego w tempie odpowiednim potrzebom Państwa, a także przystąpienia do rozwiązywania zagadnień rozwoju powstającego miasta, rząd stwierdził w praktyce życia braki prawne ogólnego upoważnienia ustawodawcy dla podjęcia w porcie i mieście nowych prac i rozwiązania nowych zagadnień. Na podstawie pełnomocnictw ustawodawczych, rząd przedłożył Prezydentowi Państwa w dniu 1.VI.1927 roku do podpisania dekret²⁾ o popieraniu rozbudowy i rozwoju gospodarczego miasta i portu w Gdyni. Dekret ten dał podstawy prawne dla rozwiązania lub usunięcia wielu trudności, napotykanym przy wprowadzaniu w czyn woli Państwa bezpośredniego związania Polski ze światem drogami mórz.

Prosimy o zwrócenie uwagi, że w rozdziale niniejszym poruszamy tylko normy dekretu, związane z zagadnieniem podstaw finansowych budowy portu i miasta Gdyni przez czynniki publiczne; szereg innych norm wymaga omówienia na innym miejscu.

Po tej uwadze natury porządkowej powracamy do postawionego zagadnienia.

1) Ustawa z dnia 23.IX.1923 r. Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 824.

2) Rozp. Prez. Rzeczp. z dn. 1.VI.1927 r. Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 452, znowelizowane rozp. Prez. Rzeczp. z dn. 24.XI.1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 631).

Artykuł 2 powołanego dekretu głosi: *Coroczny preliminarz budżetowy Państwa winien przewidywać kredyty na cele rozbudowy i rozwoju gospodarczego miasta i portu w Gdyni*. Końcowe brzmienie tego artykułu mówi nie tylko o kredytach dla portu, lecz wyraźnie o kredytach dla miasta. W ustawie zaś z roku 1923 nie znajdujemy zagadnienia „miasta”. Tak samo we wszelkich niezbędnych zarządzeniach rządu w sprawie budowy portu na podstawie tej ustawy, w Dzienniku Ustaw nie znajdujemy do dnia 1.VI.1927 roku żadnych norm, któreby regulowały podstawy budowy i rozwoju gospodarczego miasta, za wyjątkiem rozszerzenia granic gminy wiejskiej i nadania jej uprawnień miasta.

Zaniedbanie normatywnego uregulowania podstaw budowy miasta wynikało z powodu nieznamości zagadnień miejskich przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, w którego rękach spoczywała inicjatywa całego przedsięwzięcia.

Pozatem zrozumiałem jest, że w pierwszych trzech, a nawet czterech latach dość powolnego i niezdecydowanego tempa budowy portu, potrzeby rozwijającego się osiedla wokół portu nie były tak palące, by zagadnienie budowy nowego miasta stało się ostrym problemem dla władz centralnych.

Dopiero żywiołowy rozwój miasta, w połowie 1927 roku pociągnął za sobą wyraźne stwierdzenia ustawodawcy w formie omawianego dekretu, że preliminarz budżetowy powinien corocznie przewidywać kredyty także na budowę miasta.

Równocześnie cytowany dekret Prezydenta Rzplitej w art. 3 zawiera normę³⁾, która pozwala rządowi przeprowadzić budowę miasta w drodze kredytowej, ponieważ daje upoważnienie do udzielenia gminie m. Gdyni gwarancji Skarbu Państwa do wysokości 5 milionów zł. przy zaciąganiu niezbędnych pożyczek. Zdawano sobie sprawę, że dotacje z budżetu państwa nie będą tak poważne, by mogły całkowicie pokryć wydatki inwestycyjne nowowybudowanego miasta. Dotacje miały przede wszystkim służyć na pokrycie obsługi długów gminy, zaciągniętych na budowę miasta.

Zgodnie więc, z powołanymi uprawnieniami budowa poszczególnych najpilniejszych inwestycji miasta, rosnącego w latach 1926 — 1929 z nieprawdopodobną szybkością, została oparta na zasadach kredytowych.

3) „Pożyczki w obligacjach komunalnych B.G.K. udzielone na cele inwest. gm. m. Gdyni będą korzystały z poręki państw. do wysokości 5 milionów złotych w złocie“.

Miasto na niezbędne inwestycje zaciągało pożyczki w Banku Gospodarstwa Krajowego.

Niejednokrotnie już zaznaczono, że inicjatywa w wykonaniu budowy portu spoczywała, zgodnie z wolą ustawodawcy, w rękach Ministra Przemysłu i Handlu. Wprawdzie wykonanie dekretu „porucza się ministrowi przemysłu i handlu w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami” — jednak to porozumienie, wobec ważkości zagadnienia, jakim była i jest budowa od podstaw miasta portowego, wymagało ustalenia (nie przesadzamy formy prawnej tego aktu) *przez rząd: w jaki sposób, a także w jakim zakresie powinno się dokonywać to porozumienie poszczególnych resortów w sprawie budowy miasta — przede wszystkim w odniesieniu do obowiązków każdego resortu ministerjalnego w związku z rozwojem i potrzebami nowego skupiska miejskiej ludności.*

Należało wyraźnie określić w przepisach wykonawczych do art. 2-go cytowanej ustawy, jakie i z jakiego resortu „winien przewidywać kredyty coroczny preliminarz budżetowy Państwa na cele budowy miasta“.

Gdyby takie rozporządzenie wykonawcze zjawilo się na warsztacie Rządu, automatycznie wyłoniłby się problem planu finansowego i gospodarczego budowy miasta. Brak planu finansowania budowy nowego miasta, musiał się odbić ujemnie zarówno na finansach gminy jak i na racjonalizacji budowy miasta. Minister Przemysłu i Handlu i jego resort, przede wszystkim myśleli o budowie portu i na ten cel starali się zdobyć jaknajwiększe pieniężne uprawnienia ustawodawcy przy zatwierdzeniu budżetu Państwa. *Potrzeby finansowe na budowę miasta były raczej pewnego rodzaju luzem w propozycjach budżetu tego ministerstwa, który krajał minister skarbu. Kredytów tych nie miał kto bronić — tytuł ich był określony jako dotacja Skarbu Państwa Gminie m. Gdyni na pokrycie annuitetów od zaciągniętych na budowę pożyczek. Tak ogólnie określony tytuł nie wnosił poważnych sprzeciwów ze strony innych ministerstw j. np. spraw wewnętrznych, oświaty, robót publicznych, opieki społecznej, przede wszystkim dlatego, że resorty te nie wiedziały, jakie i jak wysokie są potrzeby miasta w ich zakresie władzy i zainteresowań.*

Słowem — pomimo wyraźnego i słusznego założenia dekretu Prezydenta Rzplitej, że miasto i port będą budowane z funduszy Państwa, pomimo, że zużyto na budowę miasta około 44 milionów złotych (styczeń 1934) dotychczas nie został przez władze centralne ustalony i przyjęty plan finansowy budowy miasta, ani sposób jego wykonania, ani też nie została nakreślona kolejność budowy niezbędnych dla miasta inwestycji.

Dopiero dnia 22.III.1932 roku Rada Ministrów powzięła uchwałę⁴⁾, której I-szy ustęp postanawia, że „Prezes Rady Ministrów wyda zarządzenia, zmierzające do ześrodkowania w Prezydjum Rady Ministrów prac nad ogólnym planem dalszej rozbudowy m. Gdyni i stworzeniem podstaw dla wykonania tego planu, a to ze względu na wyjątkowe znaczenie tych spraw dla całokształtu gospodarstwa narodowego“.

Następnie trzy punkty cytowanej uchwały wzywają lub polecają poszczególnym ministrom załatwienie doraźne lub zasadnicze szeregu spraw związanych z uporządkowaniem finansów i ustawodawstwa w nowobudowanym mieście.

Uchwała ta została wykonana jedynie w odniesieniu do doraźnego uregulowania ciężarów finansowych miasta.

Zagadnienie stworzenia przy rządzie centralnym (Prez. Rady Ministrów) organu ześrodkowującego zagadnienia Gdyni w celu stworzenia planu budowy i gospodarczego rozwoju miasta — nie zostało wprowadzone w życie.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu, zabrawszy się do urzeczywistnienia budowy portu, nie tylko ustaliło zasadę poniesienia kosztów przez państwo, lecz także opracowało plany sfinansowania budowy, etapy wykonania poszczególnych inwestycji, zawarło odpowiednie umowy z odnośnymi instytucjami oraz ściągnęło do portu inicjatywę prywatną przez możliwość udzielania długoletnich koncesyj w porcie sferom gospodarczym.

Budowę zaś miasta rozpoczęto bez żadnego planu sfinansowania przedsięwzięcia, chociaż zasada poniesienia kosztów inwestycji w mieście została przesądzona przez ustawodawcę, tak samo jak w sprawie portu.

Dalej — dla budowy portu stworzone zostało kompetentne i fachowe kierownictwo, budowę miasta rozpoczęto, a raczej oddano w ręce najmniej powołane — w ręce elity rybackiej wioski, zamkniętej w swym kręgu zagadnień tak odrębnych od budowy nowego miasta portowego.

Obecnie — w styczniu 1934 roku pierwszy cykl inwestycji będący istotą portu jak: nadbrzeża, dźwigi, związania kolejowe portu z zapleczem, składy towarowe dla różnorodnych towarów — został ukończony. Wykonanie tych prac znalazło pokrycie finansowe nie obciążające nadmiernie Skarbu Państwa. Dziś wrą gorączkowe badania i usiłowania sfer zainteresowanych nad rozbudową nowego etapu rozwoju portu. Miasto natomiast nadal nie posiada ani planu finansowania, ani planu urbanistycznego, ani też terenów pod budowę zasadniczych urządzeń miasta.

4) Uchwała Rady Ministrów z dn. 22.III.1932 w sprawie doraźnych potrzeb gminy m. Gdyni.

W stale płynnym zarządzie miasta, za podstawę do wszelkich prac i koncepcyj gospodarczych do dnia dzisiejszego służy szkic planu gospodarczego budowy portowego miasta Gdyni, opracowany przez autora tej pracy pod kierownictwem P. Prezydenta Mieczysława Bilka w roku 1930. Notabene główne i podstawowe zręby tego planu zostały utrwalone przez cytowaną uchwałę Rady Ministrów z dnia 22.III.1932 roku. Obecnie istnieje zamiar w zarządzie miasta do opracowania 5-letniego planu finansowego budowy miasta w oparciu się o wytyczne uchwały Rady Ministrów. Stale zmieniające się kierownictwa zarządu miasta nie zdołały dotychczas planu tego sprecyzować i uzyskać jego zatwierdzenia przez rząd.

Brak planu finansowego budowy miasta doprowadził do niezwykle krytycznego stanu finansowego miasta i naraził przyszłość rozwoju Gdyni. O słuszności tego twierdzenia przekona nas poniżej przeprowadzona analiza dotychczasowego systemu finansowania budowy portowego miasta Gdyni.

Trzeba zacząć od zbadania budżetów miasta⁵⁾.

Zanim przejdziemy do rozpatrzenia i analizy tablic obrazujących w cyfrach rozwój budżetów gminy m. Gdyni, pozwalamy sobie wyjaśnić w jaki sposób zostało ułożone i podane zobrazowanie cyfr budżetów miasta w celu możliwie prostego i jasnego ujęcia zagadnienia.

Zwyczajny preliminarz budżetu miasta jest planem rocznej działalności gminy miejskiej w dziedzinie *obciążających ją obowiązków, jako emanacji danego skupiska ludności świadomego swych potrzeb.*

Obowiązki gospodarcze i społeczne gminy wynikają z ustaw państwowych o samorządzie i z norm miejscowej władzy samorządowej, która uchwała i przeprowadza szereg zamierzeń społecznych lub gospodarczych w interesie zamieszkujących miasto obywateli. Wykonanie zaś preliminarza budżetu jest zdaniem rachunków, w jaki sposób i w jakim stopniu zamierzony plan został wykonany.

Pozatem zestawienie preliminarzy budżetów tylko i jedynie ujmujących wydatki na funkcje społeczno - gospodarcze naradzającego się samorządu — bez różnego rodzaju cyfr dotacji i pożyczek na budowę miasta — pozwoli nam uchwycić drogę rozwojową miasta oraz — drogę własnych gospodarczych możliwości naradzającego się miasta.

Wychodząc z powyższego założenia w pierwszej tablicy przedstawia-

5) Poddanie analizie budżetów Gdyni możliwym jest dopiero poczynając od okresu 1929/30, ponieważ wcześniejszego materiału bądź nie można znaleźć w archiwach b. magistratu, bądź też znajdują się one w tak niekompletnym szeregowym stanie, że nic z nich pozytywnego wyciągnąć nie można. Odpowiedzialność przyjmujemy za cyfry od roku 1929/30.

my kształtowanie się budżetów gminy miasta Gdyni od roku 1926 — w preliminarzach i wykonaniach rachunkowych w postaci cyfr wydatków na administrację miasta, na potrzeby socjalne i oświatowe, wyłączając cyfry wydatków na obsługę długów, cyfry wydatków nadzwyczajnych na budowę miasta, a w dochodach cyfry subwencji, dotacji i pożyczek.

T a b l i c a I - s z a.

Administracyjne budżety zwyczajne gminy m. Gdyni — bez obsługi długów, bez dotacji Skarbu Państwa, bez cyfr przedsiębiorstw komunalnych w latach 1926 — 1933/34.

D o c h o d y.

Rok	Prelimino- wano	Wykonano na 1/4	Zalegl. czynne	Wykonanie ostat.
1926	264.505	264.505	—	264.505
1927/28	483.906	483.906	—	483.906
1928/29	815.943	666.309	292.294	958.603
1929/30	1.435.002	1.622.876	666.885	2.289.761
1930/31	2.197.596	1.883.378	1.177.179	2.960.557
1931/32	2.720.719	2.612.264	172.530	2.788.795
1932/33	2.353.156	2.353.156	—	2.353.156
1933/34	3.225.574	—	—	—

W y d a t k i.

Rok	Prelimino- wano	Wykonano na 1/4	Zalegl. bierne	Wykonanie ostat.
1926	250.808	250.808	—	250.808
1927/28	488.935	387.046	—	387.046
1928/29	815.981	547.454	37.041	584.496
1929/30	1.435.002	1.255.427	154.739	1.410.165
1930/31	1.958.145	1.675.960	232.299	1.907.260
1931/32	2.720.719	1.928.430	157.508	2.085.939
1932/33	—	2.551.356	—	2.551.356
1933/34	2.551.372	—	—	—

Rzuciwszy okiem na preliminarze widzimy w przebiegu całego czasu ⁶⁾ istnienia gospodarki nowego miasta, że zarówno w preliminarzach wydatków jak i w sprawozdaniach rachunkowych — dochody przewyższają wydatki.

Wykonania ostateczne wydatków i dochodów w 5-leciu 1928/29 — 1932/33 przedstawiają się następująco:

T a b l i c a II.

Nadwyżki dochodów nad wydatkami w ścisłych budżetach admin. gm. m. Gdyni.

Rok	Wydatki	Dochody	Nadwyżka dochodów	Stos pr. c. nadwyżki do wydatków
1928/29	584.496	958.603	374.107	64 ⁰ / ₀
1929/30	1.410.165	2.289.771	878.596	62 ⁰ / ₀
1930/31	1.907.260	2.960.557	1.053.297	55 ⁰ / ₀
1931/32	2.085.939	2.788.797	702.858	33 ⁰ / ₀
1932/33	2.551.356	2.353.156	198.200	—

Nadwyżki dochodów zwyczajnych — z danin publiczno - prawnych gminy — oczywiście szły na spłatę annuitetów od pożyczek, zaciąganych na budowę miasta. Charakterystyczną jednak jest rzeczą, jak wysoki — w stosunku do przyjętego, który w zasadzie wynosi około 20% sumy globalnej wpływów — procent całego budżetu poświęcał zarząd gminy na obsługę długów z dochodów własnych nowoorganizowanej gminy miejskiej.

Pozatem cyfry przytoczonych tablic stwierdzają stopniowo od roku 1930 — stabilizację dochodów własnych miasta. Wydatki zaś dowodzą, że Gdynia pomimo (w owym 5-cioleciu) kontyngentu ludności wzrastającego od 30 do 45.000 ludności, jest miastem, które stosunkowo bardzo skromnie się administruje.

Zwłaszcza wybitnie uderzającą jest skromność wydatków miasta na potrzeby kulturalno - oświatowe i szpitalnictwo. Zagadnienie to tylko sygnalizujemy — omówimy je w jednej z prac najbliższych.

Pewna regularność cyfr w przytoczonych powyżej tablicach zniknie, gdy budżety administracyjne miasta przedstawimy wraz z cyframi obsługi długów, zaciąganych przez miasto na budowę niezbędnych inwestycji.

⁶⁾ Przewyżka wydatków nad dochodami w roku 1932/33 jest jedynie formalną, gdyż zaległości czynne w sprawozdaniu rach. tego roku zostały przeniesione na dobro roku 1933/34.

T a b l i c a III.

Administracyjne budżety zwyczajne gminy m. Gdyni z wyłączeniem budżetów przedsiębiorstw miejskich w latach 1926 — 1933/34 (wraz z subwencją państw. po stronie dochodów i z obsługą długów po stronie wydatków).

D o c h o d y.

Rok	Prelimino- wano	Wykonano ostat.	Wykonano na I.IV	Zalegl. czynne
1926	264.505	264.505	264.505	—
1927/28	483.906	483.906	483.906	—
1928/29	1.560.924	1.458.604	1.166.309	292.294
1929/30	2.789.761	2.789.761	2.122.876	666.885
1930/31	3.815.558	3.672.420	2.638.378	1.177.179
1931/32	5.919.939	3.399.856	3.227.325	172.856
1932/33	—	2.753.151	2.753.151	—
1933/34	9.230.574	—	—	—

W y d a t k i.

Rok	Prelimino- wano	Wykonano ostat.	Wykonano na I.IV	Zalegl. bierne
1926	250.808	250.808	250.808	—
1927/28	488.935	387.046	387.046	—
1928/29	1.560.924	1.084.496	1.047.454	37.041
1929/30	2.789.761	2.764.924	2.351.734	413.190
1930/31	3.576.107	3.672.420	3.397.952	274.467
1931/32	5.939.939	5.707.000	4.229.893	1.477.107
1932/33	8.396.579	8.396.579	8.396.579	—
1933/34	6.971.585	—	—	—

Cała jaskrawa nieracjonalność dotychczasowych założeń finansowania budowy miasta Gdyni uderza z cyfr przytoczonej tabeli. Kwoty preliminarzy z biegiem lat rosną z zawrotną szybkością. Natomiast dochody, jak już zaznaczyliśmy, zatrzymały się na pewnym stałym poziomie.

Sprawność aparatu podatkowego wzrosła ponieważ już w roku 1931/32 zaległości czynne wynoszą zaledwie około 5% kwoty wykonania budżetu zwyczajnego.

Astronomiczne, jak na miasto 45.000-czne, cyfry wydatków w budżecie zwyczajnym miasta, tłumaczy fakt nieuregulowania zasadniczego, sprawy finansowania budowy miasta; obsługa długów wnoszona, zgodnie z obowiązującymi przepisami, do budżetu zwyczajnego gminy — *pokrywaną zostaje nowymi pożyczkami, które z kolei obciążają budżet nadzwyczajny miasta.*

Poniższa tablica (IV) wskazuje, jak stopniowo cyfry absolutne obsługi długów przewyższają całkowicie dochody miasta.

T a b l i c a IV.

Wysokość własnych dochodów — bez dotacji Skarbu Państwa — oraz kwoty obsługi długów (w wykonaniu) w latach 1928/29 — 1933/34.

Rok	Dochody	Obsługa długów	Z własnych dochodów wyplacono
1928/29	958.603	563.542	63.500
1929/30	2.289.761	1.354.759	855.000
1930/31	2.960.557	1.764.160	949.000
1931/32	2.788.795	3.621.061	3.011.000 ⁷⁾
1932/33	2.353.156	5.845.222	5.445.000 ⁸⁾
1933/34 ⁷⁾	3.225.574	4.420.213	całkowicie zostanie pokryte z dotacji Skarbu Państwa.

Obsługa długów i dotacje Skarbu Państwa.

R o k	Obsługa	Dotacja
1928/29	563.000	500.000
1929/30	1.354.000	500.000
1930/31	1.764.000	755.000
1931/32	3.621.060	610.000
1932/33	5.845.000	400.000
1933/34	4.420.213	6.000.000

W okresie pierwszego 3-lecia 1928 — 1930, gospodarka jeszcze daje się utrzymać w ramach zdrowego rozsądku. Dotacje Skarbu Państwa

7) Preliminowano.

8) Pokryto z nowych pożyczek.

(500.000 — 755.000) pozwalają na wykonanie preliminowanych sum budżetu na obsługę długów. Lata 1931/32 i 1932/33 — gdzie obsługa długów od zaciągniętych pożyczek wynosi w budżecie 3,6 miljonów i 5,8 miljonów przy budżetach z własnych dochodów 2,7 miliona i 2,3 miliona — kładą kres anormalnemu stanowi wprost przez ultranieracjonalność samego faktu. Na okres budżetowy 1933/34, Skarb Państwa na podstawie cytowanej uchwały Rady Ministrów wprowadza do budżetu państwowego kwotę 6 miljonów złotych, którą gmina rejestruje w swoim budżecie przede wszystkim na obsługę długów i częściowe wyrównanie nagromadzonych deficytów.

Deficyty te wynikły z powodu konieczności zaciągania przez gminę coraz to nowych pożyczek na wykonanie istotnie niezbędnych inwestycji. Jak zauważyliśmy skala zdolności płatniczej podatników Gdyni waha się w granicach 2,5 — do 3 miljonów złotych. Natomiast rozwój pełnych budżetów (zwykłych i nadzwyczajnych) administracyjnych kształtuje się następująco:

Tablica V.

Budżety gminy miasta Gdyni — zwyczajne i nadzwyczajne: dochody, wydatki i deficyty w latach 1926 — 1933/34.

A. Preliminarze dochodów i wydatków.

R o k	Wydatki	Dochody
1926	801.808	715.226
1927/28	2.863.878	3.288.174
1928/29	8.589.929	8.589.929
1929/30	10.901.287	8.795.065
1930/31	16.114.381	10.487.558
1931/32	20.749.310	20.749.310
1932/33	14.428.447	11.962.603
1933/34	13.940.394 ⁹⁾	13.940.394

9) Preliminarz.

B. Wykonanie ostateczne budżetów w dochodach i wydatkach.

R o k	Wydatki	Dochody	Nadwyżki	Niedobory
1926	302.504	335.691	33.401	—
1927/28	2.718.992	2.996.260	277.258	—
1928/29	5.838.462	4.540.883	—	1.297.579
1929/30	10.876.450	8.955.065	—	1.921.385
1930/31	16.210.694	10.344.837	—	5.865.857
1931/32	13.003.564	6.079.971	—	6.923.592
1932/33	14.428.447	11.962.603	—	2.643.844
1933/34	—	—	—	—

Dorywcość pożyczkowego finansowania budowy miasta Gdyni bez opracowania i ustalenia planu i sposobów pokrycia obsługi zaciągniętych długów — dała w wyniku 7 lat gospodarki około 17 miljonów złotych niedoboru budżetowego.

W powołanej tablicy nierówność i skoki cyfr wykonania budżetów w dochodach tłumaczą się nieregularnością i wprost szczęściem w wyszarpywaniu przez zarządy miasta pożyczek z najrozmaitszych źródeł, a przede wszystkim z funduszy pozabudżetowych państwa, udzielanych gminie za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego.

Stan zadłużenia gminy miasta Gdyni na dzień 1.IV.1933 roku (źródło budżet gminy miasta Gdyni na rok 1933/34 stronicie: XVI, XVII XVIII) wynosił 44.025.312,14 złotych z czego:

- a) pożyczki długoterminowe — 23.764.821,10 zł.
- b) pożyczki krótkoterminowe — 20.260.491,04 zł.

Majątek miasta na dzień 1.4.1933 r., w/g zamknięć rachunkowych Komisarjatu Rządu przedstawiał wartość około 34 miljonów złotych (ściśle 33.986.183,33 zł.).

Różnica pomiędzy wartością majątku nowego miasta, a jego zadłużeniem wynika przede wszystkim z kosztów finansowania wnoszonych inwestycji z pożyczek. Dłużnik był obciążony wysoką stratą na kursie obligacji (B. G. K.), płacił bardzo wysokie oprocentowanie od faktycznie otrzymanego kapitału, a pozatem nieregularność wpływów przyznawanych pożyczek państwowych powodowała stałe i coraz większe zadłużanie się miasta w prywatnych instytucjach bankowych i u przemysłowców, co jeszcze bardziej wzmagało drożyznę kapitału inwestowanego przez mia-

sto. Oczywiście, że inwestycje, powstałe z tego rodzaju źródeł finansowych, będą obciążone niebywałą stopą amortyzacji.

Reasumując przedstawiony powyżej materiał, wyciągamy następujące stwierdzenia:

a) dochody gminy miasta Gdyni w ubiegłym 5-cioleciu ze źródeł publiczno - prawnych samorządu kształtowały się na poziomie 2,3 do 3 milionów złotych rocznie;

b) wydatki ściśle administracyjne gminy, zużywane na najniezbędniejsze potrzeby samorządu w budżetach wymienionego okresu tworzyły 35 do 60% otrzymywanych dochodów własnych, pozostałe nadwyżki dochodów pochłaniała obsługa długów, zaciągniętych przez gminę na budowę fundamentalnych inwestycji powstającego miasta;

c) pokrycie wydatków budżetowych inwestycyjnych na budowę szkieletu ulic miasta, wodociągów i kanalizacji, na elektryfikację, na budowę niezbędnych gmachów publicznych i szkół, czerpano z pożyczek krótko, średnio i długoterminowych o mniej lub więcej niedogodnych warunkach; w konsekwencji koszty samego finansowania budowy portowego miasta wyniosły około 30% sumy ogólnej zadłużenia miasta;

d) obsługa długów w budżecie zwyczajnym gminy wzrastała w niepomiarne szybki sposób i w ostatnich latach przekroczyła dwukrotnie absolutną wysokość cyfry wszelkich dochodów publiczno - prawnych gminy; przy tego rodzaju stanie rzeczy Zarząd miasta zapadające zobowiązania z tytułu zaciągniętych pożyczek, pokrywał z nowych pożyczek krótkoterminowych o wysokim obciążeniu; nie można mówić o dotacjach Skarbu Państwa na pokrycie długów, gdyż do roku 1933/34 w porównaniu z cyframi faktycznych obciążeń z tytułu obsługi długów — jak to widzimy z tablicy IV, dotacje były zupełnie znikome.

Lawina wzrastających i niepłaconych przez miasto procentów i rat amortyzacyjnych dobiegła w końcu roku 1932 do kwoty natychmiast płatnych zobowiązań w wysokości około 7 milionów złotych.

Z początkiem roku 1933 zaczęła jednak działać uchwała Rady Ministrów, o której wspominamy na początku, z dnia 22.33.1932 r. w sprawie doraźnych potrzeb miasta Gdyni: na podstawie tej uchwały przeprowadzono moratorium na rok wszelkich spłat rat amortyzacyjnych i procentów w bankach państwowych, anulowano kary za zwłokę i procenty od zaległych procentów w Banku Gospodarstwa Krajowego oraz przystąpiono do skonwertowania długów krótkoterminowych miasta Gdyni w B. G. K. na długi długoterminowe.

Mocą tejże uchwały Minister Skarbu wprowadził do budżetu państwowego na rok 1933/34 kwotę 6 milionów złotych „odpowiadającej spłacie

zaciągniętych długów — głosi uchwała Rady Ministrów — tak w kapitale, jak i w odsetkach, o ile znajdą one pokrycia w budżecie miasta“.

W ten sposób został zamknięty płynny okres bezplanowego finansowania budowanego od podstaw portowego miasta Gdyni.

Cytowana uchwała Rady Ministrów ułatwia Zarządowi miasta zlikwidowanie niezmiernie uciążliwego dla rozwoju i przyszłości miasta okresu gorączkowej budowy fundamentów Gdyni. Nie wprowadza ona jednak zasadniczej zmiany w sprawie podstawy finansowej dalszych niezbędnych inwestycji, które w najbliższym okresie 3 lub 5 lat pochłoną w/g naszych obliczeń około 23 milionów złotych. Koniecznym więc jest opracowanie podstawowego planu sfinansowania dalszej budowy fundamentów miasta, któryby nierujnował gospodarki nowopowstającego samorządu oraz był utrzymany w granicach, pozwalających Skarbowi Państwa na stałą i w granicach jego rzeczywistych możliwości — pomoc.

W następnej pracy pozwolimy sobie przedłożyć do dyskusji plan finansowy ostatecznego uzdrowienia i dalszej rozbudowy portowego miasta Gdyni.

Rzeźnie publiczne a dowóz mięsa

Rozporządzenie Ministerstwa Rolnictwa z dnia 31.III.1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 3, poz. 31) nałożyło na związki komunalne obowiązek tworzenia obwodów urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa. W gminach o liczbie ludności ponad 10.000 mieszkańców, oraz w gminach, utrzymujących rzeźnie publiczne, obowiązek ten należał do zarządów tych gmin, w pozostałych gminach do wydziałów powiatowych. Obok obwodów, obejmujących rzeźnie, zostały utworzone obwody, nie posiadające rzeźni, w których ubój i badanie mięsa wykonywa się w miejscu zamieszkania rzeźnika, do którego organ badania obowiązany jest przybyć wraz z zgłoszenia zamierzonego uboju. Stan stworzony tem rozporządzeniem ułatwił badanie mięsa przeznaczonego do spożycia, a równocześnie uniemożliwił sprzedaż mięsa niebadanego, wskutek dość ścisłej kontroli, jaką organy badania przeprowadzają przy sposobności objazdów.

Warunki dopuszczenia do obrotu mięsa badanego zostały określone rozporządzeniem Ministerstwa Rolnictwa z dnia 29.I.1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 305). W myśl § 39 tego rozporządzenia, może być wprowadzony przymus ponownego badania mięsa jedynie w wypadku, gdy mięso, oznakowane przez oglądacza, zostało wprowadzone do miejscowości, gdzie oględziny wykonywa wyłącznie lekarz weterynaryjny. Na pokrycie kosztów, związanych z tem badaniem, mogą być pobierane opłaty, które jednak nie mogą przewyższać opłat, pobieranych na pokrycie kosztów urzędowego badania w rzeźni publicznej miejscowości, do której mięso wprowadzono. Mięso oznakowane przez lekarza weterynaryjnego, mogło jedynie podlegać sprawdzeniu, czy zostało oznakowane przez lekarza weterynaryjnego i za czynności te nie wolno było pobierać żadnych opłat od posiadaczy mięsa. Przepis ten utracił moc obowiązującą wskutek wejścia w życie noweli z dnia 18.III.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 226), ustalającej maksymalną wysokość opłat za sprawdzanie do 25% opłat, pobieranych za badanie zwierząt rzeźnych i mięsa, poddanych ubojowi w rzeźni miejscowej. W tych 25% znajdują pokrycie wszelkie koszty związane z tem sprawdzaniem, jak to wyjaśniło Ministerstwo Rolnictwa

i Reform Rolnych instrukcją z dnia 2.IX.1933 r. Nr. W. V. 1/26. Tak wygląda strona prawna tego działu.

Tymczasem zaszły okoliczności, których ustawodawca nie przewidywał. Oto rzeźnicy zamieszkali w miastach, posiadających rzeźnie publiczne — chcąc uchylić się od opłat pobieranych w tych rzeźniach za użycie rzeźni i badanie mięsa, solenie skór i szlamowanie jelit, od opłat na poczet podatku obrotowego, pobieranych w rzeźniach równocześnie przy uiszczaniu należności rzeźnianych — wywożą zwierzęta do najbliższego obwodu, nie posiadającego rzeźni, i tam poddają je ubojowi i badaniu. Mięso oznakowane wprowadzają następnie do miast. Jeżeli mięso oznakował lekarz weterynaryjny — co wobec obsadzania obwodów przez lekarzy zdarza się coraz częściej — opłacają 25% opłat pobieranych w rzeźni, jeżeli zaś mięso oznakował oglądacz, opłacają jedynie opłatę za badanie mięsa.

Zysk jest oczywisty i dość duży. Do niedawna były to wypadki sporadyczne, obecnie zaś uprawiają rzeźnicy ten proceder masowo, uszczuplając znacznie dochody rzeźni.

Okoliczności, wśród jakich przeprowadza się ubój w obwodzie nie posiadającym rzeźni, są okropne. Przeprowadza się go zwykle w komórce rzeźnika zamieszkałego na wsi. Przy tworzeniu obwodów, nie posiadających rzeźni, było do przewidzenia, że warunki w takim „miejscu uboju“ nie będą idealne, było to jednak „malum necessarium“. Nie można jednak tolerować tego, by mięso z takiego uboju było wwożone do miejscowości, posiadających rzeźnie publiczne. Miasta są wobec tego stanu rzeczy bezradne, niema bowiem żadnej podstawy prawnej na zabronienie tego przywozu. Ustawa o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa nie rozróżnia mięsa ze zwierząt poddanych ubojowi w rzeźni, od mięsa pochodzącego z „miejsc uboju“. Jedyny ślad, któryby wskazywał na to, że mięso może być wywożone z miejscowości, posiadających rzeźnie, jest treść załącznika Nr. 14, do rozporządzenia Ministerstwa Rolnictwa z dnia 29.I.1929, stanowiącego wzór świadectwa na wywóz mięsa w kraju. Odnośny ustęp brzmi: „Wymienione powyżej mięso oznakowane przezemnie pieczęciami, których wzór podaje się poniżej, pochodzi ze zwierząt poddanych ubojowi w . . . . . rzeźni . . . . . dnia . . . . .“. A więc przecież rzeźnia ma być miejscem, w którym dokonuje się uboju na wywóz. Na tej jednak podstawie nie można zabronić wwożenia mięsa z „miejsc uboju“. Sprawę tę należy postawić jasno i wyraźnie. W miejscowościach, nie posiadających rzeźni, można dokonywać uboju jedynie dla miejscowych potrzeb. Na mięso takie nie może być wydane świadectwo wywozu.

Przy tej sposobności chciałbym poruszyć sprawę opłat za badanie

mięsa przywozowego i jego ceny sprzedażnej, która w dwu po sobie następujących numerach „Samorządu Miejskiego“ (Nr. 2 i 3) z b. r. została rozmaicie naświetlona.

Inspektor weterynaryjny p. Nehrebecki, reprezentujący interesy wielkich rzeźni, twierdził, że nowela, ustalająca opłatę za kontrolę mięsa przywozowego w wysokości 25% opłat miejscowych za badanie, „nie chroni dostatecznie interesów gospodarczych rzeźni miejskich, zwłaszcza gdy zestawimy prymitywność urzędzeń rzeźni podmiejskich, nie obowiązanych z mocy ustawy do usprawniania ich, z kosztownymi urządzeniami rzeźni z prawem wyłączności w dużych miastach“. Pan S. W., patrząc na tę kwestję z punktu widzenia rzeźni mniejszych i średnich, gdzie dokonuje się uboju na wywóz, uznał rozwiązanie to za niezbyt trafne, uważając, że „sama czynność sprawdzenia jest zupełnie nieskomplikowana, nie powodująca żadnych specjalnych wydatków, a pod względem swego charakteru zbliża się do takich czynności, jak pobieranie próbki artykułu spożywczego, dostarczanego do miasta. Czynności te podejmowane są z urzędu przez władze sanitarne nie powodując dla właściciela żadnych opłat“.

Kontynuując moje wywody, dotyczące wywozu mięsa jedynie z miejscowości posiadających rzeźnie, poszedłbym dalej: Celem ochrony interesów gospodarczych dużych rzeźni, należałoby zezwolić na wywóz mięsa jedynie z rzeźni t. zw. „wywozowych“. Rzeźnie te obowiązywałyby te same postulaty, które dotyczą rzeźni z prawem wyłączności. Postulaty te nie byłyby zbyt wygórowane, jeżeli weźmie się pod uwagę korzyści, jakie wynikałyby dla tych rzeźni z racji ich monopolu na wywóz mięsa. Zmusiłoby się w ten sposób rzeźnie te do obracania dochodów z uboju na wywóz na inwestycję nowoczesnych urzędzeń, przyczyniając się do podniesienia ich stanu sanitarnego, co przecież leży w interesie publicznym. Rzeźnie wywozowe tak urządzone mogłyby również korzystać z prawa wyłączności.

Uważam takie rozwiązanie za bardziej racjonalne, aniżeli przymus sprzedaży mięsa wwożonego w osobnych lokalach po cenach niższych od miejscowych conajmniej o 10%, jak to proponuje p. inspektor Nehrebecki. Przymus ten, wobec pauperyzacji ludności, nie zwiększyłby dochodów z rzeźni dużego miasta, a naraziłby jedynie producentów, wwożących mięso, na szkody, które nie przyniosłyby nikomu żadnej korzyści.

Organizacja finansów komunalnych w Austrii*).

Ustawa Konstytucyjna z dn. 1.X.1920, na mocy której „Republika Austriacka zorganizowana została jako Państwo Związkowe“ (t. zw. „Bundes - Verfassungsgesetz“) stanowi w art. 13:

(1). Rzeczą Związku jest ustawodawstwo i wykonawstwo w zakresie regulowania kwestji, które daniny należą do Związku, do krajów i do gmin, w zakresie regulowania udziału krajów i gmin we wpływach Związku oraz w zakresie regulowania dotacyj (Beiträge) i subsydjów (Zuschüsse) ze środków Związku na rzecz krajów i gmin.

(2). Rzeczą krajów jest ustawodawstwo i wykonawstwo w zakresie regulowania kwestji, które daniny krajowe przekazuje się gminom, w zakresie regulowania udziału gmin we wpływach krajów oraz w zakresie regulowania dotacyj i subsydjów ze środków krajowych na rzecz gmin.

A więc w konstytucji austriackiej nawet w najogólniejszej formie niema postanowienia o rozgraniczeniu źródeł dochodowych Związku, krajów i gmin: *wszystko* pozostawia się w pierwszym rzędzie ustawodawstwu związkowemu, w drugim — krajowemu.

Bliższe postanowienia, dot. omawianego przedmiotu, wydał Związek w dwóch zasadniczych ustawach z dn. 3.3.1922:

a) w ustawie o ustroju finansów — *Finanzverfassungsgesetz* (którą niżej oznaczać będziemy FVG) oraz

b) w ustawie o podziale danin — *Abgabenteilungsgesetz* (którą niżej oznaczać będziemy ATG).

Z uregulowania kwestji rozgraniczenia wpływów Związku, krajów i gmin żadna ze stron nie była zadowolona. Spowodowało to wielokrotną nowelizację powołanych ustaw, — ostatnio ustawą związkową z dn. 28.1. 1931 o rozgraniczeniu finansów (pod nazwą, przyjętą w literaturze niemieckiej, — Związku Szwajcarskiego, Rzeszy Niemieckiej i Związku

*) P. „Samorząd Miejski“ z 1934 r. Nr. 6, str. 315, Nr. 7, str. 371.

Austrjackiego; — *Finanzausgleichgesetz* — FAG). Obydwie ustawy zostały następnie skodyfikowane i ogłoszone w Dzienniku Ustaw Związku (Bundes - Gesetz - Blatt - BGBl) z 1931 (poz. 61 — *Finanz — Verfassungsgesetz 1931* oraz poz. 62 — *Abgabenteilungsgesetz 1931*). Również i ostatnia nowela, która była wynikiem „politycznej umowy partyj”, spotkała się z ujemną krytyką prasy samorządowej.

I. Główne zasady rozgraniczenia finansów.

Daniny publiczne, pobierane na obszarze Związku celem wypełnienia zadań Związku oraz jego krajów i gmin, stanowią daniny:

- A. bądź wyłącznie związkowe;
- B. bądź podlegające podziałowi między Związek i kraje (gminy), a mianowicie:
  - a. t. zw. „wspólne daniny“ („*gemeinschaftliche Abgaben*“);
  - b. t. zw. „daniny z dodatkami“ („*Zuschlagsabgaben*“);
  - c. t. zw. „jednego i tego samego rodzaju daniny“ („*gleichartige Abgaben*“);
- C. bądź też daniny wyłącznie krajowe (gminne) (FVG § 1).

A. Daniny wyłącznie związkowe.

Wyłącznie związkowymi daninami są te, które Związek pobiera wyłącznie na cele związkowe; kraje i gminy nie mogą rozpisywać danin tego samego rodzaju, ani też dodatków do nich (FVG § 2).

W przytoczonych postanowieniach, zawarta jest wskazówka, że rozgraniczenie finansów Związku, krajów i gmin wiąże się z rozgraniczeniem ich zadań. Ale ustawa nie udziela odpowiedzi na to, jak w jej myśl ująć kwestję przeprowadzenia granicy pomiędzy zadaniami Związku, krajów i gmin, która w teoretycznych rozważaniach stanowi zwykle punkt wyjścia do uzasadnienia racji podziału ich źródeł dochodowych.

Ustawa (ATG § 1) wymienia wprost taksatywnie daniny wyłącznie związkowe: cła, monopole, jednorazowa danina majątkowa, podatek majątkowy, podatek od rent, danina od tantjem, opłaty stemplowe i prawne, podatek od obrotu walutami i efektami, podatek od cukru, podatek od kwasu octowego, podatek od środków do krzesania ognia i t. d.

B. Daniny do podziału między Związek, kraje i gminy.

Daniny, podlegające podziałowi między Związek i kraje (gminy), służą w części celom Związku, w części zaś celom krajów (gmin). Podział może być dokonany w następujący sposób:

a. Związek pobiera daninę, z której wpływy dzieli się między Związek i kraje (gminy) („*gemeinschaftliche Abgaben*“ („*wspólne daniny*“)) (FVG § 3a). Ustawa (ATG § 2) wyszczególnia „wspólne daniny” taksatywnie:

1. podatek dochodowy (Einkommensteuer); podatek od rent, wymierzony według zeznania (Bekennnisrentensteuer); podatek od korporacji (Körperschaftssteuer); podatek przemysłowy (Erwerbsteuer);
2. danina spirytusowa (Branntweinabgabe); podatek od piwa (Biersteuer); podatek od wina (Weinsteuer);
3. podatek od win musujących (Schaumweinsteuer);
4. opłaty od nieruchomości (Immobilargebühren) oraz ekwiwalent opłat od majątku nieruchomego (Gebührenäquivalent vom unbeweglichen Vermögen);
5. ekwiwalent opłat od majątku ruchomego (Gebührenäquivalent vom beweglichen Vermögen);
6. danina od wywozu drzewa (Holzausfuhrabgabe);
7. opłaty spadkowe (Erbgebühren);
8. podatek od obrotu towarami (Warenumsatzsteuer);
9. podatek od benzyny (Benzinsteuer) oraz danina automobilowa (Kraftwagenabgabe).

Wpływy z powyższych „wspólnych danin” w latach 1931 — 1935 (włącznie) podlegają podziałowi w stosunku:

	Związek:	Kraje:
1.	50%	50%
2.	70%	30%
3.	20%	80%
4 i 5.	20%	80%
6.	62 ² / ₃ %	37 ¹ / ₃ %
9.	20%	80%

7. — według postanowień ustawy z dn. 6.2.1919 (St. G. Bl. Nr. 98).

8. O ile gminy współdziałają przy wymiarze i poborze podatku, otrzymują — po odliczeniu bonifikacji za tę pracę: — a) przy ogólnym podatku od obrotu 15%; b) przy podwyższonym — 40%. Pozostałą część wpływów dzieli się w stosunku: Związek — 60%, kraje — 40%.

b. Związek pobiera daninę, którą bierze się za podstawę do dodatków na rzecz krajów (gmin) („*Zuschlagsabgaben*“ — „daniny z dodatkami“). Dodatki takie, o ile ustawodawstwo związkowe nie stanowi inaczej, należy rozpisywać w odsetkach daniny podstawowej. Do danin wyłącznie związkowych nie można pobierać dodatków krajowych (gminnych); do „wspól-

nych danin“ Związku i krajów można pobierać dodatki, jeżeli te daniny oznaczone zostały wyraźnie jako „daniny z dodatkami“ (FVG § 3b).

Jako „daniny z dodatkami“ wymienia ustawa (ATG § 5): opłaty od nieruchomości, ekwiwalent opłat oraz opłaty od totalizatora.

c. Związek pobiera daninę; kraje (gminy) pobierają tego samego rodzaju daninę z tegoż przedmiotu podatkowego („gleichartige Abgaben“ — „jednego i tego samego rodzaju daniny“). Danina krajowa (gminna) tego samego rodzaju, co i związkowa, jest niedopuszczalna, jeżeli danina związkowa należy do wyłącznych danin związkowych; dopuszczalna zaś jest na mocy ustawowego upoważnienia związkowego, jeżeli danina związkowa jest wspólną (a) lub też daniną z dodatkami (b). Taksy urzędowe i opłaty krajowe (gminne) za czynności urzędowe w sprawach własnego zakresu działania są dopuszczalne (FVG § 3c).

C. Daniny wyłącznie krajowe (gminne).

Wszystkie inne daniny, pobierane na rzecz krajów (gmin), są wyłącznymi daninami krajowymi (gminnymi) (FVG § 4).

Ustawa (ATG § 6) oznacza od 1.1.1923 jako daniny wyłącznie krajowe (gminne): podatek gruntowy, podatek domowo - klasowy, podatek domowo - czynszowy oraz pięcioprocentowy podatek. Bliższe uregulowanie sprawy winno nastąpić w drodze ustawy krajowej, wydanej na podstawie ustawy związkowej, ustanawiającej zasady. Ustawa związkowa ma stanowić w szczególności o przedmiocie daniny oraz o najniższej granicy obciążenia podatkowego, poniżej której ustawodawstwo krajowe nie może pozostawać. Ustawodawstwu krajowemu zastrzega się postanowienie o tem, czy do tych podatków mogą być pobierane dodatki gminne, lub też w jakiej mierze wpływy podatkowe mają być podzielone między kraj a gminy.

Na mocy upoważnienia ze strony ustawodawstwa krajowego, gminy mogą rozpisywać następujące daniny:

a) daniny od spożycia napojów (wody sodowej i t. p.); ostatnie rozporządzenie, dot. zmiany podatku od wód mineralnych, jest z dn. 28.12.1933 (BGBl 1934 — 3 Stück);

b) daniny od zabaw, pobierane w odsetkach opłaty wejściowej, do wysokości 20% opłaty łącznie z daniną; o podatku tym, o ile dotyczy on kinematografów i teatrów (zwłaszcza w Wiedniu), będzie jeszcze mowa niżej;

c) bez względu na wysokość stawek: daniny od utrzymywania psów myśliwskich i innych, o ile nie służą one do stróżowania lub nie są utrzymywane w celach zarobkowych lub w związku z wykonywaniem zawodu;

od utrzymywania koni wyścigowych oraz innych, o ile nie są utrzymywane w celach zarobkowych lub w związku z wykonywaniem zawodu; od utrzymywania wszelkiego rodzaju zwierząt luksusowych;

d) wszelkie opłaty za korzystanie z urządzeń gminnych z wyjątkiem myt drogowych i mostowych.

II. Ogólne zasady stanowienia ustaw związkowych i krajowych, dot. danin.

Ustawa (FVG §§ 5 — 7) rozwija zasady, przewidziane w postanowieniu powołanego na wstępie art. 13 konstytucji.

Daniny publiczne mogą być wprowadzone, zmienione, przedłużone lub zniesione zasadniczo tylko na mocy ustawy. Daniny związkowe wymagają ustawy związkowej, daniny krajowe (gminne) — ustawy krajowej (FVG § 5).

Ustawodawstwo związkowe (FVG § 6).

Ustawodawstwo związkowe reguluje daniny związkowe, t. j. daniny wyłącznie związkowe; wspólne daniny na rzecz Związku i krajów (gmin) łącznie z częścią, przypadającą na rzecz krajów (gmin); przy daninach z dodatkami — daninę, pobieraną na rzecz Związku; wreszcie przy jednego i tego samego rodzaju daninach — daninę, pobieraną na rzecz Związku.

Ustawodawstwu związkowemu zastrzega się dalej:

a. oznaczanie danin jako wyłącznie związkowych lub też jako danin do podziału;

b. pozostawienie wymienionych pod a) danin wyłącznie krajom (gminom); w tych wypadkach ustawodawstwo związkowe może zastrzec sobie regulowanie zasad ogólnych oraz kwestji podziału między kraje, powiaty i gminy;

c) regulowanie kwestji udziału Związku i krajów (gmin) w daninach do podziału.

Pozatem ustawodawstwo związkowe może wydać postanowienia, dot. danin krajowych (gminnych), celem zapobieżenia podwójnemu opodatkowaniu lub innego rodzaju nadmiernemu obciążeniu, celem dostosowania tych danin do międzypaństwowego prawa podatkowego i t. d.

Jeżeli wskutek ustawy związkowej, oznaczającej pewne daniny jako wyłącznie związkowe lub regulującej udział Związku i krajów (gmin) w daninach do podziału, wpływy krajów (gmin) doznają uszczuplenia, a równocześnie nie odciążą się odpowiednio tych korporacji od wydatków, nałożonych na nie specjalną ustawą związkową, lub też nie otworzy się im równocześnie nowych źródeł dochodowych, w takim razie Związek obo-

wiązany jest krajom (gminom), dotkniętym uszczupleniem ich dochodów, udzielić stosownego wynagrodzenia. Zgłoszenie skargi o wynagrodzenie do Związkowego ministerstwa finansów może nastąpić w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie odnośnej ustawy związkowej; w ciągu 6 miesięcy od dnia wniesienia skargi do ministerstwa finansów można wnieść skargę do trybunału konstytucyjnego (FVG § 6, ust. 4).

Ustawodawstwo krajowe (FVG § 7).

Daniny krajowe (gminne), t. j. dodatki krajowe (gminne), daniny krajowe (gminne) tego samego rodzaju, co i związkowe, oraz daniny wyłącznie krajowe (gminne) reguluje zasadniczo ustawodawstwo krajowe. W szczególności zastrzega się ustawodawstwu krajowemu regulowanie kwestji, w jakiej mierze — obok danin, rozpisanych przez kraje na ich własne cele, — dopuszczalne są również tego samego rodzaju daniny gminne, lub też, jak dokonać podziału wpływów krajowych pomiędzy kraje a gminy; o ile wskutek ustawy krajowej wpływy gmin doznały uszczuplenia, a równocześnie nie nastąpiło odpowiednie odciążenie gmin od wydatków, ustawodawstwo krajowe ma zatroszczyć się o stosowne wynagrodzenie gmin, za utracone wpływy. Również i pozatem ustawodawstwo krajowe ma mieć wzgląd nie tylko na sytuację finansową kraju, lecz i na utrzymanie zdolności gmin do życia finansowego (FVG § 7 ust. 1).

Ustawodawstwo krajowe ustala, które daniny gminne mogą być rozpisane na skutek uchwały reprezentacji gminnej; taka ustawa krajowa winna określić zasady poboru odnośnych danin gminnych, a w szczególności również i ich najwyższe stawki. W każdym razie gminy mogą na mocy uchwały reprezentacji gminnej rozpisać dodatki do bezpośrednich podatków związkowych, o ile ich skala nie przewyższa rozmiarów dodatków krajowych, ustanowionych na odnośny rok, i o ile stawki ich ustalone są bądź jednolicie w odsetkach, bądź też progresywnie — odpowiednio do progresji dodatków krajowych. Ustawodawstwo związkowe może również odnośnie do innych danin gminnych ustanowić najniższą granicę, do której gminy mogą rozpisywać tego rodzaju daniny na mocy uchwały reprezentacji gminnej.

III. Osobliwości i wyniki praktyki ustawodawczej.

Jak to wynika z powyżej przedstawionego, kraje i gminy zostały całkowicie uzależnione od ustawodawstwa związkowego. Było to, oczywiście, od początku ujemnie ocenione przez austriackie sfery samorządowe; ustawodawstwo bowiem związkowe z natury rzeczy prawie że wyłącza indywidualizowanie gmin, a każdy mechaniczny klucz podziału zupełnie przy-

padkowo jednym gminom przysparza korzyści, a drugie krzywdzi. Trzeba przyznać ustawodawcy związkowemu, że wciąż troszczył się o to, by i wilk był syty i owca cała. I nawet otwierał ewentualnie pokrzywdzonym gminom drogę do skargi. Ale niestety koncepcje ustawodawcze nie były szczęśliwe.

B u n d e s p r ä z i p u u m.

Trzecia nowela do ustawy o podziale danin (z dn. 6.6.1924 B. G. Bl. Nr. 185) wprowadza istotną zmianę zasad podziału: Gdy, mianowicie, po okresie inflacji Związek podwyższył pobory urzędnicze, celem wyrównania budżetu związkowego przy podziale wspólnych danin między Związek, kraje i gminy, ustawodawca ustanowił dla Związku precypuum w wysokości 50 milj. S., t. j. ryczałtową kwotę, którą Związek pobiera na rzecz swoją z ogólnej kwoty wpływów z danin wspólnych, pobieranych na rzecz Związku, krajów i gmin; dopiero po odliczeniu tego precypuum resztę ogólnych wpływów ze wspólnych danin dzieli się — w ustalonym ustawowo stosunku — między Związek, kraje i gminy. W dwa lata później wysokość precypuum obniżono do 40 milj. szylingów.

Wadliwość takiego sztywnego postanowienia jest oczywista. Znaczna niższa wpływów ze wspólnych danin w okresie kryzysu zmieniła całkowicie charakter tego precypuum. Gdy zostało ono wprowadzone, wynosiło zaledwie 5% ogólnych wpływów. Na rok natomiast bieżący Związek Gmin Austriackich ocenia wysokość tego stosunku na 33%. Niezmienny zatem stan tego precypuum prowadzi automatycznie do uszczuplenia udziałów krajów i gmin we wspólnych daninach, a wzamian nie otrzymały one żadnej rekompensaty.

Postanowienia gwarancyjne, zapewniające krajom i gminom pewne minimum wpływów.

Wprowadzając z jednej strony precypuum związkowe, ustawodawca z drugiej strony w tejże noweli zagwarantował krajom i gminom pewne minimum dochodów, przyczem uważał za możliwe przewidzieć zgóry rozmiary wzrostu wydatków i odpowiednio do tego zwiększyć to minimum na następne lata: O ile, stanowi nowela, udziały krajów we wspólnych wpływach w latach 1924 — 1926 w porównaniu z rokiem 1923 nie zwiększą się: w roku 1924 — o 10%, 1925 — o 15% i w następnych latach — o 20%, w takim razie Związek przekaże krajom kwoty, potrzebne do uzupełnienia przewidzianego minimum. W analogiczny sposób zapewnia nowela i gminom wzrastające minimum wpływów.

Z początku postanowienie to nie miało praktycznego znaczenia, udział

bowiem krajów i gmin we wpływach z wprowadzonego po wojnie podatku obrotowego zapewnił im znaczne dochody.

W związku z zamierzonym wprowadzeniem ustawy o bilansach w złoście (Goldbilanzgesetz vom 4 Juni 1925) kraje i gminy, zaniepokojone nowym stanem rzeczy, domagały się wzmocnienia gwarancji związkowych i osiągnęły to, że powołana ustawa zapewniła im minimum wpływów o 30% wyższe, niż w roku 1923. Aczkolwiek ustawy F. V. G. i A. T. G. ulegały następnie wielokrotnie nowelizacji, postanowienie gwarancyjne pozostawało w tej ostatniej wysokości bez zmiany. Co więcej, nowela ze stycznia 1931 (Finanzausgleichgesetz), jak to już wyżej przedstawiliśmy (F. V. G. § 6, ust. 4), wprowadziła możliwość skargi do Trybunału Konstytucyjnego w razie uszczuplenia dochodów krajowych (gminnych) wskutek ustawodawstwa związkowego.

Kraje otrzymywały znaczne wpływy z podatku od benzyny, w którym gminy nie miały udziału. Wpływy zaś gmin — wskutek kryzysu — zmniejszały się znacznie. I oto w roku 1932 okazało się, że wpływy Wiednia z podziału danin spadły poniżej wysokości gwarancyjnej (t. j. poniżej kwoty z 1923 plus 30%). Ponieważ nadto i w innych kwestjach rozrachunkowych wynikły różnice zdań pomiędzy Wiedniem a rządem związkowym, Wiedeń zaskarżył rząd związkowy do Trybunału Konstytucyjnego. W międzyczasie zaś rząd wniósł do parlamentu projekt ustawy, znoszącej postanowienia gwarancyjne na rzecz krajów i gmin, — z obszernymi motywami, w których wskazuje się w szczególności na to, że: podział wpływów ze wspólnych danin pomiędzy Związek, kraje i gminy oparty jest w istocie na zasadzie t. zw. wiązanej gospodarki podatkowej (verbundenen Steuerwirtschaft), w której każda korporacja ma udział w stosunku do części, jaką jej siła podatkowa przyczyniła się do osiągnięcia ogólnego sukcesu; obecnie zaś idzie o zniesienie niesprawiedliwości, która polegała na użyczeniu Wiedniowi przewagi, sięgającej ponad jego znaczenie i zapotrzebowanie finansowe. Nie wyczekując rozważenia projektu w parlamencie, rząd związkowy — na podstawie pełnomocnictw w zakresie gospodarczym z okresu wojny światowej — wydał rozporządzenie, znoszące postanowienia gwarancyjne (B. G. Bl. 1933 — 43. Stück). — A następnie — późniejszym zarządzeniem — przelał na Ministra Finansów Związku uprawnienie do rozpatrywania skarg gminnych w sprawach finansowych, które dotychczas były rozważane przez Trybunał Konstytucyjny.

* * *

Precypuum związkowe oraz zniesienie udzielonych gwarancji stanowią główne bolączki finansów gminnych. Pozatem zaś gminy (miejskie, zwłaszcza Wiedeń) podnoszą i inne skargi, dotyczące w szczególności: sta-

wek podatku od kinematografów i teatrów (z tych ostatnich cały szereg — przede wszystkim w Wiedniu — został zwolniony od podatku jako „zakłady, służące celom kulturalnym“) oraz pozbawienia Wiednia od 1 lipca 1933 prawa ściągania dla Związku bezpośrednich podatków (Wiedeń otrzymywał 3% zainkasowanych pieniędzy, a zatrudniał tą pracą 300 urzędników; to samo stosuje się do miasta Graz'u od 1 stycznia 1934).

W związku z sytuacją finansową gmin Związek Miast Austriackich złożył w końcu stycznia 1934 ministrowi finansów memoriał, w którym przedstawia m. in.: wpływy gmin w porównaniu z latami 1931 i 1932 wykazują niższą przeciętnie 20 do 30%; udziały Związku we wspólnych daninach wykazują w tymże czasie niższą nawet do 40 i 50%; danina od płac, która — obok udziałów gmin we wspólnych daninach — stanowiła podstawę finansów gminnych, zmniejszyła się przeciętnie o 30 do 40%, a w pewnych okręgach przemysłowych nawet o 80%. Ma się rozumieć, że i własne daniny i opłaty gminne wykazują tendencje znacznie niżkowe. Tymczasem precypuum związkowe pozostaje nadal w sztywnej wysokości 40 milj. S. — Nadto zaznacza się zanik dochodów z przedsiębiorstw gminnych. A z drugiej strony niepomierne wzrastają wydatki obowiązkowe, których gminy we własnej kompetencji zmniejszyć nie mogą. — W rezultacie Związek Miast wysuwa trzy główne postulaty:

1. Otwarcie nowych wpływów dla gmin bądź w drodze zniesienia precypuum związkowego, bądź przyznania prawa dodatków do pewnych danin, bądź też w drodze stworzenia innych wpływów.
2. Wdrożenie akcji Związku oraz Banku Narodowego celem skonwertowania krótkoterminowych pożyczek gminnych na długoterminowe.
3. Podwojenie zapomogi Związku na rzecz pomocy zimowej oraz ustanowienie sprawiedliwego klucza podziału tej zapomogi.

Od Redakcji w sprawie opublikowanego w Nr. 7 „Samorządu Miejskiego“ z dn. 1.4.1934 r. artykułu p. t.: „Organizacja finansów komunalnych w Niemczech“:

W Nr. 14 Zbioru Ustaw Pruskich z 1934 (Pr. G. S. 1934 — Nr. 14) ukazała się Ustawa z dn. 17 marca 1934, dot. pilnych zarządzeń finansowych (Gesetz über dringende Finanzmassnahmen. Vom 17 März 1934). Ustawa ta nie zmieniła jednakże dotychczasowego systemu udziału kraju i gmin we wpływach Rzeszy, ani też udziału gmin i związków gmin we wpływach Prus.

Zasady zatem, przedstawione w powołanym artykule, pozostają bez zmiany.

Ze szczegółów wypada nadmienić, że w myśl nowej ustawy z wpływów podatkowo-domowoczynszowego (Hauszinssteuer) w roku 1934 kraj ściąga 50 milj. marek na pokrycie swego ogólnego zapotrzebowania finansowego, a z reszty wpływów 53% przypada na rzecz kraju, a 47% na rzecz gmin (związków gmin).

Niezależnie od powyższego w powołanym artykule na str. 382, wiersz 13, wymaga sprostowania wyraz „podatników“; powinno być „podatków“.

Sprawozdanie z działalności Biura Planu Regionalnego Warszawy

za czas od dn. 1. IV. 1933 do dn. 31. III. 1934.

DZIAŁALNOŚĆ BIURA PLANU REGIONALNEGO WARSZAWY W R. 1933/4.

Poprzedni rok działalności Biura Planu Regionalnego zamknięty został ukończeniem studjum ogólnego. Studjum to zostało złożone do opinii i wiadomości odpowiednim władzom i instytucjom.

Zakończenie studjum ogólnego, ustalającego główne wytyczne w zakresie zagadnień komunikacyjnych i dysponowania terenami, pozwoliło przystąpić do opracowania poszczególnych ściślejszych zagadnień, oraz fragmentów planu regionalnego.

Najtrudniejsze do uporządkowania, z punktu widzenia racjonalnej gospodarki publicznej, są te tereny, na których ruch inwestycyjny i parcelacyjny wykazuje większą intensywność. Są to przede wszystkim okolice bezpośrednio przylegające do granic miasta. Licząc się z tem, Biuro Planu Regionalnego dąży do opracowania w pierwszym rzędzie terenów okalających pierścieniem miasto, w granicach mniejwięcej do linii kolei zewnętrznej obwodowej. W tym zakresie uzupełniono podkłady, przeprowadzono studja i częściowo opracowano wycinki między Wisłą i traktem państwowym Nr. 14 (Krakowskim), między Wisłą i traktem państwowym Nr. 9 (Lwowskim), między Wisłą i drogą z Warszawy na Babice, oraz między koleją Warszawa — Modlin i traktem państwowym Nr. 3 (Wileńskim). Prócz tego ustalono główne zasady układu tranzytowego sieci komunikacyjnej drogowej, kolejowej i wodnej na północ od Warszawy w związku z organizacją pasa terenów przemysłowych.

Biuro Planu Regionalnego uzyskało od Ministerstwa Komunikacji akceptację opracowanego przez siebie projektu głównej sieci dróg kołowych.

Wobec tego, że dotychczas ogólnego państwowego projektu dróg kołowych nie było, projekt rozwiązany dla regjonu Warszawy w nawiązaniu do całego państwa, stał się przez to pierwszą zasadniczą podstawą

do opracowania systemu dróg kołowych, łączących Warszawę z krańcami państwa.

Opracowanie poszczególnych fragmentów planu regionalnego jest bardzo utrudnione przez brak planów pomiarowych i warstwicznych oraz danych, dotyczących stanu istniejącego, jak np. podziału własności (planów katastralnych), usytuowania budynków i t. p. Odczuwa się również brak danych statystycznych we wszystkich dziedzinach. W zakresie pomiarów znacznym ułatwieniem w przyszłości będzie obowiązek nawiązywania wszelkich planów pomiarowych, zarządzony, na skutek wystąpienia Biura Planu Regionalnego, przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Również utrudnieniem, powodującym zwłokę, jest brak programów technicznych i sprecyzowania zamierzeń szeregu urzędów państwowych, samorządowych i instytucji publicznych, działających na terenie regjonu. Programy takie nieraz były tworzone dorywczo, dopiero na skutek zwrócenia się Biura Planu Regionalnego z prośbą o zaopiniowanie poszczególnych prac Biura.

Dążąc do urzeczywistnienia wyników swych prac, Biuro Planu Regionalnego kładło duży nacisk na ustalenie sposobów współpracy z władzami i urzędami, działającymi na terenie Regjonu. W tym celu opracowano projekt regulaminu, normującego działalność Biura Regionalnego w stosunku do tych władz i urzędów.

Niezależnie od tego, Biuro Planu Regionalnego, przechodząc od rozważań o charakterze raczej programowym i teoretycznym, jakimi były prace związane ze studjum ogólnym, do konkretnych projektów, zacieśniało nawiązany już uprzednio kontakt z poszczególnymi urzędami i instytucjami.

ORGANIZACJA BIURA PLANU REGIONALNEGO WARSZAWY.

Podział funkcji i organizacja Biura od ostatniego sprawozdania nie uległy zasadniczej zmianie. Jedynie dla wykonania poszczególnych fragmentów planu regionalnego Biuro angażowało dodatkowy personel na okres kilku miesięcy.

Stan więc organizacyjny przedstawia się obecnie następująco:

- A. Prezes Komisji Planu Regionalnego Warszawy i jego zastępca,
- B. Biuro Planu Regionalnego Warszawy:
  - 1. Kierownik Biura (1 inż. arch.),
  - 2. Kancelarja (1 referent niestale pracujący i woźny),
  - 3. Dział Pomiarowy (1 inż. pomiarowy),
  - 4. Dział opiniodawczy (1 inż. arch.),
  - 5. Dział projektodawczy (2 inż. arch. i 2 techników).

PRACE O CHARAKTERZE ADMINISTRACYJNYM
I ORGANIZACYJNYM.

1. Opracowano regulamin Biura Planu Regionalnego Warszawy.
2. Zorganizowano i przeprowadzono 2 zasadnicze konferencje, w związku z opracowywanym fragmentem planu regionalnego, części gmin Wilanów, Falenty i Skorosze.
Konferencje te odbyły się w dniach 9.X.1933 r. i 14.II.1934 r.
3. Przygotowano propozycje do zmiany Rozporządzenia wykonawczego M. R. P. do ustawy budowlanej.
4. Nawiązano kontakt z dalszemi urzędami państwowymi i samorządowymi oraz instytucjami. Ogólna ilość urzędów z którymi Biuro współpracuje wynosi 67, instytucji 21.
5. Ustalono zasadę podziału planów regjonu Warszawskiego na sekcje znormalizowane. Podział obejmuje plany w skalach 1:300.000, 1:100.000, 1:25.000 i 1:10.000.
6. Opracowano zasady organizacji archiwum B. P. R. W. dla zbioru planów, biblioteki i zbioru fotografii.
7. Skatalogowano w kartotece wszystkie posiadane plany.
W końcu roku sprawozdawczego archiwum zawierało:
1818 planów i map (w tem: planów opinjowanych 120).
Pozatem w archiwum znajduje się planów zredukowanych do skali:

1 : 10.000	—	216 sztuk
1 : 25.000	—	315 „
1 : 100.000	—	45 „
8. Przyjęto i załatwiono 575 spraw (wysłano 350 pism).
9. Uzupełniono inwentarz, w szczególności zakupiono szafę do planów i szafę żelazną do dokumentów tajnych.
Książek i broszur zakupiono 3, przyjęto w darze 12.
10. Na pokrycie kosztów Biura:
Wpłynęło tytułem subwencji ogólnej od Ministerstwa Spraw Wewnętrznych . . . . . zł. 13.930,—
Wpłynęło od Zarządu Miejskiego m. st. Warszawy . . . „ 49.650,—

Razem: zł. 63.580,—

Nadto wpłynęło na prace specjalne:

- 1) na opracowanie szkicu wspólnego planu zabudowania części gmin Wilanów, Falenty i Skorosze (przy granicach miasta) od Ministerstwa Spraw Wewnętrznych . . zł. 4.024,—
- 2) na opracowanie szkicowego planu zabudowania terenów między granicami miasta Warszawy, odcinkiem drogi Pustelnik — Jabłonna, granicą powiatu Warszawskiego i odcinkiem linii kolejowej Wileńskiej, od Ministerstwa Spraw Wewnętrznych . . . . . „ 2.858,—
- 3) na opracowanie wspólnego planu zabudowania terenu w granicach: Szosa Krakowska, Linja zewnętrzna kolei obwodowej, szosa Wolska, granica m. st. Warszawy — od Wydziału Powiatowego Warsz. Pow. Związku Samorządowego . . . . . „ 1.000,—

Razem: zł. 71.462,—
- a) Wydatkowano na personalja:
  - 1) z subwencji ogólnej od Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i udziału Zarządu Miejskiego m. st. Warszawy . . . . . zł. 59.080,16
  - 2) z subwencji na opracowanie szkicu planu zabudowania części gmin Wilanów, Skorosze i Falenty . . . „ 3.251,88
- b) Na wydatki gospodarcze inwestycyjne z subwencji ogólnej i udziału Zarządu Miejskiego m. st. Warszawy . . „ 4.267,65
- c) Przelano z funduszu na opracowanie szkicu planu zabudowania części gmin Wilanów, Skorosze i Falenty, zgodnie z poleceniem Min. Spraw Wewnętrznych — na subwencję ogólną (poza sumą zł. 13.930) . . . . . „ 370,—
- d) Przekazano do dyspozycji Zarządu Miejskiego m. st. Warszawy . . . . . „ 232,19
- e) Pozostało do zużytkowania w r. budżet. 1934/35:
  - 1) z Funduszu na opracowanie szkicu planu zabudowania części gmin Wilanów, Skorosze, Falenty . . . . . „ 402,12
  - 2) dotychczas udzielona przez Min. Spraw Wewn. część funduszu na opracowanie szkicowego planu zabudowania terenów Brudna . . . . . „ 2.858,00
  - 3) wpłacona przez Wydział Powiatowy Warszawskiego Powiatowego Związku Samorządowego część fundu-

szu na opracowanie wspólnego planu zabudowania terenu w granicach: Szosa Krakowska, linja Zewnętrzna Kolei Obwodowej, Szosa Wolska — granice m. st. Warszawy . . . . . „ 1.000,00

Razem zł. 71.462,00

PRACE W ZAKRESIE POMIARÓW I ZBIERANIE MATERJAŁÓW PODSTAWOWYCH.

I. Prace polowe.

Wobec bardzo szczupłych funduszy, przeznaczonych na pomiary i prace polowe, wykonano w roku sprawozdawczym jedynie pewną część niezbędnych i najpilniejszych robót, a mianowicie:

w zakresie pomiarów podstawowych.

Dzięki uzgodnieniu programów robót z Biurem Pomiarowem Ministerstwa Komunikacji, wykonane zostały przez to Biuro obserwacje kątowe w sieci triangulacyjnej II-go i III-go rzędu, w następstwie czego będzie można w najbliższym czasie wyznaczyć spólrzędne punktów II-go rzędu: Groszówka, Glinianka, Nowo - Wola i Ustanówek, punktów III-go rzędu: Pilawa, Kabaty, Kliczyn.

Oprócz tego zoobserwowane zostały jako punkty IV-go rzędu wieże kościołów w Skolimowie, St. Iwicznej, Jeziornie, Piasecznie i Jazgarzewie, oraz kominy cegielni w Gołkowie, Chylicach, Konstancinie, a spólrzędne tych punktów będą wyznaczone wcinaniem wprzód.

We własnym zakresie Biura Planu Regionalnego Warszawy wykonane zostały następujące prace polowe:

- 1) Pomiar kierunków wewnętrznych i zewnętrznych dla wyznaczenia punktów IV-go rzędu:
  - a) Palmira (gm. Cząstków),
  - b) Kościół Babice,
  - c) Radzymin.
- 2) Nawiązanie lokalnej sieci triangulacyjnej m. Radzymina (obszar 500 ha) do sieci państwowej I-go i II-go rzędu.

3) Nawiązanie sieci poligonowej scalonego (400 ha) obszaru os. Łomianki, do sieci triangulacyjnej rzeki Wisły.

II. Prace Biurowe.

Wobec przyjęcia do planu regionalnego układu spólrzędnych prostokątnych z punktem początkowym na kościele Ewangelickim (Warszawa, plac Małachowskiego), podzielony został obszar regjonu Warszawskiego na prostokątne sekcje, o wymiarach po 5 km. = 50 cm. (dla podziałki 1 : 10.000) w kierunku północ — południe i 6,25 km. = 62,5 cm. w kierunku wschód — zachód.

Podział ten został uwidoczniiony i odpowiednio ponumerowany na specjalnej karcie przeglądowej w podziałce 1 : 300.000.

Ponieważ jako podkład studjum ogólnego służy obecnie mapa topograficzna w podziałce 1 : 25.000, zostały na niej wkreślone linje sekcyjne nowego podziału prostokątnego.

Oprócz tego sporządzono w podziałce 1 : 10.000 dla szkicu wspólnego planu zabudowania okolic Okęcia i Służewca dwie sekcje planu sytuacyjnego i warstwowicowego, na którym wzniesiono wszystkie nowopowstałe osiedla i zatwierdzone parcelacje. Na 5-ciu sąsiednich sekcjach przygotowano narazie sieć punktów, jako istniejący podkład geodezyjny dla już wykonanych lub mających się w przyszłości wykonać zdjęć sytuacyjnych.

W rezultacie wykonania prac pomiarowych, wyszczególnionych w pracach polowych, dotychczasowa sieć punktów triangulacyjnych powiększyła się o:

- 4 punkty II-go rzędu,
- 3 „ III-go rzędu,
- 10 „ IV-go rzędu.

Operat obliczony został w grudniu 1933 r. i przedłożony do oceny i zaopiniowania Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Po ukończeniu prac kontrolnych i ustaleniu stopnia dokładności poszczególnych lokalnych sieci triangulacyjnych, oraz po nawiązaniu do jednego wspólnego układu, spólrzędne punktów będą zestawione w katalogu punktów trygonometrycznych regjonu Warszawskiego i opublikowane, celem użytkowania ich przy nawiązywaniu nowych pomiarów.

Zasadnicze znaczenie dla uporządkowania spraw pomiarowych ma wydane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Zarządzenie z dnia 29.VII. 1933 r. za Nr. B. O. 31/2/41, nakładające obowiązek nawiązywania nowych pomiarów do ustalonych punktów trygonometrycznych regjonu warszawskiego.

PRACE W ZAKRESIE PROJEKTOWANIA I OPINJOWANIA.

I. W zakresie projektowania.

1. Sporządzono szkic orientacyjny do wspólnego planu zabudowania terenów w granicach: między granicami m. st. Warszawy, szosą Krakowską, linią kolei zewn. obw. i Wisłą. Powierzchnia ok. 10500 ha.

2. Sporządzono szkic wspólnego planu zabudowania części gmin Wilanów, Skorosze i Falenty pow. ok. 3100 ha. Elaborat techniczny składa się ze szkicu sytuacyjnego w skali 1 : 10.000 w dwóch warjantach (drugi warjant uwzględniający zastrzeżenia władz i instytucji, wymienionych w art. 27 Prawa Budowlanego), z opisu technicznego wraz z uzupełnieniem oraz protokołu konferencji odbytej w dniu 14.II.34 r. z zainteresowanymi czynnikami.

3. Opracowano szkic orientacyjny, wyjaśniający zasady uporządkowania terenów pasa Warszawa — Wawer — Falenica z punktu widzenia wymagań sanitarnych i O. P. L. biernej — w związku z zamierzoną parcelacją lasu Wawer — Anin.

4. Opracowano zasadę zabudowania m. Pruszkowa, oraz jego okolicy w granicach: Piastów, Ostoja, Podkowa Leśna, Gąsin, żbików.

5. Przeprowadzono studia wstępne oraz opracowano podkład w skali 1 : 25.000 do szkicu planu zabudowania dla gminy Młociny przez uzupełnienie map sztabowych wrysowaniem stanu istniejącego oraz granic osiedli, komunikacji, granic własności i t. p.

6. Opracowano podkład w skali 1:25.000 do szkicu planu zabudowania części gmin Brudno, Marki, Jabłonna, Nieporęt przez uzupełnienie map sztabowych wrysowaniem nowopowstałych osiedli, dróg komunikacyjnych, granic własności i t. p., na obszarze ograniczonym rzeką Wisłą, szosą Jabłonna — Zegrze, szosą Zegrze — Czarna Struga, Zielonka, granicą poligону rembertowskiego, linią kolejową Warszawa — Brześć oraz granicami m. st. Warszawy.

7. Opracowano przebieg skrótu traktu państwowego Nr. 9 na odcinku Warszawa — Wawer.

8. Ustalono zasadę węzła Wawerskiego w związku ze zmianą planu zabudowania dla osiedla Marysin — Wawerski.

9. Opracowano trzyletni program robót nad wytyczeniem dróg głównego układu komunikacyjnego w związku z możliwościami zatrudnienia odpowiednich fachowców przez Fundusz Pracy.

10. Opracowano w porozumieniu z Biurem Projektów i Studjów Ministerstwa Komunikacji zasadę skrzyżowania dróg kołowych w obrębie węzła kolejowego na przecięciu linii Wileńskiej z zewnętrzną obwodową w Zielonce.

11. W związku z projektem uruchomienia robót związanych z zatrudnieniem bezrobotnych opracowano: szkic arterji drogowej Warszawa — Łódź łącznie z opisem technicznym.

II. W zakresie opinjowania.

Na podstawie zarządzenia M. R. P. z dnia 9.XII.1931 r. za Nr. VIII — reg. 510/31, w sprawie opinjowania planów i zamierzeń, dotyczących parcelacji, komasacji, zmian użytkowania terenów, oraz planów zabudowania i t. p. zamierzeń komunikacyjnych i inwestycyjnych w obrębie 8 powiatów Regionu Warszawskiego zaopiniowano:

1) 39 planów zabudowania i parcelacji budowlanych w tej liczbie kilka większych planów (Skierniewice, Marki, Otwock, Wyszaków),

2) 4 projekty komasacji rolnej, przyczem w projektach tych zaproponowano uwzględnienie szeregu postulatów Biura Planu Regionalnego, dotyczących sieci drogowej, obszaru zabudowanego, nawiązania pomiarowego i t. p.

III. Na skutek zapytań różnych władz.

1. Zaopiniowano i ustalono w terenie w porozumieniu z Zarządem Drogowym Wydziału Powiatowego: a) trasę drogi St. Miłosna, Daków, Falenica; b) zasadę węzła drogowego w Piasecznie.

2. Ustalono w terenie w porozumieniu z Biurem Projektów i Studjów Ministerstwa Komunikacji oraz Zarządem Drogowym Wydziału Powiatowego, rozmieszczenie wiaduktów na skrzyżowaniach dróg kołowych na odcinkach podmiejskich linii P. K. P.: Wileńskiej, Wiedeńskiej oraz Lwowskiej.

3. Wzięto udział w konferencji zorganizowanej przez Biuro Projektów i Studjów Ministerstwa Komunikacji dla ustalenia tymczasowego podejścia linii Radomskiej.

4. Współdziałano z Bankiem Gospodarstwa Krajowego przy badaniu terenów pod projektowane budownictwo zbiorowe.

Oprócz wymienionych prac i czynności, Biuro Planu Regionalnego Warszawy utrzymywało kontakt i udzielało informacji z zakresu swych

studjów pokrewnym instytucjom. Kopji ze swych prac udzielono Zakładowi Budowy Miast przy Politechnice Lwowskiej, Zarządowi Miejskiemu Częstochowy, Urzędowi Wojewódzkiemu Śląskiemu i Masarykovej Akademji Pracy w Pradze.

W Biurze Planu Regionalnego Warszawy, 3 inżynierów architektów odbyło kilkutygodniową praktykę przed objęciem stanowisk w odpowiednim biurze Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego.

Z ZAGADNIEŃ USTROJOWYCH*).

TYTUŁ „SENJOR MIASTA“ W ORDYN. MIEJSKIEJ Z R. 1853.

Paragraf 34 ust. 2 pruskiej ordynacji miejskiej brzmi: „Członkom magistratu, którzy sprawowali zaszczytnie (mit Ehren) swój urząd co najmniej przez lat dziewięć, magistrat — w porozumieniu z radą miejską — może nadać tytuł (Prädikat) senjora miasta (Stadtältester)“.

Jest to zatem zaszczytny tytuł, przyznawany dla uczczenia zasług dla miasta, inaczej: stwierdzenie uchwałą miejską tych zasług w formie takiego tytułu.

Dlatego nie zgodziłbym się z wykładnią, że tytułu „Senjora miasta“ obecnie już udzielać nie można, ponieważ „nazwy miejskich organów ustrojowych i ich członków ustala ustawa samorządowa w art. 1“, (uwaga przy § 34 pr. ord. miej. w wydawnictwie „Ustrój samorządu miejskiego w województwach zachodnich“).

Tytuł „Senjor miasta“ nie ma w szczególności nic wspólnego z nazwami organów miejskich, nie jest on tytułem urzędowym. To zaszczytne wyróżnienie przyznawano z reguły „honorowym“ czyli bezpłatnym członkom magistratu, t. j. ławnikom miejskim, za długoletnią bezinteresowną, a uznania godną pracę w zarządzie miejskim. Z tego powodu tytuł ten charakterem swoim raczej zbliżony jest do godności „obywatela honorowego“.

W temsamym wydawnictwie zaś uznano, że analogiczne postanowienie § 6 ustęp 2 ord. miej. o nadaniu obywatelstwa honorowego nadal obowiązuje, dodano przytem wprawdzie, że „uprawnienie to obecnie posiada rada miejska na podstawie art. 43 ust. 1 lit. g“. Mojem zdaniem jednak samo prawo nadawania obywatelstwa honorowego polega nadal na § 6 ord. miej., natomiast art. 43 ustawy samorządowej określa jedynie, kto do tego nadania jest kompetentny. Artykuł bowiem 43-ci jak i następne ogranicza tylko kompetencje poszczególnych organów miejskich, a nie określa praw miast wogóle do stanowienia o czemś.

Dlatego też uważam, że miastom zachodnim nie odbiera nowa ustawa prawa nadawania godności „senjora miasta“, ani wskutek tego, że w postanowieniach o właściwości organów miejskich sprawa ta nie jest wyliczona, ani też z tego powodu, że nazwy organów miejskich są unormowane w nowej ustawie. Postanowienia § 34/2 ord. miej. obowiązują nadal,

*) P. „Samorząd Miejski“ Nr. 3 z 1.2.1934 r.

ponieważ ani nie są sprzeczne z nową ustawą samorządową, ani ta ustawa kwestji tej nie uregulowała (art. 130/2).

Ale i względy rzeczowe przemawiają za utrzymaniem możliwości odznaczenia w ten sposób zasług członków magistratu, zwłaszcza bezpłatnych ławników miejskich. Dlatego życzyliby sobie należało, aby miarodajna wykładnia ustawy poszła w tym kierunku. Także dotychczasowe tłumaczenie niemieckiego „Stadtältester“ przez nazwę „senjor miasta“ najlepiej rzecz oddaje w duchu języka polskiego.

Przy nadaniu tak „obywatelstwa honorowego“ jak i godności „senjor miasta“ obowiązywałyby obecnie uchwała rady miejskiej oraz zgoda na nią magistratu, ponieważ art. 93 ustęp 1 ustawy samorządowej utrzymuje w mocy w województwach zachodnich §§ 36 i 56/2 ord. miej., a zatem na każdą uchwałę rady miejskiej potrzebna jest nadal zgoda magistratu.

W. D.

Ze Związku Miast Polskich.

W SPRAWIE KORZYSTANIA PRZEZ MIASTA Z POMOCY INŻYNIERÓW.

Doszły do nas wiadomości, że niektóre miasta, powierzając inżynierom z poza grona swych pracowników wykonanie pewnych prac, a przede wszystkim prac charakteru projektodawczego, czynią to bądź bez pisemnego sformułowania zadań, bądź też formułują te zadania niedokładnie. Wynikiem tego są później spory na tle wysokości honorarium, kwestjonowanie przez miasta części umówionego honorarium w związku z niewykonaniem zadania w takim zakresie, w jakim miasto oczekiwało tego i t. p. Dalszą konsekwencją są z jednej strony trudności dla miasta, które otrzymało pracę wykonaną nie w ten sposób, w jakim to było miastu potrzebne, wzgl. pracę niekompletną, co zazwyczaj wychodzi na jaw już przy zatwierdzaniu odnośnych projektów przez właściwe władze, a z drugiej strony inżynierowie - projektodawcy zrażają się do miast i unikają z nimi stosunków.

Zwracając na powyższe uwagę zarządów miast, przypominamy, że do dyspozycji miast jest nasz referat techniczny oraz istniejąca przy Związku Miast Polskich Komisja Techniczno - Ekonomiczna i że w tych sprawach, jak również co do wysokości honorarium, poszczególne miasta mogą zawsze uprzednio zwrócić się o poradę wzgl. informację do Związku Miast. W każdym razie dla uniknięcia nieporozumień i przykrych ich następstw, zalecamy miastom w sprawach wymienionych wyżej zawsze na piśmie sformułować dokładnie rodzaj i zakres pracy, którą miasto zleca do wykonania i w związku z tem wysokość honorarium. Zwracamy również uwagę na potrzebę doboru odpowiednich fachowców, nie licząc się nawet ze stosunkowo większymi kosztami, gdyż od należytego zaopiniowania, sporządzenia kosztorysu, obliczenia rentowności przyszłego urzędnika miejskiego dużo zależy powodzenie rozpoczętych prac. W końcu podkreślamy, że zrozumiałe zupełnie tendencje oszczędnościowe miast nie powinny posuwać się w danym razie tak daleko, aby nie doceniać pracy inżynierów i tę pracę deprecjonować. Przesada w tych dążeniach oszczędnościowych może okazać się niekorzystną dla miast.

Uważamy za konieczne wspomnieć jeszcze o tem, że z przykrością stwierdziliśmy w niektórych przypadkach zaleganie miast z wypłatą umówionego honorarium i to nawet wtedy, gdy wykonana została już w/g otrzymanego projektu zamierzona inwestycja i gdy żądane honorarium nie było wygórowane.

XI TYDZIEŃ L. O. P. P.

Wzorem ubiegłych lat Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej organizuje w roku bieżącym „XI Tydzień L. O. P. P.“ w dniach od 10-go do 17-go maja włącznie.

Akcja L. O. P. P. wymaga pomocy całego społeczeństwa, toteż Związek Miast Polskich zaleca zarządom miast związkowych wzięcie jaknajliczniejszego udziału w akcji „Tygodnia“ i udzielenie wszelkiej pomocy przy organizowaniu tej akcji.

„XI Tydzień L. O. P. P.“ odbywać się będzie pod hasłem: „Zorganizowanym i przygotowanym do obrony przeciwlotniczo-gazowej nie grozić nie będzie“ i celem jego będzie uświadomienie wszystkich warstw społeczeństwa o zadaniach L. O. P. P. oraz pozyskanie jaknajwiększej ilości nowych członków.

WALNY ZJAZD DELEGATÓW KOŁA MIAST WIELKOPOLSKI.

W dniu 5 maja b. r. o godz. 12-tej odbędzie się Walny Zjazd Delegatów Koła Miast Wielkopolski w sali posiedzeń Rady Miejskiej w Poznaniu z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie posiedzenia.
- 2) Komunikaty Zarządu.
- 3) Sprawozdanie z działalności Koła Miast Wielkopolski oraz sprawozdanie kasowe za rok 1933/34.
- 4) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
- 5) Uchwalenie preliminarza budżetowego na rok 1934/35.
- 6) Wybór członków Zarządu oraz zastępców.
- 7) Wybór członków Komisji rewizyjnej.
- 8) Referat: „Plany zabudowy miast“. Referent: p. radca inż. Chmielewski.
- 9) Wolne wnioski.

Po zakończeniu obrad odbędzie się zwiedzanie Targów Poznańskich.

Z KOMISJI URBANISTYCZNEJ.

Na posiedzeniu Komisji Urbanistycznej przy Związku Miast Polskich w dn. 6 marca r. b. postanowiono wpisać na listę rzeczoznawców Komisji w sprawach projektowania i opinjowania planów zabudowania, następujące dalsze osoby:

- 20) inż. arch. Leonard Tomaszewski, Warszawa, ul. Korzeniowskiego Nr. 6,
- 21) inż. arch. Józef Reński, Warszawa, ul. Lipska Nr. 11, m. 2,
- 22) inż. arch. Erwin Wieczorek, Częstochowa, ul. Ogrodowa Nr. 15,
- 23) inż. Józef Opolski emerytowany dyr. depart. b. Ministerstwa Robót Publicznych.

Lista rzeczoznawców oraz normy honorarjów za prace z dziedziny urbanistyki zostały podane w Nr. 22 „Samorządu Miejskiego“ z dn. 15 listopada 1932 r.

W SPRAWIE POPRAWY FINANSÓW MIEJSKICH.

W dniu 19 kwietnia b. r. Związek Miast Polskich wniósł do Pana Ministra Spraw Wewnętrznych następujący memoriał L. 5880/1:

„W pismach z dn. 29.I.32 L. dz. 3027/7, z dn. 25.2.32, L. dz. 3027/10, z dn. 29.11.32 L. dz. 2932/2, z dn. 6.12.32 L. 0/9 — 1, z dn. 20.3.33 L. dz. 4457/5, z dn. 20.10.33 L. dz. 5219, z dn. 26.10.33 L. dz. 2958/2, z dn. 19.1.34 L. dz. 3733/8, z dn. 25.1.34 L. I/OP I. przedstawiliśmy Panu Ministrowi nasze postulaty, zmierzające do poprawy finansów miejskich.

W związku z pracą nad poprawą finansów miejskich specjalnej Komisji Między-

ministerjalnej, mamy zaszczyt prosić Pana Ministra o zużytkowanie, jako materiału do do prac tej Komisji, m. in. wspomnianych postulatów, które z naszego punktu widzenia nie straciły swej aktualności z wyjątkiem tych spraw, które w międzyczasie zostały załatwione.

Mamy zaszczyt prosić Pana Ministra o spowodowanie również tego, abyśmy bądź mogli wziąć udział w pracach wspomnianej Komisji, bądź też przynajmniej mieli możliwość rozpatrzenia i wypowiedzenia swej opinii o projektach, przygotowanych przez Komisję.

W obecnej chwili ze swej strony pozwalamy sobie zwrócić uwagę Pana Ministra na to, że, w naszym mniemaniu, trwała korzyść z prac, mających na celu poprawę finansów miejskich przy pomocy doraźnych środków, mogłaby być osiągnięta tylko pod tym warunkiem, że:

1) przez pewien dłuższy okres czasu nie będą nadal nakładane względnie przeliczone na samorząd nowe obowiązki, względnie czynności, powodujące zwiększenie jego wydatków i nie nastąpią dalsze zmniejszenia uprawnień finansowych samorządu.

2) bez opóźnienia będą regulowane wszelkie należności samorządu od władz państwowych i bez opóźnienia będą przekazywane samorządowi jego należności od kas skarbowych z tytułu pobranych przez te kasy należnych mu danin publicznych.

Z tą ostatnią sprawą wiąże się potrzeba przede wszystkim przyspieszenia prac utworzonych przy Izbach Skarbowych komisji rozrachunkowych, a następnie dokonywania perjurycznych rozrachunków z tytułu wzajemnych należności Skarbu Państwa i samorządu terytorjalnego. Naszem zdaniem, byłoby nawet celowe powołanie do życia specjalnej izby rozrachunkowej, która dokonywałaby rozrachunków z jednej strony między poszczególnymi związkami samorządowymi, a z drugiej strony pomiędzy temi związkami, a władzami państwowymi. Gdyby myśl ta uznana została przez Pana Ministra w zasadzie za słuszną, gotowi jesteśmy podjąć pracę, mającą na celu ujęcie jej w formie konkretnego wniosku.

Pozatem pozwalamy sobie z pośród szeregu innych naszych postulatów, zawartych w pismach, wymienionych na wstępie, wysunąć na czoło potrzebę unormowania sprawy zajmowania wpływów miejskich w kasach skarbowych z tytułu zobowiązań miast wobec instytucji publicznych.

W danym razie wychodzimy z tego założenia, że zajęcie wpływów miejskich w kasach skarbowych nie powinno z reguły przekraczać pewnej wysokości tych wpływów, a to ze względu na konieczność pozostawienia miastom środków finansowych na zaspokojenie ich pilnych bieżących potrzeb, zwłaszcza zaś wtedy, gdy miasto nie otrzymuje poważniejszych dochodów ze swego majątku lub przedsiębiorstw.

O ileby taka zasada została wprowadzona, należałoby dać tym miastom, które mają obecnie zajęte wpływy w kasach skarbowych ponad mającą być ustaloną normę, prawo zwrócenia się do Pana Ministra za pośrednictwem urzędu wojewódzkiego o obniżenie zajęcia.

W związku z pogłoskami, jakie ukazały się o rozważaniu przez Komisję Międzyministerjalną sprawy reformy Komunalnego Funduszu Pożyczkowo - Zapomogowego, Związek Miast ma zaszczyt zwrócić uwagę Pana Ministra na to, że wspomniany Fundusz nawet przy niewielkich rozporządzalnych środkach odgrywa z powodzeniem rolę pogotowia ratunkowego związków samorządowych i to nie tylko w formie doraźnej pomocy kredytowej, lecz i w sensie dopomagania poszczególnym samorządom do gruntownego sanowania ich finansów. Z tego właśnie względu wprowadzenie zmian co do organizacji i celów Funduszu uznać należałoby za niepożądane.

Wypowiadając się przeciwko zmianie zadań Komunalnego Funduszu, którego obecna organizacja wytrzymała próbę życia i nie jest zresztą zamknięta w sztywnych ramach, uważamy natomiast za potrzebne dalsze zwiększenie środków tego Funduszu. W obecnych warunkach możliwość takiego zwiększenia środków widzimy tylko w tem, że do Komunalnego Funduszu przelewane będą spłaty kapitału wraz z odsetkami od pożyczek, udzielonych związkowi samorządowym przez Skarb Państwa (poszczególne Ministerstwa), o co prosiliśmy w memorjale z dnia 25.2.32 r. Nr. 3027/10.

Powołując się na ten memorjał, zaznaczamy, że Komunalnemu Funduszowi należałoby dać prawo w poszczególnych przypadkach umarzania niespłaconych części wspomnianych pożyczek, a przedewszystkiem pożyczek na zatrudnienie bezrobotnych, a conajmniej zwalniania tych pożyczek od procentów.

Ponieważ stopień trudności finansowych, w jakich znajdują się miasta, jest różny, przypuszczamy, że niezależnie od środków zaradczych, jakie w wyniku prac Komisji Międzyministerjalnej, o której mowa wyżej, miałyby być zastosowane do ogółu miast, zajdzie potrzeba indywidualnego traktowania niektórych z tych miast.

Z tego też powodu pozwalamy sobie prosić Pana Ministra o rozważenie potrzeby powołania stałej Komisji Międzyministerjalnej, której zadaniem byłoby projektowanie planów finansowych dla poszczególnych miast, podlegających zatwierdzeniu Pana Ministra w porozumieniu z Panem Ministrem Skarbu, a to na podstawie art. 33 ustawy o tymczasowym uregul. finans. komun. w obecnym jego brzmieniu.

Gdyby taka komisja została utworzona, ze swej strony deklarujemy gotowość szczegółowego zbadania i przytem z reguły przez wyjazd na miejsce gospodarki poszczególnych miast i przedstawiania komisji wyników tego badania z odpowiednimi wnioskami, o ile oczywiście ten nasz udział w pracy komisji uznanoby za pożądany.

Na jedną jeszcze sprawę pragniemy zwrócić uwagę Pana Ministra. Kilka miesięcy temu Najwyższy Trybunał Administracyjny przy rozpatrywaniu skargi m. Poznania orzekł, że miastu należy się na przyszłość i również wstecz część wpływów z podatku dochodowego, która z powodu mylnej interpretacji prawa przez władze skarbowe wypłacana nie była.

Ponieważ starania nasze, oparte na wspomnianym wyroku, co do zarządzenia przez Ministerstwo Skarbu prawidłowego obliczania na przyszłość udziału miast w podatku dochodowym i dokonania obrachunku za okres ubiegły, nie odniosły dotychczas skutku, mamy zaszczyt prosić Pana Ministra o spowodowanie wydania odnośnych zarządzeń, a zanim zostaną one wydane o spowodowanie wstrzymania przymusowego ściągania od miast odpowiedniej części należności władz państwowych, a przedewszystkiem udzielonych w ubiegłych latach pożyczek na zatrudnienie bezrobotnych i na budowę szkół“.

PROSIMY ZARZĄDY MIAST O MOŻLIWIE RYCHŁE REGULOWANIE SKŁADEK CZŁONOWSKICH ORAZ PRENUMERATY ZA „SAMORZĄD MIEJSKI”.

ODNOŚNE WPLATY PRZEZ WSZYSTKIE MIASTA BEZ WYJĄTKU NALEŻY USKUTECZNIĄĆ NA KONTO ZWIĄZKU MIAST POLSKICH W P. K. O. NR. 873.

Przegląd ustaw, rozporządzeń i zamierzeń ustawodawczych — zarządzeń, okólników i wyjaśnień władz.

ZMIANA USTAWY O FUNDUSZU PRACY.

W myśl ustawy z dnia 13.III.1934 r. (D. U. Nr. 29, poz. 235) za urzędników państwowych, nie opłacających podatku dochodowego, opłaty na rzecz Funduszu Pracy będzie opłacał Skarb Państwa.

UŁATWIENIE SPŁATY RAT ZALEGŁYCH SKŁADEK I OPLAT NA RZECZ INSTYTUCYJ UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH.

Ustawą z dnia 15 marca 1934 r. (D. U. Nr. 29, poz. 237) unormowano sprawę ułatwień w spłacie rat zaległych składek i opłat na rzecz instytucji ubezpieczeń społecznych. Ustawa dotyczy: Ubezpieczalni Społecznych, Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, Zakładu Ubezpieczeń od Wypadków, Zakładu Ubezpieczenia Emerytalnego Robotników i Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu. Odsetki zwłoki i kary za zwłoki od zaległości powstałych do 30.IX.1933 r. umarza się, o ile dotyczą ubezpieczalni, a obniża się do 6% rocznie, o ile dotyczą należności innych instytucji. Spłata zaległych należności może być rozłożona na przeciąg od lat 3 do 10. Przepisy ustawy dotyczą również i związków samorządowych, a ponadto Minister Opieki Społecznej może upoważnić instytucje ubezpieczeniowe do umorzenia w całości lub części należności m. in. w przypadkach ciężkiej sytuacji finansowej związków samorządowych, uznanej za taką przez władzę nadzorczą.

WYNAGRODZENIE ZA GRUNTY, WYWŁASZCZONE NA RZECZ GMINY.

Ustawą z dnia 15.III.1934 r. (D. U. Nr. 29, poz. 242) określono cenę wykupu prywatnych gruntów, wywłaszczanych na rzecz gminy, a przeznaczonych na ulice i drogi — na jedną dziesiątą ich ceny szacunkowej. Cena wykupu prywatnych placów, targowisk i skwerów, zużytkowanych na cele publiczne, wynosi połowę ceny szacunkowej. Przepisy te odnoszą się do gruntów, które do dnia wejścia w życie ustawy stałe były użytkowane na cele publiczne i plan zabudowy przeznaczają je na te cele, i właścicielami gruntów tych oraz gruntów przylegających są te same jeszcze osoby lub ich spadkobiercy, którzy byli właścicielami w dniu oddania gruntów na powyższe cele.

OZNACZENIE WYROBÓW WYTWÓRCZOŚCI POLSKIEJ.

Ustawa z dnia 9 marca 1934 r. (D. U. Nr. 31, poz. 273) upoważniła Ministra Przemysłu i Handlu do zezwolenia na oznaczenie wyrobów wytwórczości polskiej specjalnym znakiem rozpoznawczym. W ustawie określone są zasady postępowania stron i władz w tej sprawie oraz przepisy karne za przekroczenie postanowień powyższej ustawy.

NOWA USTAWA O IZBACH LEKARSKICH.

W Nr. 31 Dz. U. pod poz. 275 ogłoszono nową ustawę z dnia 15 marca 1934 r. o izbach lekarskich. Ustawa ta zastąpiła dotychczasową ustawę z dnia 2.XII.1921 r. i dzieli się na następujące rozdziały: 1) Postanowienia ogólne. 2) Okręgowe izby lekarskie; obowiązki i prawa członków. 3) Ustrój i działalność okręgowych izb lekarskich. 4) Naczelna Izba Lekarska. 5) Odpowiedzialność dyscyplinarna. 6) Sąd polubowny. 7) Nadzór państwowy. 8) Postanowienia przejściowe i końcowe.

USTAWA O NADZORZE NAD HODOWLĄ KONI.

Ustawą z dnia 13 marca 1934 r. (D. U. Nr. 32, poz. 284) o nadzorze nad hodowlą koni objęto zagadnienie unormowane dwoma ustawami: 1) o nadzorze państwowym nad ogierami i 2) o opłatach od ogierów, nie posiadających świadectw uznania. W myśl powyższej ustawy m. in. na zarządach miejskich ciąży obowiązek prowadzenia spisów ogierów, wydawania poświadczenia o urodzeniu źrebięcia z klaczy, pokrytej przez ogiera uznanego, oraz pobieranie opłat od ogierów nie uznanych.

USTAWA O OCHRONIE PORZĄDKU NA KOLEJACH UŻYTKU PUBLICZNEGO.

Ustawą z dnia 13 marca 1934 r. (D. U. Nr. 32, poz. 285) unormowano ochronę porządku na kolejach użytku publicznego. W myśl ustawy na tego typu kolejach mogą istnieć organa kolejowe noszące nazwę ochrony kolei i mające prawo: a) nakładania grzywien, b) prawo legitymowania oraz prawo zatrzymywania winnego, c) prawo noszenia i użycia broni.

MORATORJUM MIESZKANIOWE DLA BEZROBOTNYCH.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13.IV.1934 r. (D. U. Nr. 32, poz. 287) przedłużono w roku 1934 do dnia 1 listopada 1934 r. termin czasokresu, w ciągu którego wstrzymana jest eksmisja mieszkaniowa dla bezrobotnych.

NOWE PRZEPISY BUDŻETOWE, RACHUNKOWE I KASOWE ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH WOJEW. ŚLĄSKIEGO.

Dwoma rozporządzeniami Śląskiej Rady Wojewódzkiej z dnia 22.I.1934 r. (D. U. Śl. Nr. 5, poz. 11 i 12) unormowano na nowo przepisy budżetowe, rachunkowe i kasowe związków komunalnych województwa Śląskiego (gmin wiejskich i powiat. związk. komunalnych). Rozporządzenia te w pewnym stopniu wzorowane są na powszechnie obowiązujących przepisach dla związków samorządowych pozostałego obszaru Państwa.

ZASADY KONTROLI WYSOKOŚCI ODSETEK PŁACONYCH PRZEZ KOMUN. KASY OSZCZĘDNOŚCI.

Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 23.III.1934 r. (D. U. Nr. 29, poz. 245) poruczono kontrolę wysokości odsetek od wkładów i innych lokat pieniężnych płaconych

przez Komunalne Kasy Oszczędności czterem związkom tych kas: w Warszawie, Lwowie, Poznaniu i Katowicach. Rozporządzenie zobowiązało kasy: 1) do wywieszania obwieszczeń, wykazujących stopę procentową, oraz 2) 4 razy do roku przesyłanie Związkowi Kas — wykazów obejmujących stopę procentową.

ZMIANA GRANIC MIAST: LUBACZOWA I PRZEWORSKA (WOJ. LWOWSKIE).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 26.III.1934 r. (D. U. Nr. 29, poz. 250) włączono do miasta Lubaczowa w powiecie lubaczowskim, gminę wiejską Ostrowiec. Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 26.III.1934 r. (D. U. Nr. 29, poz. 251) włączono do miasta Przeworska w powiecie przeworskim gminę wiejską Mokra Strona oraz z gminy wiejskiej Gorliczyna grunta o obszarze 91 ha.

ZMIANA GRANIC MIASTA KOSOWA (WOJEW. STANISŁAWOWSKIE).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28.III.1934 r. (D. U. Nr. 29, poz. 253) rozszerzono granice miasta Kosowa w powiecie kosowskim przez włączenie doń gminy wiejskiej Moskałówka, położonej w tymże powiecie.

ZMIANA GRANIC MIASTA ZALESZCZYK (WOJEW. TARNOPOLSKIE).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28.III.1934 r. (D. U. Nr. 29, poz. 255) włączono do miasta Zaleszczyk w tymże powiecie — gminę wiejską Zaleszczyki Stare.

ZALICZENIE OSADY PODDĘBICE W POCZET MIAST (WOJEW. ŁÓDZKIE).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 marca 1934 r. (D. U. Nr. 29, poz. 258) osadę Poddębice, wchodzącą w skład gminy wiejskiej tejże nazwy, w powiecie łęczyckim, wyłączono z dotychczasowego związku gminnego i zaliczono w poczet miast.

ZMIANA ORGANIZACJI URZĘDÓW SKARBOWYCH NA OBSZARZE WOJEW. WARSZAWSKIEGO.

W Nr. 30 Dz. U. pod poz. 271 ogłoszono rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 31 marca 1934 r. w sprawie zmian w organizacji urzędów skarbowych na obszarze województwa warszawskiego. W myśl powyższego rozporządzenia utworzono trzeci urząd skarbowy na terenie powiatu warszawskiego, oraz drugi urząd skarbowy dla powiatu błońskiego.

ZMIANA GRANIC MIASTA KALISZA (WOJEW. ŁÓDZKIE).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 5.IV.1934 r. (Dz. U. Nr. 30, p. 272) zmieniono granice miasta Kalisza przez włączenie doń z gminy wiejskiej Tyniec — 740 ha, z gminy wiejskiej Kalisz — 595 ha oraz z gminy wiejskiej Żychów — 445 ha.

ORGANIZACJA I FINANSE PAŃSTWOWEGO ZAKŁADU EMERYTALNEGO.

Dwoma rozporządzeniami Rady Ministrów z dnia 6.III.1934 r. (Dz. U. Nr. 31, poz. 276 i 277) unormowano szczegółowo organizację i podstawy finansowe Państwowego Zakładu Emerytalnego, obejmującego obecnie funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych mianowanych po 31.I.1934 r. oraz prowizorycznych funkcjonariuszów państwowych. Organami Zakładu są: Rada, Dyrekcja, Komisja Rewizyjna. Dla związków samorządowych ma praktyczne znaczenie rozdział V-y rozporządzenia z dnia 6.III.1934 r. o przepisach finansowych, dotyczący przekazywania składek między Zakładem a innymi instytucjami ubezpieczającymi, a więc m. in. i lokalnymi statutami i funduszami emerytalnymi.

ODSTĄPIENIE GMINIE M. ST. WARSZAWY GRUNTÓW PAŃSTWOWYCH NA CELE ROZBUDOWY.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 marca 1934 r. (Dz. U. Nr. 31, p. 278) odstąpiono gminie m. st. Warszawy 2.435 m. kw. gruntu państwowego na Żoliborzu na cele rozbudowy, ustalając cenę 10 zł. za 1 m. kw. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28.III.1934 r. (D. U. Nr. 31, poz. 279) odstąpiono na cele rozbudowy gminie m. st. Warszawy grunta państwowe na Bielanych o powierzchni 43.043 m. kw., ustalając cenę 1 zł. za 1 m. kw.

OBOWIĄZKOWE ZGLASZANIE ZACHOROWAŃ NA CHOROBE HEINE - MEDINA.

Rozporządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dnia 29.III.1934 r. (D. U. Nr. 31, poz. 282) przedłużono moc obowiązującą rozporządzenia z 1932 r. w sprawie obowiązkowego zgłaszania zachorowań na ostre zapalenie przednich rogów rdzenia (choroba Heine - Medina) do dnia 20 października 1934 r.

ZMIANY GRANIC MIAST W WOJEWÓDZTWIE WOŁYŃSKIM.

Na obszarze województwa wołyńskiego zmieniono granice miast: Beresteczka, Horochowa i Ostroga. Do miasta Beresteczka w powiecie horochowskim rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 5.IV.1934 r. (D. U. Nr. 32, poz. 292) włączono 126 ha okolicznych gruntów, a wyłączono 610 ha terenów, niemających charakteru miejskiego. Z miasta Horochowa w powiecie horochowskim rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12.IV.1934 r. (D. U. Nr. 32, poz. 295) wyłączono grunta o powierzchni 1.000 ha, a należące do miasta, jako nieposiadające charakteru miejskiego. W końcu do miasta Ostroga włączono rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30.III.1934 r. (D. U. Nr. 29, poz. 256) obszar 59 ha, należący dotychczas do gminy wiejskiej Nowomalin.

ZMIANY GRANIC MIAST W WOJEWÓDZTWIE POZNAŃSKIM.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 5.IV.1934 r. (D. U. Nr. 32, poz. 293) włączono do miasta Jarocina w tymże powiecie kilkadziesiąt parcel z obszaru dworskiego Jarocin. Również rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych

z dnia 12.IV.1934 r. (D. U. Nr. 32, poz. 296) włączono do miasta Rydzyny w powiecie leszczyńskim gminę wiejską Warta, oraz część obszaru dworskiego Rydzyna — Zamek o obszarze 750 ha.

ZMIANY GRANIC MIAST W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12.IV.1934 r. (D. U. Nr. 32, poz. 294) zmieniono granice miasta Garwolina przez włączenie doń z gminy wiejskiej Górzno obszaru o powierzchni 173 ha oraz całej gromady Zawody Stare, a z gminy Wola Rębkowska — gromady Leszczyny. Takimże rozporządzeniem z dnia 14.IV.1934 r. (Dz. U. Nr. 33, poz. 305) zmieniono granice miasta Radzyna w powiecie radzyńskim przez włączenie doń obszaru 564 ha z gminy wiejskiej Biała w tymże powiecie. Rozszerzono również rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28.III.1934 r. (D. U. Nr. 29, poz. 254) granice miasta Szczepieszyna przez włączenie doń z gminy wiejskiej Sulów obszaru, wynoszącego 267 ha.

ZMIANA GRANIC MIASTA SIEMIATYCZE (WOJEW. BIAŁOSTOCKIE).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12.IV.1934 r. (D. U. Nr. 32, poz. 297) z gminy wiejskiej Siemiatycze w powiecie bielskim wyłączono wieś Annapol o obszarze 434 ha i włączono ją do miasta Siemiatycze w tymże powiecie.

UTWORZENIE PAŃSTWOWEJ RADY DO SPRAW UZDROWISK.

Rozporządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dn. 15.III.1934 r. (D. U. Nr. 33, poz. 304) powołano na nowych podstawach Państwową Radę do spraw uzdrowisk. Zadaniem rady jest opinowanie i składanie wniosków we wszystkich sprawach uzdrowiskowych. Rada składa się z przedstawicieli zainteresowanych Ministerstw, sfer naukowych, uzdrowisk oraz znawców zdrojownictwa.

ZMIANY GRANIC MIAST W WOJEWÓDZTWIE POLESKIM.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14.IV.1934 r. (D. U. Nr. 33, poz. 306) zmieniono granice miasta Prużany w powiecie prużańskim przez włączenie doń z gminy wiejskiej Prużana obszaru, wynoszącego 124 ha. Takimże rozporządzeniem z dnia 28.III.1934 r. (D. U. Nr. 29, poz. 252) rozszerzono granice miasta Dawidgródka w powiecie stolińskim przez włączenie doń z gminy wiejskiej Chorsk gruntów o powierzchni 259 ha. Rozszerzono również granice miasta Stolina w powiecie stolińskim przez włączenie doń rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30.III.1934 r. (D. U. Nr. 29, poz. 257) z gminy wiejskiej Stolin gruntu o obszarze 385 ha. Zmieniono również granice miasta Kamieńca Litewskiego w powiecie brzeskim — przez wydanie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18.IV.1934 r. (D. U. Nr. 34, poz. 317), mocą którego włączono do miasta z gminy wiejskiej Kamieniec Litewski grunta o obszarze 237 ha. Rozszerzono również granice miasta Wysokie Litewskiego w powiecie brzeskim przez włączenie doń rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18.IV.1934 r. (D. U. Nr. 34, poz. 318) z gminy wiejskiej Wysokie Litewskie trzech przedmieść miasta oraz dworu majątku Wysokie Litewskie.

„TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ MŁODZIEŻY AKADEMICKIEJ“ —
STOWARZYSZENIEM WYŻSZEJ UŻYTECZNOŚCI.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28.III.1934 r. (D. U. Nr. 34, poz. 313) nadano „Towarzystwu Przyjaciół Młodzieży Akademickiej“ — charakter stowarzyszenia wyższej użyteczności. Towarzystwo otrzymało przywilej wyłączności w organizowaniu pomocy społeczeństwa dla młodzieży szkół wyższych.

ZMIANA GRANIC MIASTA BIELSKA PODLASKIEGO (WOJ. BIAŁOSTOCKIE).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 kwietnia 1934 r. (D. U. Nr. 34, poz. 316) rozszerzono granice miasta Bielska Podlaskiego w powiecie bielskim przez włączenie doń z gminy wiejskiej Orla gruntu o obszarze 80 ha.

OPLATY ZA WYKONYWANIE CZYNNOŚCI PRZY URZĄDZENIACH WODOCIĄ-
GOWO - KANALIZACYJNYCH, WYDAWANIE POZWOLEŃ NA BUDOWĘ ORAZ
NADZÓR POLICYJNO - BUDOWLANY.

W okólniku Nr. 46 z dnia 29.III.1934 r. (Dzien. Urzęd. Nr. 9, poz. 83) unormowało Minist. Spraw Wewnętrznych sprawę opłat za wykonywanie czynności przy urządzeniach wodociągowo - kanalizacyjnych i wydawaniu pozwoleń na budowę oraz nadzór policyjno - budowlany. Do okólnika dołączona jest orientacyjna taryfa opłat, która może być w specjalnych warunkach obniżona lub podwyższona przez rady odnośnych gmin. Do okólnika dołączono 5 wzorów orientacyjnych taryf opłat.

WPROWADZENIE POLSKICH NORM URZĘDOWYCH DLA PAPIERU.

Ministr. Spraw Wewn. w okólniku Nr. 48 z dnia 31.III.1934 r. (Dzien. Urzęd. Nr. 9, poz. 85) zarządziło wprowadzenie do użytku służbowego wojewódzkich i powiatowych władz i urzędów administracji ogólnej „Polskich Norm Urzędowych“ dla papierów pisarskich, drukowych, gazetowych i pakowych. „Polskie Normy“ są do nabycia w Polsk. Agencji Telegraficznej. Do okólnika dodano załącznik, zawierający wskazówki tymczasowe o wyborze i stosowaniu papieru normalnego. Niewątpliwie byłoby bardzo pożądanym, aby i związki samorządowe znormalizowały papier używany w swych biurach i urzędach.

KLASYFIKOWANIE KONI „T“ NA PODGRUPY — ODNOTOWYWANIE
W EWIDENCJI.

Ministr. Spraw Wewnętrznych w okólniku Nr. 49 z dnia 6.IV.1934 r. (Dzien. Urzęd. Nr. 9, poz. 86) wyjaśniło, że od r. 1934 Rejonowi Inspektorzy koni będą różniczkować konie taborowe na 4 podgrupy, zależnie od ich wartości użytkowej. W związku z powyższym w księgach ewidencyjnych, prowadzonych dla tych koni przez zarządy gminne i miejskie należy również uwidaczniać odnośną podgrupę.

INSTRUKCJA DO ROZPORZĄDZENIA O WODZIE DO PICIA I POTRZEB
GOSPODARCZYCH.

Minister Opieki Społecznej w okólniku Nr. 6/34 z dnia 1.III.1934 r. (Dzien. Urzęd. Min. Spraw Wewn. Nr. 9, str. 276 i n.) wydał szczegółową instrukcję do rozporządzenia Ministrów Opieki Społecznej i Spraw Wewnętrznych z dnia 27 sierpnia 1933 r. o wodzie do picia i potrzeb gospodarczych. Do instrukcji dołączono 3 wzory kwestjonariuszy i sprawozdań.

SKŁADKI W SZKOLACH.

Minist. Wyznań Rel. i Ośw. Publ. okólnikiem Nr. 3 z dnia 8.I.1934 r. (Dzien. Urzęd. Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. Nr. 2, poz. 23) unormowało sprawę poboru składek w szkołach. Ministerstwo zezwoliło jedynie na zbieranie składek na rzecz pięciu instytucji oraz na akcję dożywiania dzieci szkolnych.

NOWE ORGANIZACJE ROKU SZKOLNEGO 1934/35 R.

Okólnikami: a) Nr. 30 z dn. 7.III b. r., b) Nr. 31 z 10.III b. r. i c) Nr. 33 z 7.III b. r. (Dzien. Urzęd. Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. Nr. 2, poz. 23 — 25) unormowało Min. Wyznań Rel. i Ośw. Publ. sprawę organizacji roku szkolnego 1934/35 w a) szkołach średnich ogólnokształcących, b) w szkołach powszechnych i c) w szkołach zawodowych.

ZARZĄDZENIA W SPRAWIE WYKONYWANIA ROZPORZĄDZENIA O DOZORZE
NAD MLEKIEM I JEGO PRZETWORAMI.

Okólnikiem Nr. 9/34 z dnia 27 marca 1934 r. (Nr. Zn. 16/VIII/b/3/1 Ministerstwo Opieki Społecznej zaleciło pp. wojewodom zarządzenie przedłożenia Ministerstwu do dnia 1 maja r. b. sprawozdania z pracy przygotowawczej, wykonanej w dziedzinie dozoru nad mlekiem i jego przetworami w okresie przejściowym, oraz projektu planu akcji na najbliższą przyszłość, któraby zmierzała stopniowo i systematycznie do uporządkowania tej dziedziny przez wprowadzanie w życie obowiązujących przepisów.

Jednocześnie Ministerstwo zaleciło zwrócenie uwagi podwładnych organów na konieczność wzmocnienia kontroli nad mlekiem i jego przetworami, wprowadzanymi do obiegu, udzielając szczegółowych w tym względzie wskazówek.

Ministerstwo zaleciło iść w kierunku organizowania punktów zbiorczych mleka, do których drobni producenci, pośrednicy, sprzedawcy mogliby mleko dostarczać. Mleko w tych punktach poddawane byłoby kontroli i potrzebnymi zabiegami tak, by do rąk konsumenta dostawał się produkt pewny i zdrowy. Punkty zbiorcze byłyby zapoczątkowaniem właściwych zlewni mleka, które powinny być jedynym pośrednikiem między wytwórcą a konsumentem.

Przy dokonywaniu kontroli miejsc produkcji i sprzedaży mleka i jego przetworów, uwaga organów kontrolujących winna być również zwrócona na to, czy miejsca te są, w myśl przepisu § 24, zaopatrzone w odbitkę odpowiednich postanowień rozporządzenia.

EGZEKUCJA NALEŻNOŚCI ZWIĄZKÓW SAMORZĄDOWYCH.

Ministerstwo Skarbu wydało okólnik z dnia 3 marca 1934 r. L. D. V. 4890/1/34, który ma duże znaczenie przedewszystkiem dla związków samorządowych. Okólnik ten został skierowany do wszystkich izb skarbowych i wszystkich urzędów skarbowych; treść jego jest następująca:

„Ministerstwo Skarbu stwierdziło, że egzekucja należności nieskarbowych prowadzona jest przez niektóre urzędy skarbowe bardzo opieszale. Tytuły wykonawcze obcych wierzycieli po wysłaniu upomnień przez szereg miesięcy spoczywają w urzędach bez dalszego biegu, a przydziela się je do egzekucji tylko dorywczo i to przy sposobności ściągania od danego płatnika należności podatkowych.

Taka jednostronna polityka egzekucyjna, nastawiona w kierunku ściągania prawie wyłącznie należności skarbowych, wywołuje, rzecz naturalna, silne niezadowolenie w sferach zainteresowanych wierzycieli, którzy, nie otrzymując we właściwym czasie należnych im wpływów, często nie są w stanie należycie spełniać powierzonych im zadań.

Zwracając uwagę na ten anormalny stan rzeczy, szkodliwy zresztą nietylko dla interesów obcych wierzycieli, lecz i ogólnopaństwowych, Ministerstwo Skarbu z całym naciskiem podkreśla, że załatwienie wniosków egzekucyjnych obcych wierzycieli nie może ograniczać się tylko do wysłania upomnień. Tytuły wykonawcze tych wierzycieli należy przydzielać do egzekucji możliwie bez zwłoki, przyczem załatwienie powinno obejmować wszystkie fazy egzekucji do całkowitego ściągnięcia należności względnie przesłania wierzycielowi relacji o nieściągalności.

Przyspieszenie tempa realizacji obcych tytułów wykonawczych nie powinno jednak spowodować osłabienia egzekucji należności podatkowych. Należy również przestrzegać w dalszym ciągu postanowienia § 52 Instrukcji egzekucyjnej, a mianowicie, że przy zbiegu egzekucji na rzecz różnych wierzycieli czynności egzekucyjne przeprowadza się w kolejności zgłoszeń tytułów wykonawczych po uprzednim uwzględnieniu pretensji Skarbu Państwa.

Zaznacza się, że w razie stwierdzenia na przyszłość poważniejszych zaniedbań przy egzekucji należności na rzecz obcych wierzycieli Ministerstwo Skarbu zmuszone będzie pociągnąć winnych do surowej odpowiedzialności służbowej“.

Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

SWIADCZENIA DROGOWE W NATURZE.

Z art. 29 ustawy z dn. 10.12.1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych (Dz. U. z 1921 r. Nr. 6 poz. 32) nie wynika zwolnienie Państwa od świadczeń drogowych w naturze w odniesieniu do lasów i dóbr państwowych.

Wyrok z dn. 8.2.1934 r. L. Rej. 8822/31 — Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu na orzeczenie Wydziału Powiatowego w Kielcach.

PODATEK ŁADUNKOWY.

Dychta, czyli płyty drzewne klejone, nie podpadają pod pojęcie „budulca drzewnego obrobionego“¹⁾ w rozumieniu p. IV § 4 lit. a rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 6.10.1930 r., wydanego w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie komunalnego podatku od towarów przywożonych drogami żelaznymi (Dz. U. Nr. 80, poz. 633).

Wyrok z dn. 29.12.1933 r. L. Rej. 10425/32 — M. J. na orzeczenie Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi.

PODATEK OD ZBYTKU MIESZKANIOWEGO.

Za części mieszkalne lokalu w rozumieniu art. 7 ust. 4 lit. a) u. f. k. (Dz. U. Nr. 106, poz. 884) należy uważać te części danego lokalu, które mieszkańcom jego służą zwyczajnie jako miejsca pobytu, zajęć domowych, lub spoczynku (bawialnia, jadalnia, sypialnie i t. p.).

Wyrok z dn. 20.12.1933 r. L. Rej. 2261/32 — Ch. Fr. na orzeczenie Zarządu Miejskiego w Bydgoszczy.

PODATEK INWESTYCYJNY.

1) Wyjątkowym wypadkiem w rozumieniu art. 21 ust. 2 u. f. k. jest niepowzednie wydarzenie wogóle, a zatem także i wydarzenie na gruncie życia gospodarczego gminy, związane z nieodzowną potrzebą dokonania inwestycji w pewnym okresie czasu.

2) Przyłączenie do gminy pewnych obszarów gminy sąsiedniej może stanowić wyjątkowy wypadek w myśl art. 21 ust. 2 u. f. k.

3) Nie jest sprzeczne z art. 21 u. f. k., jeżeli podatek inwestycyjny pobiera się według zróżniczkowanych stóp podatkowych tylko w stosunku do niektórych podatków samorządu.

Wyrok z dn. 12.2.1934 r. L. Rej. 11484/31 — m. Z. na orzeczenie Wojewody Warszawskiego.

SPROSTOWANIE.

W zasadzie prawnej do wyroku N. T. A. z dn. 3.11.1933 r. L. Rej. 2384/31 („Samorząd Miejski“ Nr. 7, str. 404) wkraśl się błąd, usunięty obecnie przez Trybunał. Wzamian mianowicie słów „nie wypłacanie tego dodatku“ powinno być „wypłacanie tego dodatku“.

1) W § 39 rozporządzenia z dn. 23.11.1932 r. (Dz. U. Nr. 113 poz. 937) pojęcia „budulec drzewny obrobiony“ niema.

Plantacje.

Najważniejsze roboty w ogrodach w maju.

Rośliny liściaste stoją już w pełnej krasie najpiękniejszej wiosennej zieleni, a niektóre rozwijają przepych swego kwiecica. Tylko iglaste (z bryłami korzeniowemi) można jeszcze przesadzać dopóki nie zaczną wytwarzać nowego przyrostu. Należy je nie tylko po przesadzeniu obficie podlać, ale zraszać je raz lub dwa razy dziennie, o ile niema deszczu, aż do czasu gdy przyrost osiągnie 10 cm. długości. W dni upalne zaleca się przesadzane rośliny iglaste cieniować.

W maju z pospolitszych roślin kwitną **biało**: kasztanowiec, azalja pontyjska, różne wiśnie, powojnik (*Clematis montana*), świdwa (*Cornus*), głogi (*Crataegus*), pigwa zwykła (*Cydonia vulgaris*), żylistek (*Deutria gracilis*), suchodrzew tatarski (*Lonicera*), magnolia, nieszpułka (*Mespilus*), jesiony, jaśmińce (*Philadelphus*), grusze, jarzębiny, liczne tawuły (*Spiraea*), lilaki białe, kaliny (*Viburnum*) i inne;

różowo i czerwono: kasztanowiec czerwony, azalja pontyjska, głóg purpurowy i różowy, pigwa japońska, liczne suchodrzewy, jabłonie, różaneczniki pontyjskie, niektóre porzeczki, lilaki, tamaryszki i inne;

żółto: klony, kasztanowiec żółty, azalja pontyjska, kwaśnice (*Berberis*), akacja syberyjska (*Caragena*), złotodeszcz (*Cytisus*), niektóre suchodrzewy, mahoń, porzeczki, żarnowiec i inne.

Na kwietnikach przekwitają rośliny cebulkowe. Gdy liście obsychają, należy rośliny powyjmować z gruntu i nie oczyszczając, z liśćmi korzeni złożyć na przewiewnych strychach lub w szopach, albo przesuszyć uprzednio na słońcu. Miejsce cebulkowych narazie zajmują wysadzone pomiędzy nimi w kwieciu bratki, niezapominajki lub stokrocce.

W pierwszej połowie miesiąca należy przystąpić do obsadzania rabat i kwietni-

ków na lato, zaczynając sadzenie od najmniej wrażliwych a od połowy miesiąca można wysadzać bez obawy również lewkonie, ulanki, heliotropy, pelargonie, żeniszki, ukośnice zwykle i bulwiaste, paciorniczki, rączniki (*Ricinus*), dalej, mieczyki i t. p.

Rośliny dekoracyjne szklarni zimowej można wynosić na powietrze już w początku miesiąca; palmy i inne rośliny wrażliwsze ustawiać w półcieniu dopiero w drugiej połowie maja.

Wszystkie rośliny polewać obficie, zasiląć i zraszać, a szczególną opieką otaczać przesadzane wiosną.

Trawniki często kosić, pleć i polewać. Ciąć kanty, rozgrabić kretowiska. Wypłaszć i tępić krety, wykadzając ich korytarze trociczkami „Kretol“ wytwórni chemicznej „Lekros“ w Warszawie.

U przekwitających bylin wycinać kwiatostany, inne palikować. Pleć i spulchniać ziemię, usuwać odrosty. Obcinać przekwitające róże i wycinać starannie wilki.

Obficie pojawiają się mszyce i gąsienice. Z chwilą spostrzeżenia pierwszych mszyce zraszać opianowane pędy, albo lepiej zanurzać je w roztworze wywaru tytoniowego, wiórków gorzkich, albo preparatu „Aphimort“. Zwalczanie mszyce powtarzać co kilka dni, ponieważ mnożą się one bardzo szybko. Gąsienice obierać, miażdżyć dopóki siedzą skupione w rozwidleniach gałęzi. Jeśli się już rozeszły po drzewie, to trzeba zraszać liście roztworem zieleni paryskiej albo preparatu „Larvin“ żeby zatruć gąsienicom pożywienie.

Niezbędne jest też gorliwe zraszanie w maju roślin przeciw wszelkim chorobom grzybkowym, jak: czarny grzybek na jabłunkach i gruszkach, zaraza agrestowa, przedwczesne opadanie liści z porzeczki, mączniak na różach, złocieniach, gwoździakach i t. p. Do tych zraszań używać należy środków grzybobójczych, a mianowicie:

cieczy bordoskiej, albo ½ procentowego roztworu sody, albo 1%-go roztworu preparatu „Arbosan“*). Do zraszań tych niezbędny jest opryskiwacz, który daje rozpył mgławicowy. Zraszanie roślin przeciw grzybkom trzeba powtarzać 3 do 5 razy w odstępach co 10 do 14 dni z wyjątkiem pory kwitnienia.

S.

Polewanie roślin w ogrodach.

Ilość wody, spadająca na ziemię pod postacią deszczu lub śniegu, teoretycznie byłaby na całym prawie obszarze Polski wystarczającą dla roślin, gdyby w całości szła na ich użytek i gdyby była rozłożona na te okresy, w których rośliny najwięcej wody pobierają. Niestety tak się nie dzieje: deszcze i śniegi są rozłożone na cały rok, a wielka ilość wody z nich pochodząca spływa do rzek, paruje w powietrze lub wsiąka głęboko w ziemię.

Dlatego sztuczne zaopatrywanie w wilgoć roślin swobodnie rosnących wpływa dodatnio na ich rozwój, a bezwzględnie konieczne jest w tych wypadkach, gdy woda ma utrudniony dostęp do korzeni, np. u drzew, sadzonych na ulicach. Korzenie rozchodzą się tylko tam, gdzie znajdują w ziemi wilgoć i powietrze, a więc nie pójdą ani pod płyty betonowe chodnika ani pod bruk lub asfalt jezdni.

Wprawdzie korona drzew o szczupłym systemie korzeniowym też rozwija się słabiej niż na swobodzie, zawsze jednak wyparowuje wody więcej, niż jej dopływa. Dlatego drzewa na ulicach cierpią dotkliwie od suszy. Trzeba też pamiętać, że rozpalone mury i bruki rozgrzewają powietrze, promieniają ciepło bezpośrednio na rośliny i że prądy silnie rozgrzanego powietrza krążą w mieście intensywnie wzdłuż ulic.

Na skwerach i w parkach wspomniane wpływy ujemne występują nieco słabiej, ale

*) Aphimort, Arbosan, Larvin i Kretol — krajowe środki wytw. chemicznej p. f. „Lekros“ Warszawa, Marszałkowska 53 tel. 898-66.

i tam dostarczanie sztucznej wilgoci jest konieczne: drzewa i krzewy gęsto posadzone w skupinach rozsnuwają gęstą sieć korzeni na niewielkiej przestrzeni i wyczerpują z niej bardzo szybko zapasy wilgoci.

Obfitego i częstego polewania potrzebują też truskawki, które stanowią tło dla reszty roślinności, oraz kwietniki, tworzące na tym tle barwne plamy lub wzory. Zarówno w stosunku do trawników jak i do kwietników w ogrodach miejskich wymagania publiczności z całą słusznością są wysokie, a ponieważ jedne i drugie rzucają się w oczy każdemu, więc zarząd ogrodów, który niedostateczną troskliwością otacza te dwie części składowe zieleni miejskiej, musi być przygotowany na gorzkie zarzuty i przykre uwagi, stwierdzające zaniedbanie ogrodów.

Rzecz prosta, że w okresie upałów letnich polewanie jest szczególnie ważne i bodaj że najwięcej ogrodnikom wtedy przypisza pracę, ale dobrze uczyni, kto już teraz zaopatrzy w wodę drzewa na ulicach o nawierzchni nieprzepuszczalnej. W porze, gdy pączki pękają, gdy ukazują się młode listki, a zwłaszcza w okresie kwitnienia, rośliny zużywają bardzo dużo wody. Tymczasem naturalnymi drogami nie może ona przeniknąć do warstw głębszych, w których snuje się najobfitsza masa korzeni.

Jak z tego widać, podlewanie drzew będzie skuteczne wówczas, gdy zostanie zużyta dostateczna ilość wody i gdy ona będzie wylana w ten sposób, żeby nie rozplywała się szeroko, lecz wsiąkała w głąb. Aby cel powyższy osiągnąć, trzeba naokoło drzewa wybrać na głębokość około 25 cm. ziemię na takiej przestrzeni, na jakiej przypuszczalnie rozchodzą się korzenie drzewa, albo tam, gdzie znajduje się najwięcej włosników. Jeśli zatem drzewa stoją w otworach, pozostawionych między płytami chodnika, to trzeba wybrać ziemię na całej przestrzeni otworu i utworzoną w ten sposób miskę wypełnić wodą. Jeśli stoją na pasach trawnika, to włoskowate zakończenia korzeni będą w największej ilości mniej

więcej pod obwodem korony i tam wypadnie wykopać rowy albo porobić głębokie otwory na wodę. Polewanie trzeba powtórzyć co najmniej jeszcze jeden raz, a mianowicie pod koniec czerwca, gdy zaczyna się druga połowa okresu wegetacyjnego. Pora dnia przy takim podlewaniu nie odgrywa żadnej roli.

Połączone z polewaniem rozkopywanie misek spulchnia ziemię, ułatwia dostęp powietrza do korzeni i również wpływa dodatnio na rozwój drzew. Po wsiąknięciu wody trzeba doły zagarnąć i pozostawić ziemię pulchną, nie uklepaną na powierzchni.

Podobne wskazania obowiązują przy podlewaniu drzew i krzewów w parkach. Tam jednak trzeba się ograniczyć do misek mniejszych rozmiarów, za to można je kilkakrotnie wypełniać wodą, a polewanie powtarzać ilekroć rośliny zdradzają skłonność do wędnięcia. Ponieważ krzaki zakorzeniają się płycej od drzew i zwykle nie wysylają równie daleko ani głęboko jak one swoich korzeni, więc zadowolają się mniejszymi dawkami wody, jednak nie powinny te dawki wynosić mniej, niż pełne wiadro na sztukę. Pamiętać też należy, że częste płytkie spulchnianie powierzchni ziemi w skupinach i staranne zwalczanie chwastów zapobiega szybkiemu wysychaniu ziemi i zatrzymuje wilgoć, zmagazynowaną w warstwach głębiej położonych.

Polewanie trawników trzeba dostosowywać do warunków atmosferycznych: im silniejsze upały i większa susza, tem częściej należy dostarczać trawnikom wodę, żeby zachowały ciemną, soczystą zieloność, która decyduje o ich wartości zdobniczej. I tu obowiązuje zasada, żeby polewać obficie, bo ziemia powierzchownie tylko zroszona bardzo szybko obeschnie, a trawa niewiele odniesie pożytku. Najkorzystniej jest polewać trawniki w godzinach popołudniowych żeby przez noc rośliny zjedrzały, wchłaniając zapas wody i żeby pozostawały w atmosferze, przesyconej parującą z ziemi wilgocią. Gdyby jednak godzin przedwieczornych nie wy-

starczyło, to lepiej polewać wczesnym rankiem, niż wcale. Na 10 metrów kw. trawnika należy liczyć rocznie około jednego metra sześciennego wody.

Niemniej obfitego polewania potrzebują kwiećniki, przyczem należy zwrócić uwagę na to, żeby pracownicy trzymali wyloty konewek jaknajbliżej ziemi, a przy polewaniu kiszka z wodociągów doskonale strumień rozpylali. Inaczej woda, uderzając silnie, będzie nie tylko niszczyła rośliny i obrzącała płatki kwiatowe, ale również będzie ubijała i zasklepiała powierzchnię ziemi. Ponieważ jednak rośliny kwiatowe trzeba często i obficie polewać, więc niemniej często trzeba pomiędzy nimi spulchniać ziemię.

(St. Sch.)

Wydział ogrodniczy w Warszawie.

Do niedawna wydziały ogrodnicze posiadały tylko Poznań i Łódź. W innych miastach ogrodnictwo pozostaje podporządkowane wydziałom gospodarczym, budowlanym, a nawet w jednym z miast małopolskich — wydziałowi budownictwa podziemnego.

Na to upośledzenie ogrodnictwa, odgrywającego w całokształcie gospodarki miejskiej doniosłą rolę, zwróciły szczególną uwagę: I Zjazd ogrodników miejskich w Warszawie i w tym samym roku 1933 odbyty w Toruniu VI ogólnopolski Zjazd ogrodniczy. Oba zjazdy powzięły uchwałę, domagającą się wydzielenia, przynajmniej w większych miastach, ogrodnictwa w samodzielne jednostki administracyjne. Komitet Plantacyjny M. Rn. drogą memorjałów usilnie dążył do wcielenia powyższych uchwał w życie.

W marcu b. r. została dotychczasowa sekcja ogrodnicza wydziału budownictwa m. st. Warszawy przekształcona w samodzielny wydział ogrodniczy, na którego czele w charakterze dyrektora stanął dotychczasowy kierownik sekcji p. Leon Danielewicz, wybitny ogrodnik architekt.

Kronika.

I. Ogólna.

Inauguracyjne posiedzenie Państwowej Rady Komunikacyjnej.

W dniu 18-ym kwietnia b. r. odbyło się w wielkiej sali konferencyjnej w gmachu warszawskiej dyrekcji kolejowej inauguracyjne posiedzenie Państwowej Rady Komunikacyjnej.

Posiedzenie zagał p. Minister Komunikacji inż. M. Butkiewicz, wygłaszając przeszło godzinne przemówienie, w którym zobrazował działalność Ministerstwa Komunikacji za okres ubiegły. Na wstępie p. Minister podkreślił doniosłość faktu scentralizowania w Ministerstwie Komunikacji niemal że wszystkich spraw komunikacyjnych kraju, co znacznie rozszerzy zakres prac Państwowej Rady Komunikacyjnej. W obszernym swem i popartem cyframi przemówieniu p. Minister przedstawił rezultaty prac w dziedzinie kolejnictwa, lotnictwa, dróg wodnych i lądowych, podkreślając ważniejsze momenty i innowacje, wprowadzone w ostatnim roku do poszczególnych działów gospodarki komunikacyjnej.

Jako następny punkt obrad przewidywał porządek dzienny uchwalenie regulaminu obrad Państwowej Rady Komunikacyjnej. Projekt regulaminu przyjęty został jednogłośnie po krótkiej dyskusji. Następnie Państwowa Rada Komunikacyjna zajęła się ukonstytuowaniem komitetów, których ogółem jest sześć, a mian.: 1) nowobudujących się kolei żelaznych, 2) taryfowy, 3) eksploatacji kolei żelaznych, 4) publicznych dróg kolowych, 5) dróg wodnych i 6) do spraw koordynacji przewozów kolejowych, samochodowych, wodnych i lotniczych. Przewodniczącymi poszczególnych komitetów zostali obrani kolejno: inż. Słepś-Dunin, inż. Bronisław Chodkiewicz, inż. Adam Krzyżanowski, b. min. komuni-

kacji inż. A. Kühn, gen. Stanisław Kwaśniewski i b. podsekretarz stanu w Min. Komunikacji inż. W. Czapski.

P. minister Butkiewicz odesłał następnie wnioski zgłoszone przez członków Państwowej Rady Komunikacyjnej do poszczególnych komitetów.

Po zakończeniu posiedzenia odbyła się krótka konferencja przewodniczących komitetów, celem ustalenia terminu zwołania tych komitetów możliwie w jaknajkrótszym czasie.

Towarzystwo Osiedli Robotniczych.

W Banku Gospodarstwa Krajowego odbyło się w dniu 20 kwietnia b. r. inauguracyjne posiedzenie rady nadzorczej Towarzystwa Osiedli Robotniczych, powołanego uchwałą Komitetu Ekonomicznego, celem skoncentrowania akcji budowy domków robotniczych. Towarzystwo to uruchomi akcję kredytowania tanich domków robotniczych i rozwinię propagandę wśród sfer robotniczych potrzeby i pożyteczności budowy własnych domów w specjalnych osiedlach robotniczych.

Zebranie zagał i przewodniczył mu prezes B. G. K. dr. Górecki. Na prezesa rady nadzorczej Towarzystwa powołano dr. Garbusińskiego, a na wiceprezesa dyr. Madeyskiego. Dyrektorem Towarzystwa Osiedli Robotniczych mianowany został wicedyrektor Głównego Urzędu Statystycznego, b. dyr. dep. samorządowego p. Jan Strzelecki.

Kredyty na roboty publiczne.

Do dnia 31-go marca r. b. Fundusz Pracy przesłał kredytobiorcom projekty umów do podpisu na sumę 54.691.650 zł, co stanowi 68,5% kredytu przewidzianego na zatrudnienie bezrobotnych w budżecie

1934/35. W tem: samorzady i skarb śląski otrzymają 24.408,650 zł., ministerstwo rolnictwa i reform rolnych — 5.742.000 zł., komunikacji — 3.860.000, Państwowy Fundusz Drogowy — 15.554.000, Polskie Koleje Państwowe — 2.685.000, ryczałty wojewódzkie na drobne roboty lokalne — 2.462.000 zł.

W celu umożliwienia kredytobiorcom rozpoczęcia robót z początkiem kwietnia Fundusz Pracy wypłacił w marcu na poczet raty kwietniowej: samorządom i skarbowi śląskiemu — 517.650 zł., ministerstwu rolnictwa i reform rolnych — 358.885 zł., ministerstwu komunikacji, Państw. Fund. Drogowemu i Polskim Kolejom Państwowym 920.000 zł.

Ochrona rzek przed zanieczyszczeniem.

W dniu 23.III.1934 r. w Departamencie Techniczno - Budowlanym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych odbyło się VI posiedzenie Podkomisji Rzecznawców przy Międzyministerjalnej Komisji Ochrony Rzek przed zanieczyszczeniem.

Porządek dzienny posiedzenia obejmował następujące sprawy:

1) Odczytanie i przyjęcie protokołu z poprzedniego posiedzenia oraz odczytanie protokołu z III posiedzenia Międzyministerjalnej Komisji Ochrony Rzek przed zanieczyszczeniem.

2) Komunikaty Przewodniczącego Podkomisji Rzecznawców.

3) Krótkie sprawozdanie kierowników placówek badawczych o wykonanych badaniach rzek:

a) w Warszawie, b) w Krakowie, c) w Bydgoszczy.

4) Sprawa zestawień kartograficznych źródeł zanieczyszczenia rzek.

5) Uzgodnienie wysokości opłat za analizy chemiczne, bakterjologiczne, hydrobiologiczne i tlenowe.

6) Opracowanie metodyki badań rzek.

7) Publikowanie sprawozdań o wynikach badań rzek.

8) Rola placówek badawczych przy dochodzeniach wodno-prawnych.

9) Wykonanie budżetu placówek badawczych na rok 1934/35.

10) Program prac placówek badawczych na rok 1934/35.

11) Dyskusja.

12) Wolne wnioski.

Do 3 punktu porządku obrad kierownik Placówki naukowo-badawczej w Warszawie, inż. Przyłęcki, złożył sprawozdanie z dokonanych prac.

W okresie sprawozdawczym od 20.X. 1933 r. Placówka Badawcza w Warszawie wykończyła badania na terenie miasta Lublina zakładów przemysłowych, jak: rektyfikacje, drożdżownie i kilka garbarni, które mają wpływ ujemny na stan rzeki Bystrzycy.

Ścieki z tych zakładów posiadają nadzwyczaj wysokie stężenie i utleniałość, w związku z zanieczyszczeniami, jakie wprowadza do rzeki Bystrzycy kanalizacja miejska Lublina, obniża się stan sanitarny rzeki. W chwili obecnej Placówka przeprowadza badania rzeki Bystrzycy na odcinku od m. Lublina do ujścia i odcinka rzeki Wieprza, znajdującego się pod wpływem rzeki Bystrzycy. Prócz badań powyższych w okresie sprawozdawczym Placówka Warszawska zbadała stan rzeki Utraty w Pruszkowie. Na podstawie tych badań otrzymuje się obraz bardzo dużego zanieczyszczenia rzeki Utraty, która dla Pruszkowa jest zarazem kanałem dla odprowadzania wszystkich ścieków. Pod wpływem tych zanieczyszczeń rzeka prawie dwukrotnie powiększa swoją suchą pozostałość.

W okresie pierwszego półrocza, objętego sprawozdaniem, złożonym na III posiedzeniu Międzyministerjalnej Komisji Ochrony Rzek przed zanieczyszczeniem wykonane były badania: 1) kanału Wolskiego, 2) rzeki Rudawki, 3) rz. Mrogi, 4) rz. Pissi i Bzury. Badania te dały podstawy wojewódzkim władzom administracji ogólnej do wdrożenia dochodzeń wodno-prawnych.

Następnie Kierownik Placówki Badaw-

czej w Bydgoszczy, dr. Kulmatycki, omówił badania swej pracowni.

W okresie sprawozdawczym od 1.IV. 1933 r. — 23.III.1934 r. Placówka Bydgoska dokończyła prace, rozpoczęte w latach ubiegłych. Badano odcinki rzeki Warty w związku ze skargami rybaków na śnięcie ryb, jezioro Budzyńskie i kanał na Bachorze. Zebrano szereg potrzebnych materiałów do badania zanieczyszczenia jeziora Gopla, rzeki Noteci, Pissi, Samy, Dąbroczni oraz szeregu innych jezior.

Ogółem w okresie sprawozdawczym założono około 151 stacyj pobierania wód; opracowano definitywnie wyniki badań około 40 stacyj.

Personel placówki wyjeżdżał w różne punkty celem stwierdzenia zanieczyszczeń i przeprowadzał odpowiednie badania; przedstawiciele placówki brali udział w dochodzeniach wodno-prawnych, jako rzeczoznawcy, lub w konferencjach porozumiewawczych z zakładami przemysłowymi w sprawach zanieczyszczenia wód.

Zebrany materiał laboratoryjny jest bardzo obfity i będzie wymagał szczegółowego opracowania.

Dr. Kulmatycki podkreśla, że zachodziły wypadki, kiedy Placówka Badawcza była wzywana równocześnie do dwóch odległych punktów. Wobec szczupłości personelu i aparatury sprostać tym żądaniom nie było można. Fakt ten świadczy o żywotności placówki i o konieczności jej istnienia i rozbudowy. Jednocześnie zaznacza, że w ostatnim czasie Placówka w swych badaniach przechodzi z głównych biegów rzek na ich dopływy.

W dyskusji dr. Kulmatycki wyjaśnił, że już widzi się skutki badań rzek, nadmieniał jednak, że na terenie jego działalności spotyka nieraz świadomą kontrakcję ze strony przemysłu. Omawiano również sprawę czy placówka naukowo - badawcza powinna udzielać wskazówek, jak należy rozwiązywać w poszczególnych przypadkach sprawę usuwania ścieków z danego zakładu przemysłowego. Przewodniczący inż. Rudolf

wyjaśnił, że do normalnych zadań placówki nie należy wskazywanie metod oczyszczania ścieków; również ustawa wodna mówi, że strona sama we własnym zakresie winna urządzić odpowiedni system oczyszczalni, który winien być sporządzony zgodnie z wymaganiami nauki, praktyki i obowiązujących przepisów.

Dalsze sprawozdanie złożył prof. Spiczakow, jako kierownik Placówki naukowo-badawczej w Krakowie.

Referent na wstępie zaznaczył, że prace placówki bardzo często ograniczają się tylko do wykrywania źródeł zanieczyszczenia, co i tak sprawia nieraz wielkie trudności wobec niezrozumienia i oporu miejscowego przemysłu. W okresie sprawozdawczym badano rzekę N. Bytomkę w dorzeczu rzeki Rawy. Zanieczyszczenia rzeki N. Bytomki dają się odczuć, jak wykazały badania nawet w Krakowie. Szereg zakładów przemysłowych wpuszcza swo ścieki do tej rzeczki. Badania dają już rezultaty.

Niejednokrotnie Związek Regulacji rzeki Rawy pociągał do udziału w kosztach regulacji te zakłady przemysłowe, które zostały wykryte przez Placówkę Krakowską, jako źródła zanieczyszczenia wód. Następnie prof. Spiczakow scharakteryzował pokrótce badane ścieki z poszczególnych zakładów przemysłowych; zaznaczył, że przeprowadza się tylko badania chemiczne, gdyż wobec wielkich zanieczyszczeń chemicznych o jakimkolwiek życiu biologicznym w ściekach nie może być mowy.

Po dyskusji nad sprawozdaniami kierowników placówek badawczych przystąpiono do 4 punktu porządku dziennego.

Uchwalono, że mają być opracowane zestawienia kartograficzne wyników badań, które zostały już zakończone. Sposób wykonania i znakowania będzie na wniosek przewodniczącego uzgodniony w drodze bezpośredniego porozumienia pomiędzy placówkami badawczymi.

Zgodnie z 5 punktem porządku dziennego przystąpiono do uzgodnienia wysokości opłat za analizy chemiczne, bakter-

jologiczne, hydrobiologiczne i tlenowe. Po dyskusji Podkomisja uchwaliła jednomyślnie pozostawienie wysokości opłat podanych w protokół z IV posiedzenia Podkomisji Rzecznawców z dnia 29.IV.1932 r. a mianowicie: analiza chemiczna 40 zł., bakteriologiczna 10 zł., hydrobiologiczna 10 — 25 zł., tlenowa 5 zł.

W związku z punktem 6 porządku dziennego uproszono prof. Spiczakowa, aby opracował wnioski w sprawie ujednostajnienia metod badania rzek, przyjmując za podstawę odpowiedni referat inż. Przyłęckiego.

Przy 7 punkcie porządku obrad uchwalono, że w przyszłości, gdy będą wystarczające kredyty, należałoby wydawać roczniki z badań rzeczowych, jako biuletyny Międzyministerjalnej Komisji Ochrony Rzek przed zanieczyszczeniem.

Przystępując do omawiania punktu 8 porządku dziennego, Przewodniczący zawiadomił, że zgodnie z wnioskiem III posiedzenia Międzyministerjalnej Komisji Ochrony Rzek przed zanieczyszczeniem, Ministerstwo Spraw Wewn. przygotowało zarządzenie o udziale przedstawicieli Placówek Badawczych Międzywojewódzkich Komitetów Ochrony Rzek przed zanieczyszczeniem przy dochodzeniach wodno-prawnych.

Co do sprawy budżetów placówek badawczych (punkt 9 porządku dziennego) uchwalono, że budżet za rok ubiegły winien być wytyczną dla budżetu na rok 1934/35.

W związku z programem prac (punkt 10 porządku dziennego) na rok 1934/35 postanowiono prowadzić badania rzek etapami, opracowując definitywnie każde rozpoczęte dorzecze i dopiero wtedy prowadzić nowe badania.

III-ci Polski Zjazd Naukowej Organizacji.

W zimie 1934/35 roku odbędzie się w Warszawie III-ci Polski Zjazd Naukowej Organizacji. Program Zjazdu przewiduje referaty na tematy dowolne z zakresu naukowej organizacji, omawiające bądź zagadnienia teoretyczne, bądź zastosowanie

praktyczne naukowej organizacji w każdej dziedzinie życia gospodarczego.

Wszelkich informacji udziela biuro Polskiego Komitetu Naukowej Organizacji, Warszawa, ul. Mokotowska 53, tel. 838-13 w godz. między 10 — 13.

Fundacja „Domy Akademickie im. Prez. Gabriela Narutowicza w Warszawie“.

Domy Akademickie Fundacji, zwane dawniej Kolonją Akademicką, tworzą 3 pawilony: dwa 3-piętrowe i główny 8-piętrowy; w ciągu roku akademickiego dają pomieszczenie do 2000 studentom.

W okresie wakacyjnym od 15 czerwca do 30 września dysponują dużą ilością wolnych miejsc dla studentów przyjezdnych, wycieczek i zjazdów. W ciągu całego roku prowadzone są na warunkach hotelowych pokoje gościnne, wydzielone z części mieszkalnej Dómy Akademickich, z wejściem od ul. Mochackiego 10.

Dojazd tramwajami ze wszystkich krańców miasta: 6, 6-a, 7, 8, 17, 25 i nocny 10. Przejazd z Dworca Głównego trwa 7 minut.

Pokoje suche, czyste, ze skromnym lecz wygodnym umeblowaniem; w podziemiach pawilonów łazienki i natryski z ciepłą i zimną wodą; na każdym piętrze automat telefoniczny.

Na miejscu 3 sklepy i kiosk (otwarty od godz. 7 rano do 24-ej), zaopatrzone w artykuły spożywcze, galanterijne i materiały piśmienne.

Stołownia na 1.500 osób wydaje posiłki 3 razy dziennie po cenach od 15 do 25% tańszych, niż na mieście; obiad od 75 gr.

Duża i piękna sala balowa (370 m.2 powierzchni).

Sala gimnastyczna, zaopatrzona w nowoczesne urządzenia i sprzęt sportowy.

Od 15 października do 31 maja czynny zimowy basen pływacki (20 × 6 m.).

Pralnia mechaniczna — ceny o 15% niższe, niż na mieście. Pracownice: fryzjerska, krawiecka, szewska — wykonują roboty po cenach niskich.

Biblioteka beletrystyczna i naukowa, licząca około 3.000 tomów, czytelnia pism krajowych i zagranicznych (88 czasopism i dzienników).

Na miejscu ambulatorjum — lekarze przyjmują codziennie (choroby wewnętrzne, przychodnia przeciwweneryczna, dentystryczna, gabinet rentgenologiczny).

Opłaty za mieszkanie i świadczenia dla stałych mieszkańców wynoszą, w zależności od pokoju, od zł. 10.— do zł. 45.— miesięcznie. Opłaty w pokojach gościnnych za dobę: pokój 1-osobowy zł. 2.— oraz zł. 1.— za zmianę bielizny pościelowej; pokój 2-osobowy zł. 2.50 (za dwa miejsca) oraz zł. 2.— za zmianę bielizny pościelowej. Wycieczki, kursy i zjazdy korzystają z ulg.

Pokoje gościnne mogą być odnajmowane na czasowe zamieszkanie przyjezdnym pracownikom administracji publicznej.

Kredyty gotówkowe w B. G. K.

Ogólna suma kredytów gotówkowych Banku Gospodarstwa Krajowego wynosiła na koniec roku 1933 — 1.073,3 miljon. zł. Z sumy tej na kredyty krótkoterminowe przypada 269,3 miljon. zł., z czego na kredyty w dyskoncie weksli 129,7 miljon. zł., na kredyty w rachunkach bieżących — 117,1 miljon. zł. i na pożyczki terminowe — 22,5 miljon. zł., kredyty gotówkowe długoterminowe, bez pożyczek budowlanych wynoszą — 445,9 miljon. zł. Z sumy tej tylko 103,9 miljon. zł. stanowią kredyty udzielone z funduszy własnych, a reszta, t. j. 341,9 miljon. zł. przypada na kredyty, pochodzące z operacji ze skarbem państwa. Ogólna suma pożyczek budowlanych wynosi 322,1 miljon. zł., z czego 12,9 miljon. zł. stanowią pożyczki budowlane z funduszy własnych Banku, a reszta 309,2 miljon. zł. pożyczki budowlane z funduszy państwowych.

Największym dłużnikiem Banku w dziale kredytów gotówkowych są instytucje i przedsiębiorstwa państwowe, częściowo przedsiębiorstwa, należące do koncernu Banku. Następne co do kolejności są spół-

dzielnie i samorządy, w końcu przemysł i instytucje finansowe.

Poza wzrostem pożyczek budowlanych, zwiększeniem sumy kredytów dla samorządów, oraz wzrostem zadłużenia banków, przedsiębiorstw państwowych i spółdzielni kredytowych, wszystkie inne grupy kredytobiorców zmniejszyły w ciągu roku ubiegłego stan swego zadłużenia w Banku Gospodarstwa Krajowego.

Położenie gospodarcze Polski w oświetleniu B. G. K.

Luty przyniósł szereg objawów dalszej poprawy sytuacji gospodarczej Polski. Rynek pieniężny cechowała nadal dość wysoka płynność, do której przyczynił się obok wpływów sezonowych w miesiącu sprawozdawczym pomyślny ruch wkładów w instytucjach kredytowych. Mimo bowiem trwającej likwidacji lokat dolarowych, ogólny stan wkładów zwiększył się w ciągu miesiąca, dzięki czemu działalność kredytowa banków nie doznała ograniczenia, a niektóre instytucje powiększyły nawet sumę udzielonych kredytów. Wypłacalność dłużników kształtowała się korzystniej, co znalazło odbicie w spadku protestów wekslowych. Pomyślna tendencja na giełdach papierów wartościowych utrzymała się prawie przez cały miesiąc, dopiero pod koniec lutego kursy walorów doznały częściowego osłabienia.

Ceny zbóż wykazały w końcu miesiąca lekką tendencję zwyżkową. Eksport ziemiopłodów był większy, mniej korzystnie natomiast kształtował się wywóz produktów hodowlanych.

Ogólny poziom produkcji przemysłowej podniósł się dość znacznie mimo spadku rozmiarów wytwórczości w przemyśle górniczo-hutniczym. Wywóz węgla zmniejszył się bowiem dość silnie w związku z sezonowym spadkiem zapotrzebowania, który, jakkolwiek w słabszym stopniu, wystąpił również na rynku wewnętrznym. Obniżył się także eksport wyrobów hutniczych,

wzrosła natomiast sprzedaż na rynku krajowym. W przemyśle naftowym — jak zwykle w tej porze roku — nastąpiło również osłabienie wytwórczości i zbytu przetworów.

W przemyśle włókienniczym rozpoczął się sezon wiosenny w pomyślnych warunkach; produkcja i obroty wzrosły, zwłaszcza w dziale wyrobów wełnianych. Eksport drzewa został utrzymany na dotychczasowym poziomie, stan zatrudnienia przemysłu drzewnego był znacznie wyższy niż przed rokiem. W przemyśle metalowym, mineralnym, skórniczym i chemicznym wystąpiły w tym roku już w miesiącu sprawozdawczym pewne objawy sezonowego ożywienia. Zwiększył się zbyt nawozów sztucznych — szczególnie soli potasowych.

Obroty handlu zagranicznego spadły w porównaniu ze styczniem zarówno po stronie przywozu jak i wywozu, w stosunku zaś do lutego ubiegłego roku wywóz był większy, dodatnie saldo bilansu handlowego było również wyższe niż przed rokiem.

Stan zarejestrowanych bezrobotnych wykazuje w porównaniu z miesiącem styczniem nieznaczny wzrost, jednakże już koniec miesiąca sprawozdawczego, a następnie pierwsza połowa marca przyniosła powolne zmniejszanie się liczby bezrobotnych.

Wzrost wkładów w B. G. K.

Luty przyniósł Bankowi B. G. K. dalszy wzrost wkładów o 4,5 miljon. zł., do ogólnej sumy 266,5 miljn. zł., przyczem na podkreślenie zasługuje fakt, że wkłady terminowe Banku zwiększyły się w lutym o poważną sumę 16,5 miljn. zł. i że największy wzrost wkładów przypada na grupę instytucyj i osób prywatnych. Ogólna suma kredytów krótkoterminowych Banku wzrosła w lutym o 4,8 miljn. zł., inne natomiast rodzaje kredytów nie wykazują poważniejszych zmian. Dzięki pomyślnemu ruchowi wkładów, jak również sum na rachunkach kredytowych banków, które per saldo wzrosły o 5,5 miljn. zł., następnie

dzięki sprzedaży części portfela własnych papierów wartościowych na sumę 2 miljn. zł. i wreszcie na skutek zmniejszenia o 4,4 miljn. zł. zbyt wysokiego pogotowia kasowego, zmniejszył Bank korzystanie z re dyskonta w Banku Polskim, które w lutym spadło wskutek tego o dalsze 15,8 miljn. zł. do sumy 29,4 miljn. zł. przy portfelu wekslowym 123,4 miljn. zł. Stosunek re dyskonta weksli do stanu weksli zdyskontowanych spadł w lutym do nienotowanego od sześciu lat poziomu 23,8%, gdy jeszcze w styczniu wynosił 36,8%, a na ultimo 1933 roku 47,3%.

Pogotowie kasowe Banku wynosiło w końcu lutego przeszło 31 miljn. zł., co w stosunku do natychmiast płatnych wkładów stanowi 17%.

Położenie banków prywatnych w lutym r. b.

Łączny bilans brutto 47 banków akcyjnych i 7 większych domów bankowych na koniec lutego zestawiony przez komisariat bankowy Ministerstwa Skarbu wykazuje wzrost sumy bilansowej do 1.758,9 miljn. zł. w porównaniu do stanu z końca roku ubiegłego. W stanie czynnym wzrosło dość silnie pogotowie kasowe do sumy 34,8 miljonów zł. Portfel weksli zdyskontowanych obniżył się nieznacznie do 358,6 miljonów zł.; kredyty na rachunkach bieżących utrzymują się na poziomie 436,6 miljonów zł.; pożyczki terminowe obniżyły się do 64,1 miljn. zł., z czego około 2 miljony przypada na należności z tytułu układów konwersyjnych Banku Akceptacyjnego. Stan pożyczek długoterminowych hipotecznych wykazał spadek ze 125 miljn. do 124 miljonów złotych.

W stanie biernym wkłady nieco się obniżyły, a mianowicie z 396,4 miljn. do 394,7 miljn. zł., a salda rachunków bieżących wzrosły do sumy około 180 miljn. zł. Redyskonto weksli obniżyło się do 158,8 miljn. zł. Zobowiązania banków prywatnych wobec banków zagranicznych w porównaniu ze stanem na koniec roku ubiegłego wzrosły w lutym r. b. do 250,7 miljn. złotych.

Wymiana akcji Banku Polskiego.

Z dniem 3 kwietnia r. b. Bank Polski rozpoczął wymianę starych akcji na nowe.

Akcje imienne nowego wzoru są wydawane wzamian za akcje dawne i opiewają na 25 sztuk. Akcje okazicielskie natomiast, jak i dawniej nie uprawniające posiadaczy do udziału w walnym zebraniu, wydawane są w odcinkach pojedynczych lub, na podstawie uchwały rady Banku, w odcinkach zbiorowych. Do każdej akcji nowego wzoru dołącza się arkusz z kuponami na otrzymanie dywidendy w ciągu 20 lat, oraz talon za którego zwrotem po upływie 20 lat wydany zostanie nowy arkusz kuponowy i nowy talon.

Obsługa zagranicznych pożyczek państwowych.

W ciągu marca r. b. Bank Polski przekazał zagranicę z tytułu obsługi pożyczek państwowych przeszło 26 miljn. zł. Z sumy tej 587 tys. dolarów przypada na obsługę 6% pożyczki dolarowej, 1.179.000 dolarów na 6½% pożyczkę zapłaconą, 581.000 dolarów w złocie, oraz 1.507.000 franków szwajcarskich i 723.000 guldenów holenderskich na spłatę 7% pożyczki stabilizacyjnej; na wykup i obsługę bonów ministerstwa komunikacji Bank przekazał 835 tys. dolarów; na obsługę długu polikwidacyjnego 900 tys. franków szwajcarskich; na obsługę długu wobec rządu francuskiego przekazano 10 miljonów franków franc. oraz 622 tys. guldenów holenderskich na obsługę długu wobec rządu holenderskiego.

5-lecie K. K. O. pow. warszawskiego.

Założona przed pięciu laty, jako instytucja o cechach użyteczności publicznej i popularnej gwarancji funduszy lokowanych (vide dekret Prezyd. Rzplitej z dn. 13.IV.1927 r.), Komunalna Kasa Oszczędności (K. K. O.) pow. warszawskiego osiągnęła — pomimo panującego kryzysu — pokaźne wyniki swej działalności.

O rozwoju tym świadczy cyfrowo wzrost:

wkładów i lokat oraz liczba wkładców	
1.I.1929 r. — zł.	229.630 . . . 360
„ 30 r. — „	2.111.367 . . . 1.763
„ 31 r. — „	7.409.627 . . . 5.966
„ 32 r. — „	10.990.673 . . . 16.013
„ 33 r. — „	13.280.271 . . . 20.309
„ 34 r. — „	16.536.553 . . . 23.928
15.III „ — „	17.240.000 . . . 24.240

Kwota %%-ów, wypłacona wkładcóm względnie im dopisana do lokat, za okres 5-letni przekracza sumę zł. 3.300.000.

Suma obrotów rocznych K. K. O. przewyższa 90 milionów zł. Rozciągając działalność na teren podstołeczny (5 mias. i 26 gmin podstołecznych, stanowiących zarazem związek poręczający tej instytucji), udziela K. K. O. stałej pomocy kredytowej mieszkańcom osiedli podstołecznych.

Rozwój rzemiosł, popieranie inwestycyj w gospodarstwach drobnych, zakładanie sadów i zakup krów mlecznych, wreszcie budowa i rozbudowa wsi i letnisk — znalazły ze strony K. K. O. gorliwego orędownika. Rozmiar akcji kredytowej K. K. O. w okresie ubiegłego pięciolecia ilustruje fakt udzielenia 20.965 osobom pożyczek (zabezpieczonych materialnie), na ogólną kwotę zł. 40.123.261 (z saldem na 1.I b. r. złotych 13.642.390,89).

Rozebudowa osiedli i udostępnienie ludności taniego a bezpośredniego kredytu z K. K. O., łagodziły tą drogą kryzys gospodarczy, gdy się zważy tylko, że na cele budowlane wydała w tym okresie K. K. O. zgórą 9.000.000 zł. pożyczek.

Ugruntowany rozwój K. K. O. przy licznym zespole obsługiwanej codziennie klienteli (ponad pół tysiąca osób) stwarza konieczność posiadania siedziby własnej. Cel ten osiągnięto przez nabycie w połowie roku ub. gmachu po Banku Przemysłowców (przy ul. Zgoda Nr. 7, róg ul. Złotej) wraz z całkowitem urządzeniem i skarbcami.

Na dorocznym posiedzeniu Rady K. K. O., odbytem w mies. lutym roku bież. pod przewodnictwem p. T. Wardejń-Zagórskiego,

starosty pow. warszawskiego, zatwierdzono sprawozdanie roczne K. K. O. za ubiegły rok operacyjny wraz z bilansem oraz rachunkiem zysków i strat. Sprawozdanie to zamyka się sumą bilansową zł. 17.006.133, przy kwocie zł. 266.749 kapitałów i funduszków własnych, lokat zaś i wkładów: zł. 16.536.553 oraz zysków: zł. 115.383, z której

to sumy wydzielono zł. 74.953 na odpisy (amortyzację) za rok 1933, resztę zaś — zł. 40.430 przeniesiono, jako czysty zysk, na powiększenie kapitałów zasobowych K. K. O., które tym sposobem — łącznie z uzupełnieniem przez związek poręczający kapitału zakładowego o zł. 70.000 stanowią na dz. 1 marca 1934 r. kwotę zł. 377.179.

II. Z życia miast.

Budżety.

W dniu 3 marca 1934 roku p. inż. W. Wojewódzki, Komisarz Rządowy m. Łodzi, działając w zastępstwie Magistratu i Rady Miejskiej, zatwierdził budżet Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok adm. 1934/35. Budżet ten w czasie od dnia 5 do dnia 12 marca 1934 roku włącznie był wyłożony w lokalu Wydziału Finansowego do przegładu przez płatników danin komunalnych. W dniu 13 marca 1934 roku budżet ten został przesłany Urzędowi Wojewódzkiemu Łódzkiemu do zatwierdzenia.

Budżet Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok adm. 1934/35 składa się z budżetu administracyjnego (zwyczajnego i nadzwyczajnego), budżetu miejskich zakładów opiekuńczych, budżetu szpitali miejskich i budżetu przedsiębiorstw miejskich. Budżet nadzwyczajny oraz budżet przedsiębiorstwa miejskiego pod nazwą „Kanalizacja i Wo-

dociągi“ dotychczas opracowany nie został, wobec braku ścisłych danych z Funduszu Pracy co do wysokości kredytów, przyznaczonych Gminie Miejskiej Łódź na prowadzenie robot inwestycyjnych w roku 1934.

Budżet zwyczajny zamyka się stosownie do poniższego zestawienia w dochodach zł. 23.711.456, w wydatkach zaś sumą zł. 21.691.217.

Budżet Zarządu Miejskiego w Łodzi na rok adm. 1934/35 został ułożony ściśle według rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 grudnia 1932 roku, wydanego w porozumieniu z Ministrem Skarbu o sporządzaniu i ustalaniu budżetów związków komunalnych (Dz. U. R. P. Nr. 11/33, poz. 71), to też różni się zasadniczo od budżetów poprzednich i ich wykonania, wskutek czego staje się niemożliwym przeprowadzenie dokładnych porównań sum poszczególnych działów z sumami lat ubiegłych.

W y d a t k i:

Dział	I. Zarząd Ogólny	— zł.	3.600.706,—	(16,6 ^o / _o)
„	II. Majątek Komunalny	— „	166.968,—	(0,8 ^o / _o)
„	III. Przedsiębiorstwa Komunalne	— „	40.422,—	(0,2 ^o / _o)
„	IV. Spłata długów	— „	3.779.451,—	(17,4 ^o / _o)
„	V. Drogi i place publiczne	— „	1.287.923,—	(6,0 ^o / _o)
„	Va. Pomiary i plany rozbudowy	— „	223.087,—	(1,0 ^o / _o)
„	VI. Oświata	— „	3.098.424,—	(14,3 ^o / _o)
„	VII. Kultura i Sztuka	— „	485.261,—	(2,2 ^o / _o)
„	VIII. Zdrowie Publiczne	— „	3.666.124,—	(16,9 ^o / _o)
„	IX. Opieka Społeczna	— „	2.703.485,—	(12,5 ^o / _o)
„	X. Popieranie rolnictwa	— „	159.711,—	(0,7 ^o / _o)
„	XI. Popieranie przemysłu i handlu	— „	457.205,—	(2,1 ^o / _o)
„	XII. Bezpieczeństwo Publiczne	— „	1.265.324,—	(5,8 ^o / _o)
„	XIII. Różne	— „	757.126,—	(3,5 ^o / _o)
	R a z e m	— zł.	21.691.217,—	(100 ^o / _o)

D o c h o d y:

Dział	I. Majątek komunalny	— zł.	155.658,—	(0,7 ^o / _o)
„	II. Przedsiębiorstwa komunalne	— „	2.722.474,—	(11,5 ^o / _o)
„	III. Subwencje i dotacje	— „	115.581,—	(0,5 ^o / _o)
„	IV. Zwroty	— „	2.254.592,—	(9,5 ^o / _o)
„	V. Opłaty administracyjne	— „	475.567,—	(2,0 ^o / _o)
„	VI. Opłaty za korzystanie z urzędz.	— „	367.572,—	(1,5 ^o / _o)
„	VII. Dopłaty	— „	—	—
„	VIII. Udział w podatkach państw.	— „	3.950.000,—	(16,7 ^o / _o)
„	IX. Dodatki do podatków państw.	— „	11.765.000,—	(49,6 ^o / _o)
„	X. Podatki samoistne	— „	1.720.000,—	(7,2 ^o / _o)
„	XI. Różne	— „	185.012,—	(0,8 ^o / _o)
	R a z e m	— zł.	23.711.456,—	(100 ^o / _o)

Wydatki zwyczajne na rok adm. 1934/35 są większe od wydatków roku adm. 1933/34 o zł. 1.275.003. Jeśli jednak uwzględnimy fakt wniesienia do budżetu na rok adm. 1934/35 sumy zł. 2.343.988, jako rozrachunkowej z przedsiębiorstwami miejskimi z tytułu amortyzacji i procentów od pożyczek, zaciągniętych na budowę urządzeń kanalizacyjnych i na budowę osiedla miejskiego im. Montwiłła-Mireckiego, to okaże się, że wydatki zwyczajne na rok adm. 1934/35 są mniejsze od wydatków roku adm. 1933/34 o zł. 1.068.985. Dział I — Zarząd Ogólny zmniejszono o zł. 268.960 (zmniejszenia zł. 543.657 na wydatkach personalnych i rzeczowych oraz zwiększenia zł. 274.697 na emeryturach i kosztach wyborów do Rady Miejskiej). Dział II — Majątek komunalny zmniejszono o zł. 386.101 (przeniesienie wydatków do innych działów budżetu). Dział III — Przedsiębiorstwa komunalne zmniejszono o zł. 443.840 (zmniejszono dopłaty do osiedla im. Montwiłła-Mireckiego wobec konwersji pożyczki krótkoterminowej, zaciągniętej na jego budowę, na pożyczkę długoterminową nisko oprocentowaną). Dział IV — Spłata długów, zwiększono o zł. 2.889.052 (wniesienie kredytów na amortyzację i oprocentowanie wszystkich pożyczek, zaciągniętych przez Gminę Miejską Łódź). Dział V — Drogi i place publiczne — zmniejszono o zł. 231.140 (obniżenie stawek robocizny i spadek cen na materiały). Dział Va — Pomiary i plany rozbudowy — zwiększono o zł. 27.413 (reorganizacja Oddziału

Regulacji Miasta). Dział VI — Oświata — zwiększono o zł. 144.470 (przeniesienie wydatków z działu II — Majątek komunalny). Dział VII — Oświata i Kultura zmniejszono o zł. 32.774 (oszczędności w bibliotekach i muzeach). Dział VIII — Zdrowie Publiczne zmniejszono o zł. 314.316 (wyeliminowanie wydatków na dom izolacyjny i instytut roentgenowski, oszczędności na wydatkach personalnych i rzeczowych, obniżenie kosztów leczenia chorych w szpitalach obcych). Dział IX — Opieka Społeczna — zmniejszono o zł. 292.952 (oszczędności na wydatkach personalnych i rzeczowych, zmniejszenie dopłat do utrzymania miejskich zakładów opiekuńczych, obniżenie opłat za utrzymanie dzieci w zakładach obcych, likwidacja Urzędu Zasiłkowego dla bezrobotnych). Dział X — Popieranie rolnictwa — zmniejszono o zł. 8.989. Dział XI — Popieranie przemysłu i handlu — zmniejszono o zł. 11.407. Dział XII — Bezpieczeństwo publiczne — zmniejszono o zł. 16.850. Dział XIII — Różne — zwiększono o zł. 221.397 (zwiększenie wydatków na subwencje, preeliminowanie wydatków na wymiar i pobór podatku od nieruchomości, od placów niezabudowanych i od lokali).

Dochody zwyczajne na rok adm. 1934/35 są większe od dochodów roku adm. 1933/34 o zł. 1.192.948, po wyeliminowaniu jednak sumy rozrachunkowej z przedsiębiorstwami miejskimi z tytułu amortyzacji i procentów od pożyczek, zaciągniętych na budowę urządzeń kanalizacyjnych i na budowę osie-

dla im. Montwiłła-Mireckiego, są faktycznie mniejsze o zł. 1.151.040.

Dział I — Majątek komunalny — zmniejszono o zł. 43.782 (wyeliminowanie wpływów z domków drewnianych na Chojnach i Mani). Dział II — Przedsiębiorstwa komunalne — zmniejszono o zł. 10.278. Dział III — Subwencje i dotacje — zmniejszono o zł. 5.981. Dział IV — Zwroty — zwiększono o zł. 1.568.442 (zwrot od pracowników składek za ubezpieczenia społeczne, zwrot od przedsiębiorstw miejskich sum przypadających na amortyzację i oprocentowanie pożyczek, skasowanie wpływu z Izby Skarbowej za wymiar i pobór podatków państwowych). Dział V — Opłaty administracyjne — zmniejszono o zł. 6.297. Dział VI — Opłaty za korzystanie z urządzeń — zmniejszono o zł. 138.854 (skasowanie poboru opłat drogowych). Dział VII — Dopłaty. Dział VIII — Udział w podatkach pań-

Zestawienie budżetów zakładów opiekuńczych:

Nazwa zakładu	Suma wydatków	Suma dochodów	Kwota dopłaty z budż. admin.	Razem suma dochodów i dopłaty
I. Dom Wychow. dla niemowląt	132.727	14.561	118.166	132.727
II. „ „ „ dzieci w wieku przed-szkolnym	102.610	13.773	88.837	102.610
III. „ „ „ dziewcząt w wieku szkolnym	88.785	9.854	78.931	88.785
IV. „ „ — Pogotowie Opiekuńcze dla dzieci	34.291	3.879	30.812	34.291
V. „ „ dla chłopców im. St. Żeromskiego	118.481	10.090	108.391	118.481
Dom Starców i Kalek Chrześcijan	198.728	21.770	176.958	198.728
„ dla chronicznie chorych	95.363	11.939	83.424	95.363
Zbiornia dla Starców	45.277	101	45.176	45.277
R a z e m	816.262	85.567	730.695	816.262

Budżet szpitali miejskich na rok adm. 1934/35 przewiduje — jak to wynika z poniższego zestawienia — we wpływach i wydatkach sumę zł. 1.601.910, przyczem dochody wynoszą zł. 678.976, a dopłaty ze strony Zarządu Miejskiego — zł. 922.934. Budżet ten jest mniejszy od budżetu roku 1933/34 o zł. 84.523.

Budżet przedsiębiorstw miejskich (bez

stwowich — zwiększono o zł. 150.000 (podatek od dochodu). Dział IX — Dodatki do podatków państwowych — zwiększono o zł. 120.000 (podatek przemysłowy i od placów budowlanych zwiększenie, podatek od spirytusu i od nieruchomości zmniejszenie). Dział X — Podatki samoistne — zmniejszono o zł. 390.001 (podatek od weksli protestowanych, podatek od ładunków kolejowych). Dział XI — Różne — zmniejszono o zł. 50.301 (zmniejszenie się wpływów z opłat emerytalnych od pracowników miejskich).

Budżet Miejskich Zakładów Opiekuńczych na rok adm. 1934/35 przewiduje — jak to wynika z poniższego zestawienia — we wpływach i wydatkach sumę zł. 816.262, przyczem dochody wynoszą zł. 85.567, a dopłaty ze strony Zarządu Miejskiego złotych 730.695. Budżet ten jest mniejszy od budżetu roku 1933/34 o zł. 75.911.

Kanalizacji i Wodociągów) na rok adm. 1934/35 przewiduje we wpływach i wydatkach sumę zł. 4.857.141, przyczem Gazownia daje zł. 150.000 czystego zysku, zaś osiedle miejskie im. Montwiłła-Mireckiego, domki drewniane na Chojnach i Mani, majątek miejski Łągiewniki i Dom Pracy przynoszą deficyt w ogólnej sumie zł. 125.020.

Zestawienie budżetów szpitali:

Nazwa szpitala	Suma wydatków	Suma dochodów	Kwota dopłaty z budż. adm.	Razem suma dochodów i dopłaty
Szpital zapasowy	117.204	32.645	84.559	117.104
„ w Radogoszczu	614.670	317.157	298.513	614.670
„ św. Józefa	391.438	129.152	262.286	391.438
„ „ Aleksandra	136.632	63.340	73.292	136.632
„ „ Marji Magdaleny	104.284	20.453	83.831	104.284
Sanatorium w Chojnach	150.699	59.192	91.507	150.699
„ w Łągiewnikach	66.296	55.296	11.000	66.296
Prewentorium w Łągiewnikach	20.687	1.741	18.946	20.687
R a z e m	1.601.910	678.976	922.934	1.610.910

Zestawienie budżetów przedsiębiorstw:

Nazwa przedsiębiorstwa	Wydatki			Dochody		
	zwyczajne	przelew czystego zysku	Razem	zwyczajne	deficyty	Razem
Gazownia Miejska	2.733.568	150.000	2.888.568	2.888.568	—	2.888.568
Osiedle im. Mireck.	684.241	—	684.241	651.007	33.234	684.241
Domki drewniane	49.240	—	49.240	23.042	26.198	49.240
Zakł. Hodowli Roślin	106.074	—	106.074	106.074	—	106.074
Apteka Szpitalna	181.764	—	181.764	181.764	—	181.764
Warsztaty Mechaniczne	370.934	—	370.934	370.934	—	370.934
Tabor Miejski	184.818	—	184.818	184.818	—	184.818
Majątek Łągiewniki	33.396	—	33.396	26.208	7.188	33.396
Majątek Rszew	127.673	—	127.673	127.673	—	127.673
Dom Pracy	230.433	—	230.433	172.033	58.400	230.433
Razem	4.707.141	150.000	4.857.141	4.732.121	125.020	4.857.141

Ruch ludności.

Przyrost naturalny ludności m. Białegostoku w IV kwartale ub. r. wyniósł 174 głów, zaś przyrost ludności napływowej — 894 osób. Według danych referatu statystycznego Zarządu m. Białegostoku w końcu 1933 r. Białystok liczył 95.955 mieszkań-ców.

Budownictwo mieszkaniowe.

W Białymstoku w IV kwartale ub. r. ukończono budowę 15 nowych domów mie-

szkalnych i 2 nadbudówki. Przybyło 38 mieszkań, zawierających ogółem 146 izb mieszkalnych. Przeważał typ mieszkań 4-pokojowych.

Tylko 3 nowe domy były murowane, pozostałe zaś drewniane.

W grudniu ub. r. ukończono we Lwowie budowę 18 nowych domów mieszkalnych i 1 nadbudówkę. Przybyło 40 nowych mieszkań, zawierających ogółem 93 izby mieszkalne. Przeważał typ mieszkań 2 — 3 izbowych.

W Krakowie ukończono w grudniu ub. r. budowę 82 nowych domów oraz 110 nadbudówek, dobudówek i przebudówek. Przybyło 293 nowych mieszkań, zawierających 755 izb mieszkalnych i 298 innych pomieszczeń.

W marcu b. r. ukończono w Grudziądzu budowę 1 domu mieszkalnego, zawierającego 10 izb mieszkalnych.

Opieka społeczna.

Zarząd Miejski w Łodzi na podstawie art. 2 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27.X.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 644) przystąpił do automatycznego umarzania należności od związków samorządowych z tytułu poniesionych kosztów opieki społecznej, które datują się z okresu przed 1.IV.1931 roku. Prace obliczeniowe w tym kierunku nadal trwają. Dotychczas umorzono i zapisano do zaprowadzonego rejestru zniszeń z należności od gmin miejskich i wiejskich sumę złotych 71.408,13, co stanowi całkowitą lub częściową likwidację 96 spraw.

Poza tem z zaległych kosztów opieki, które miały zostać uregulowane Zarządowi Miejskiemu w Łodzi przez wydziały powiatowe i zarządy miast wydzielonych Województwa Łódzkiego, po dokonaniu repartycji tych kosztów przez Urząd Wojewódzki Łódzki między wymienione związki samorządowe, umorzono do tej pory sumę zł. 449.718,81, co stanowi likwidację 581 spraw.

Korzyści, jakie odnosi Zarząd m. Łodzi z dobrodziejstwa rozp. Prez. Rzplitej z dnia 27.X.1933 roku, są minimalne, a to w związku z terminowym pokrywaniem przez gminę m. Łodzi zadłużeń wobec gmin innych z tytułu kosztów opieki społecznej.

Przedsiębiorstwa.

Moc elektryczna miejskiej w Brześciu n/Bug. wynosi 920 kW. Produkcja w roku budżetowym 1933/34 — 1.612.930 kWh. Największe wczorowe obciążenie w dniu 11.XII.33 r. — 620 kW. Największe obciążenie dzienne — 290 kW. Obciążenie naj-

mniej 25 kW. Odbiorców na początku roku budżetowego było 6234, w końcu roku — 7072.

Oświetlenie ulic i placów składało się z 490 lamp o mocy ogólnej 74,25 kW. Sieci kablowej wys. nap. było 14,5 km., sieci napowietrznej wys. i nisk. nap. było 62,8 km. Przyłączeń domowych — 3412.

Taryfa maksymalna za prąd dla światła zł. 0,85 za 1 kWh. Taryfa maksymalna za siłę zł. 0,35 za 1 kWh, taryfa dla gminy zł. 0,22 za 1 kWh. Sprzedano energii elektrycznej dla oświetlenia i gospodarstwa domowego za zł. 437.700, dla celów przemysłowych (motory) za zł. 64.300, dla gminy za zł. 67.700, odbiorcom hurtowym za zł. 35.000.

Gazownia miejska we Lwowie wyprodukowała w grudniu ub. r. 802.610 m³ gazu. Zużyto 747.817 m³ gazu. Straty w sieci wyniosły 6,9%.

W Krakowie gazownia miejska wyprodukowała w grudniu ub. r. 884.290 m³ gazu. Zużyto gazu w tym okresie 888.170 m³, w tem dla oświetlenia publicznego 228.559 m³, na potrzeby prywatne 534.548 m³ i na potrzeby własne gazowni 53.608 m³ gazu. Straty w sieci wyniosły 71.455 m³ gazu.

W IV kwartale ub. r. w rzeźni miejskiej w Białymstoku ubito 3.466 szt. bydła rogatego, 2.690 szt. cieląt, 2.041 szt. owiec i 2.859 szt. trzody chlewnej.

Ubój w rzeźni miejskiej we Lwowie w grudniu ub. r. wyniósł 2.017 szt. bydła rogatego, 2.672 szt. cieląt i 6.173 szt. trzody chlewnej.

Z uboju zamiejscowego dowieziono w grudniu ub. r. 108.539 kg. wołowiny, 72.215 kg. cielęciny, 68.986 kg. wieprzowiny i 1.782 kg. baraniny.

W Krakowie ubito w grudniu ub. r. w rzeźni miejskiej 1599 szt. bydła rogatego, 2506 szt. cieląt i 3111 szt. trzody chlewnej.

Z uboju zamiejscowego dowieziono w grudniu ub. r. 93.241 kg. wieprzowiny, 25.660 kg. cielęciny i 37.616 kg. wieprzowiny.

W rzeźni miejskiej w Brześciu n/B. ubito w marcu b. r. 334 szt. bydła rogatego, 2.042 szt. cieląt, 675 szt. trzody chlewnej i 3 szt. owiec.

W powyższym okresie przywieziono do Brześcia n/Bug. z uboju zamiejscowego 10.632 klg. mięsa wołowego, 5.909 klg. mięsa cielęcego i 1.140 klg. mięsa wieprzowego.

Obecnie w 10-tym roku istnienia Administracji Gospodarstwa Rolnego i Leśnego m. st. Warszawy, ilość mleka przerabianego przez tę instytucję, z pierwotnych 600.000 litrów, podniosła się do 18,5 miljn. litrów rocznie, a do końca roku spodziewane jest przekroczenie cyfry 24 miliony litrów.

III. Różne.

Bilans handlu zagranicznego w marcu b. r.

Bilans handlu zagranicznego Rzeczypospolitej oraz W. M. Gdańska według tymczasowych obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego w marcu b. r. wykazuje saldo dodatnie w wysokości 14.767.000 zł.

Ogółem przywieziono do Polski w marcu r. b. 197.075 ton towaru wartości 72.802.000 zł., wywieziono zaś w marcu zagranicę 1.284.703 ton polskich towarów wartości 87.569.000 zł.

W porównaniu do lutego r. b. wywóz zwiększył się o 18.657.000 złotych, przywóz zaś zwiększył się o 16.746.000 zł.

Należy zaznaczyć, że obroty naszego handlu zagranicznego w pierwszym kwartale r. b. w porównaniu do 1-go kwartału r. ub. wzrosły w przywozie o 14.795 tys. złotych, w wywozie zaś o 24.043 tys. zł. Saldo dodatnie bilansu handlowego wzrosło w tym okresie o 9.248 tys. zł.

Wkłady oszczędnościowe w P. K. O.

Wkłady oszczędnościowe w P. K. O. wzrosły w ciągu marca r. b. z kwoty

Z mleka, dostarczanego przez „Agril“, korzysta obecnie 200.000 spożywców, a więc piąta część ludności Warszawy.

Wodociągi i kanalizacja.

Wodociągi miejskie w Białymstoku dostarczyły w październiku ub. r. 73.160 m³ wody, w listopadzie ub. r. 74.890 m³ wody i w grudniu ub. r. 75.040 m³ wody. Straty w sieci wyniosły w październiku ub. r. 2,1%, w listopadzie ub. r. 6,8%, zaś w grudniu ub. r. 16,7%.

W grudniu ub. r. wodociągi we Lwowie dostarczyły 700.798 m³ wody.

W Krakowie w grudniu ub. r. wodociągi miejskie dostarczyły 803.638 m³ wody. Zużycie wody na dobę i głowę ludności wyniosło 107,7 ltr.

498.612.295 zł. do sumy 500.379.871 zł., łącznie zaś z wkładami, pochodzącymi z waloryzacji dawnych wkładów markowych osiągnęły kwotę 525.866.360 zł.

Jednocześnie ze wzrostem wkładów oszczędnościowych, wzrosła w tym czasie i liczba oszczędzających w P. K. O. W ciągu marca r. b. P. K. O. wydała 26.990 nowych książeczek oszczędnościowych, osiągając na 31 marca r. b. ogólną ilość 1.189.909 książeczek, łącznie zaś z książeczkami, pochodzącymi z waloryzacji — 1.222.073 książeczek.

Świadczenia Z. U. P. U.

Według ostatnich zestawień, dokonanych przez zakłady ubezpieczeń pracowników umysłowych, w dniu 1-ym stycznia 1934 r. korzystało ze świadczeń ubezpieczeniowych tych zakładów łącznie 28.625 osób.

Z pośród nich pobierało renty inwalidzkie 5.387 osób, starcze — 2.923, wdowie — 3.388, sieroce 2.767, zaopatrzenia starcze 1.242, zasiłki z powodu braku pracy 12.918.

Na terenie działalności Z. U. P. U. war-

szawskiego korzystało z rent inwalidzkich 352 osoby, starczych — 986, wdowich 213, sierocych 201, zaopatrzenia starczego 964, z zasiłków dla bezrobotnych 5.000 osób.

Znaczną przewagę osób, korzystających z rent inwalidzkich, wykazuje statystyka zakładów małopolskiego, oraz śląskiego i poznańskiego. Fakt ten tłumaczy się okolicznością, iż wielu ubezpieczonych korzysta z praw, nabytych tam w instytucjach państw zaborczych, przejętych następnie przez instytucje ubezpieczeniowe Rzeczypospolitej.

W czasie od roku 1928-go do r. 1933-go zakłady ubezpieczeń pracowników umysłowych wypłaciły na zasiłki dla bezrobotnych pracowników umysłowych kwotę 116.177.616 złotych.

Z sumy tej przypada na rok 1928-my — 1.540.056 zł., na rok 1929-ty — 5.516.920 zł., na rok 1930-ty — 16.190.817 zł., na rok 1931-szy — 29.115.799 zł., na rok 1932-gi — 39.669.405 zł., wreszcie na rok 1933-ci — 24.144.619 zł.

Z zestawienia tych cyfr wynika, że wzrost w świadczeniach na rzecz bezrobotnych datuje się od chwili rozpoczęcia kryzysu gospodarczego, t. j. z końcem roku 1930 osiągając najwyższe nasilenie w roku 1932. W roku ubiegłym kwota przeznaczona na świadczenia dla bezrobotnych pracowników umysłowych nieco się zmniejszyła wskutek częściowego ograniczenia świadczeń.

Świadczenia Kas Chorych w 1933 r.

Jak stwierdzają zamknięcia rachunkowe za rok ubiegły, ilość ubezpieczonych w Kasach Chorych wyniosła w roku 1933 (łącznie

nie z członkami rodzin) 4.048.978 osób, — świadczenia zaś Kas Chorych na rzecz ubezpieczonych obejmują w 1933 r. sumę 134.232.397 zł. 44 grosze.

Z sumy tej wydatkowano: na zasiłki pieniężne 26.830.816 zł. na profilaktykę i propagandę 3.159.362 zł., na przewóz chorych i personel leczniczy 4.389.869 zł.

Świadczenia na jednego ubezpieczonego wynoszą przeciętnie 70 zł. 77 gr. Koszta administracyjne wyniosły 10,9% ogólnej sumy dochodów.

Z rynku bekonowego.

Według danych Polskiego Związku Bekonowego, eksport bekonów do Anglii w marcu wyniósł 2.612.708 klg., wartości 5.364.070 zł., szynek peklowanych wywieźliśmy w tym czasie do Anglii 142.100 klg., wartości 324.299 zł. W marcu roku ubiegłego natomiast wysłaliśmy do Anglii 5.409.425 klg., wartości 10.002.782 zł. i 402.409 klg. szynek peklowanych, wartości 646.523 zł.

Spadek zatem wyniósł przeszło połowę zarówno pod względem ilości, jak i wartości eksportowanego towaru.

Biuletyn Turystyczny Kolei Polskich.

Ministerstwo Komunikacji przystępuje w najbliższym czasie do wydawania „Biuletynu Turystycznego Polskich Kolei Państwowych“.

W biuletynie tym, wydawanym w odstępach dwutygodniowych (10 i 25 każdego miesiąca), ukazywać się będą w formie zwięzłych notatek, informacje o najważniejszych zdarzeniach ze wszystkich dziedzin życia turystycznego w Polsce.

IV. Kronika zagraniczna.

Działalność Międzynarodowa Biura Pracy w 1933 r.

Rok 1933 działalności Międzynarodowego Biura Pracy przypadła jeszcze jak i poprzednie na okres kryzysu. To też charakter tej działalności nosił na sobie piętno

chwili i odpowiadać musiał najważniejszym potrzebom, które życie w tym czasie wysunęło. Oczywiście więc Międzynarodowe Biuro Pracy przede wszystkim zajmowało się sprawą bezrobocia, czyniąc z jednej strony wysiłki w celu umożliwienia podjęcia wielkich międzynarodowych lub narodowych ro-

bót publicznych, z drugiej usiłując istniejącą pracą lepiej obdzielić ręce robocze przez skrócenie dnia wzgl. tygodnia roboczego.

Wiadomo, że w r. 1932 delegat rządu włoskiego zwrócił się do Rady Administracyjnej z żądaniem zwołania specjalnej sesji poświęconej rozpatrzeniu zagadnienia skróconego tygodnia pracy. W styczniu r. 1933 zwołano więc konferencję, w której wzięli udział zarówno delegaci rządów jak pracodawców i pracowników.

Argumenty ścierały się nie dając żadnych pozytywnych wyników. Konferencja przecież pozwoliła wyświetlić, że bezrobocie nie powstało jedynie skutkiem kryzysu, lecz, że przyczynił się do obecnego stanu rozwój postępu technicznego, że zatem i po powrocie do stosunków „normalnych“ nie cała siła robocza będzie mogła być zatrudniona. Międzynarodowa Konferencja Pracy, która odbyła się w kilka miesięcy później również nie doprowadziła do zawarcia umowy co do skróconego tygodnia pracy, aczkolwiek bowiem niema specjalnego sprzeciwu pracodawców co do 40 godzinnego tygodnia, nie godzą się oni przecież na tę redukcję przy jednoczesnym utrzymaniu dawnych płac. Sprawa więc po raz trzeci rozpatrywana będzie na Międzynarodowej Konferencji Pracy w 1934 r.; warunki dyskusji będą wówczas w pewnej mierze pomyślniejsze: doświadczenia z za oceanu pozwolą na bardziej rzeczową argumentację.

Międzynarodowe Biuro Pracy już ogłosiło ustawy dotyczące reform prezydenta Roosevelta, a zamierza w najbliższym czasie wydać pracę o osiągniętych rezultatach. Sprawa ubezpieczenia od bezrobocia po raz pierwszy rozpatrywana na Konferencji 1933 roku wróci znowu w drugim czytaniu na

Konferencję tegoroczną. Poza tem Międzynarodowa Konferencja Pracy będzie się musiała wypowiedzieć w sprawie częściowej rewizji konwencji Waszyngtońskiej dotyczącej nocnej pracy kobiet. Idzie o wykluczenie z działania tej konwencji kobiet zajmujących stanowiska odpowiedzialne i kierownicze. Sprawa ta już raz była na porządku dziennym Konferencji z r. 1931. Sama zasada naruszenia treści konwencji wydała się rzeczczą tak doniosłą, że zmiany proponowanej wówczas nie uchwalono.

Mimo ciężkiego kryzysu chwili obecnej, znamienne jest rzeczą, że rządy nie uchylają się od ratyfikowania dawniejszych lub ostatnio uchwalonych konwencji. Ilość dokonywanych ratyfikacji nie maleje, a przeciwnie wzrasta; w roku 1933 zanotowano ich 88 czyli więcej niż kiedykolwiek poprzednio. Szczególną aktywność okazały w tym względzie kraje zamorskie, które zdają się czas kryzysu wyzyskiwać dla ulepszenia swego ustawodawstwa społecznego.

Międzynarodowa Organizacja Pracy straciła w roku zeszłym jednego członka: Niemcy wystąpiwszy z Ligi Narodów zasygnalizowały jednocześnie Międzynarodowej Organizacji Pracy, że odmawiają dalszego udziału w jej pracach. Jest to jedyny bodaj wypadek tego rodzaju. Aczkolwiek bowiem wystąpienia z Ligi Narodów już się zdarzały, państwa wychodzące pozostawały nadal członkami Międzynarodowej Organizacji Pracy (Japonja). Natomiast zyskała Międzynarodowa Organizacja Pracy jeśli nie udział formalny Stanów Zjednoczonych, to w każdym razie aktywną współpracę tego kraju.

Poradnik.

W sprawie 15% dodatku drożyznianego do uposażeń pracowników samorządowych.

Pytanie: Zarząd miejski w pewnym mieście zapytuje, czy w związku z zasadą praw-

na, zamieszczoną w Nr. 7 „Samorządu Miejskiego“, str. 404, uzasadnione są żądania pracowników o wypłacenie im 15% dodatku za cały czas, w którym nie pobierali go.

Odpowiedź: Należy przede wszystkim zaznaczyć, że zasada prawna w brzmieniu podanym w „Samorządzie Miejskim“ jest zupełnie niezgodna z treścią wyroku i jego uzasadnieniem. Wątpliwościami tym biuro Związku dało wyraz w szeregu odpowiedzi, kierowanych do miast w tej sprawie. Stanowisko biura okazało się trafne, jak widać bowiem ze sprostowania, zamieszczonego na innym miejscu, omawiana zasada prawna została poddana rewizji, w wyniku której skreślono „nie“, wobec czego sens całego zdania uległ zasadniczej zmianie. W tym stanie rzeczy roszczenia pracowników są najzupełniej pozbawione podstawy prawnej.

Ubezpieczenie członków zarządów miejskich w Ubezpieczalni Społecznej.

Pytanie: Zarząd miejski w pewnym mieście zapytuje, czy członkowie zarządów miejskich podlegają ubezpieczeniu w Ubezpieczalni Społecznej.

Odpowiedź: Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dn. 28.3.1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. Nr. 51, poz. 396), obowiązki ubezpieczenia podlegają osoby, „pozostające w stosunku pracy najemnej lub w stosunku służbowym“. W tym zakresie ustawa ta nie wprowadziła żadnych zmian do istniejącego dotychczas stanu prawnego. Zgodnie bowiem z art. 3 ustawy z dn. 19.5.1920 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby (Dz. U. Nr. 44, poz. 272), obowiązki ubezpieczenia podlegały wszystkie osoby, zatrudnione na podstawie stosunku roboczego lub służbowego.

Wobec powyższego w dalszym ciągu aktualne jest wyjaśnienie Ministerstwa Opieki Społecznej z dnia 23.2.1924 r. L. 868/VII, „wobec tego, że a) członkowie zarządów miejskich, zgodnie z art. 12 dekretu, wchodzi w skład przedstawicielstwa gminy t. j. rady miejskiej, jako pełnoprawni jej członkowie, b) że funkcje swe pełnią nie na podstawie wyraźnej lub domniemanej umowy służby lub pracy, ale jako mandatarjusze z wyboru rady miejskiej, której są członkami, s'osunek ich do gminy lub

jej przedstawicielstwa nie może być uważany za stosunek służbowy lub roboczy, uzasadniający obowiązek ubezpieczenia, a co zatem idzie, obowiązkowi ubezpieczenia nie podlegają“.

Opodatkowanie domu przeniesionego z miejsca na miejsce.

Pytanie: Zarząd miejski pewnego miasta zapytuje, czy można opodatkować podatkiem od nieruchomości dom, zbudowany z cegieł, pozostałych z rozbiórki starego domu, lub dom przeniesiony z innego miejsca.

Odpowiedź: Przede wszystkim kwestja materiału, z którego wybudowany został dom, jeśli chodzi o ulgi podatkowe, nie odgrywa żadnej roli. Istotnym momentem, powodującym ulgi, jest stworzenie nowego pomieszczenia.

Jeśli zaś chodzi o przeniesienie starego domu z innego miejsca ale w obrębie miasta, dom taki nie odpowiada warunkom, przewidzianym w ustawie z dn. 24.3.1933 r. (Dz. U. Nr. 22, poz. 173), a zatem właściciel takiego domu obowiązany jest opłacać podatki.

Więcej natomiast, naszym zdaniem, skomplikowana jest sprawa w tym wypadku, gdy dom został przeniesiony ze wsi do miasta. Ponieważ intencją ustawodawcy było przez stosowanie ulg premjowanie właścicieli domów nowowznoszonych i w ten sposób ożywiać ruch budowlany, należałoby dojść do przekonania, że przez przeniesienie domu nie przybyła nowa budowla, a zatem dom taki podlega opodatkowaniu. Pewną trudność stanowiłoby ustalenie, że dom taki rzeczywiście został przeniesiony, gdyż trudno przypuszczać, żeby w całości można go było przenieść. Poza to dom na obszarze gminy wiejskiej mógł nie podlegać podatki od nieruchomości i od lokali, byłoby zatem niesłusznym opodatkować go po przeniesieniu do miasta.

Należy jednak zaznaczyć, że wobec przyjęcia wymiaru i poboru przytoczonych podatków przez władze skarbowe, sprawa nie posiada znaczenia praktycznego dla zarządu miejskiego.

Koszty zasklepienia kanału.

Pytanie: Zarząd miejski w pewnym mieście (woj. centralne) zapytuje, czy można przenieść koszty zasklepienia kanału na adiacentów.

Odpowiedź. Zgodnie z art. 174 prawa budowlanego, na właścicieli przyległych działek (adiacentów) mogą być przełożone m. in. koszty urządzenia kanalizacji, odpo-

wiadające kosztom założenia przewodów o najmniejszym wymiarze, stosowanym w danej miejscowości.

Zarząd miejski zatem, opierając się na tym artykule, mógłby przełożyć koszty zasklepienia kanału na adiacentów, ale tylko w granicach kosztów przewodów o najmniejszym wymiarze. Pozostała zaś różnica kosztów może być pokryta wyłącznie z ogólnych dochodów budżetowych gminy.

Bibliografia.

Wyszedł z druku Nr. 5 (rok IX) „Przeglądu Organizacji“, organu Instytutu Naukowego Organizacji i Kierownictwa.

Artykuły: Inż. dr. St. Bienkowski — Organizacja zbiorowej pracy drobnej przemysłu. Mgr. L. Kruszelnicki — Obliczanie kosztów magazynowania. Inż. B. Nawrocki — Zagadnienie awansów personelu. D. Wieluch — Podstawy filozoficzne organizacji pracy w/g prawa tworzenia. A. Stepanow — Znaczenie stałych i zmiennych kosztów ogólnych przy stosowaniu dolnej granicy ceny sprzedaży. Stałe rubryki: W. Milewski — Feljton redakcyjny. Kierownictwo i personel. Administracja publiczna. Zakupy i gospodarka materiałowa. Organizacja produkcji. Bezpieczeństwo i higiena pracy. Sprzedaż. Koszty własne i księgowość. Biuro. Bibliografia. Z działalności Instytutu. Wiadomości bieżące.

Zeitschrift für öffentliche Wirtschaft

wychodzi od roku 1934 w miejsce dwóch zlikwidowanych czasopism: Zeitschrift für Kommunalwirtschaft oraz Zentralblatt für die öffentlichen Verwaltungen und Betriebe. Pierwszy zeszyt nowego miesięcznika jest z dn. 12 lutego 1934.

Moritz Świętosławski. Der Organismus der territorialen Selbstverwaltung in der

Republik Polen. Universitätsverlag von Robert Noske, Leipzig 1931, S. 113.

W literaturze niemieckiej polskie prawo publiczne jest wogóle mało znane. Praca powyższa („Organizm samorządu terytorjalnego w Rzeczypospolitej Polskiej“) ukazała się wśród publikacji „Instytutu do spraw polityki, zagranicznego prawa publicznego i prawa międzynarodowego przy Uniwersytecie w Lipsku“ („Abhandlungen des Instituts für Politik, ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht an der Universität Leipzig“). Praca ta (na 113 stronicach) przychylnie powitana została przez krytykę niemiecką (Archiv des öffentlichen Rechts, 1934, 3 Heft), jako przedstawiająca „w zwięzłej i przejrzystej formie jasny obraz obowiązującego prawa w dziedzinie samorządu terytorjalnego w Rzeczypospolitej Polskiej“.

Ze słowem wstępnym prezesa dr. Henryka Grubera ukazał się pierwszy zeszyt nowego kwartalnika, wydawanego przez Centralny Komitet Oszczędnościowy p. n. „Przegląd Oszczędnościowy“.

Zeszyt zawiera szereg artykułów, a między innymi prof. dr. Adama Krzyżanowskiego p. t. „Oszczędności rzeczowe i pieniężne“, prof. Filippo Ravizza — „Międzynarodowy Instytut Oszczędnościowy“, R. Seidlera — „Fundusz polskiego rynku pieniężnego“ i t. d.

Przegląd prasy samorządowej, prawniczej i fachowej.

„Samorząd“ Tygodnik poświęcony sprawom samorządu terytorjalnego. Nr. 13 z dn. 11.4.1934 r. zawiera m. in.: F. Branny — Gromada a opieka społeczna — Dr. A. Dmitrjew. Związki samorządu w zakresie współdziałania przy wymiarze podatku według ordynacji podatkowej. K. Kohlman. Koordynacja nadzoru nad komunalnymi kasami oszczędności. K. i P. oraz B. Poradnik samorządowy. Nr. 14 z dn. 8.4.1934 r. zawiera m. in.: M. Jaroszyński. Sprawa bibliotek publicznych. Inż. W. Herniczek. Na marginesie melioracji Polesia. J. Oryńzyna. Sprawa badań przemysłu ludowego. H. P. i B. i B. Poradnik samorządowy.

Nr. 15 z dn. 15.4.1934 r. zawiera m. in.: Lechicki — Realne propozycje (omawiający artykuł, zamieszczony w Nr. 5 „Samorządu Miejskiego“ o uzdrowieniu finansów miejskich). J. Stamirowski. Jeszcze w sprawie samorządu drogowego. J. O. Badanie przemysłu ludowego. Przegląd orzecznictwa. W. i P. Poradnik samorządowy. Nr. 16 z dn. 22.4.1934 r. zawiera m. in.: H. Moszczyński. Kontrola przy wykonywaniu szarwarków. S. Grzeszczak. W poszukiwaniu środków umożliwienia gminom wykonania obowiązków przeciwpożarnych. W. Mokrzycka. Opieka nad dzieckiem. H. i P. Poradnik samorządowy.

„Głos Gminy Wiejskiej“ Organ Związku Gmin Wiejskich R. P. Dwutygodnik. Nr. 7 z dn. 15.4.1934 r. zawiera m. in.: J. G. Ustrój finansów gminnych we Francji, orzecznictwo sądowe i administracyjne. Porady prawne.

„Pracownik Miejski“, organ Zrzesz. Związków Zaw. Pracown. Miejskich R. P., Nr. 6 z 30.3.1934 r. zawiera m. in.: St. Gajewski — Ruch zawodowy pracown. miejskich i sprawa jego zjednoczenia. Kompresja budżetów miejskich — naszym kosztem. Fr. Galiński. Dzieje placu Marszałka Pił-

sudskiego w Warszawie. Miasto Tomaszów i jego herb. W dziale prawnym — trzy porady prawne w sprawie podatku wojskowego od pracowników miejskich, zwrotu nadpłaconego wynagrodzenia oraz procentowej obniżki wynagrodzeń.

„Gazeta Administracji i Policji Państwowej“. Dwutygodnik wydawany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Nr. 7 z dn. 1.4.1934 r. zawiera m. in.: A. Podwiński. Tezy do projektu ustawy o stosunkach służbowych funkcjonariuszów samorządowych. Prof. dr. K. Kelsen. Czysta teoria prawa (opracowanie dr. T. Przeorskiego). L. Starzyński. Akcja oszczędnościowa Min. Spraw Wewnętrznych na terenie samorządu. Orzecznictwo sądowe. Kronika. Bibliografia.

Nr. 8 z dn. 15.4.1934 r. zawiera m. in.: St. Podwiński. Tezy do projektu ustawy o odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszów samorządowych. J. Aker. Technika ustawodawcza w zastosowaniu do przepisów karnych. Orzecznictwo sądowe. Kronika. Bibliografia.

„Miasto Polskie“. Organ Związku Zrzeszeń Własności Nieruchomej Miejskiej w Polsce. Tygodnik. Nr. 13 z dn. 1.4.1934 r. zawiera m. in.: J. Schimmel. Obciążenie nieruchomości miejskich na rzecz samorządu.

Nr. 14. z dn. 8.4.1934 r. i 15 z dn. 15.4. 1934 r. zawierają m. in.: K. J. Własność jako jedna z podstaw państwowości.

Nr. 16 z dn. 22.4.1934 r. zawiera m. in.: Memorjał w sprawie podatku dochodowego.

„Gazeta Sądowa Warszawska“. Tygodnik. Nr. 14 z dn. 2.4.1934 r. m. in. zawiera: B. Ordynacje Podatkowe. Orzecznictwo N. T. A. i S. N.

Nr. 15 z dn. 9.4.1934 r. zawiera m. in.: M. Buczkowski. Skutki szkodliwego działania lub zaniedbania komornika. J. T. Bezpaństwowość w teorii i praktyce. Orzecznictwo S. N. i N. T. A.

Nr. 16 z dn. 16.4.1934 r. zawiera m. in.: B. Ordynacja podatkowa.

Redaktor: MARCELI POROWSKI

Redaktor odpowiedzialny: STANISŁAW PASTUSZYŃSKI
